

Čeda Jovanović

Moj sukob s prošlošću

Sadržaj:

★ Bratstvo u krvi	... 003
★ Cilj opravdava sredstvo!	... 004
★ Pobjeda bez vlasti	... 011
★ Profil naše vizije	... 024
★ Šta će reći ljudi	... 028
★ Krivi bez krivice	... 031
★ “No hard feelings”	... 034
★ Kao da idem na put	... 037
★ Život umesto neba	... 050
★ Svi protiv nas mi protiv svih	... 056
★ Kad te preskoči kalendar	... 069
★ Antieksperti	... 072
★ Epitaf	... 075
★ “Srešćemo se negde u budućnosti. Svi.”	... 088
★ Umesto epiloga	... 104
Izjave:	... 106
★ Dobrica Ćosić je lagao o Đindiću	

Bratstvo u krvi

Ne znam zasto sam pristao da razgovaram sa covekom koji zbog svega sto je ovoj zemlji uradio ne zasluzuje da mu pomenam cak I ime. To vise nije ni vazno. Svaki je razlog izbledeo pred onim sto mi je taj grubi starac saopstio hrapavim iskrenim glasom u kabinetu potpredsednika vlade koji sam napustao.

“Prestani da kontriras. Zar ne vidis da je pukao led ispod tebe. Imas divnu zenu, dobices dete. Trazi svoj zivot na toj strani. Na ovoj si zauvek izgubio. Puno ste pogresili. Onda kad niste imali pravo na to. Srbija vekovima nije nikome pruzila sansu kao vama. Prilika se nece ponoviti. U vasim zivotima je bio zapisan samo jedan 5. oktobar. Propustili ste da pobedite zato sto niste hteli da okrvavite ruke. Zato je Zoran gubitnik. I ti sa njim. Da sate ubili 50, 100, 500 ili 5000 ljudi I naterali Kostunicu da ubija sa vama danas ti ne bi bio na kolenima a on u zemlji. To bratstvo u krvi bilo je jedini cuvar vasih zivota jer su veze zlocina neraskidive. Koalicije se prave I napustaju. Osim onih koje pocivaju na smrti. Te su vecite. 12. mart je vecit. Skloni se.”

To za mene nije istina iako je bio iskren. Istina bi postala da sam poslusaao.

Cilj opravdava sredstvo!

Šta se desilo sa srpskom opozicijom? Šta je bila suština našeg politickog uspeha? Da li je naša ideja postala vrednija nego što je bila tokom desetogodišnje istorije? Ne, nije. To je bila ista ideja za koju smo tražili podršku na svim izborima od onih prvih održanih devedesete.

Mi smo se suocili sa debaklom u maju 2000. godine. Sa tim da Milošević može da zatvara radio i TV stanice kako bi bila zavedena potpuna infomativna blokada u državi, svakodnevno da hapsi mlade ljude, ubija u atentatima. Dok su kordoni gazili građane na ulicama opozicija je bila nemocna da ponudi politicki odgovor. To je bila faza neobjavljenog gradanskog rata u Srbiji u kojem je Milosevic mogao da uradi sve a mi nista.

Bilo je jasno da nam je potrebna nova startegija. Posto ni NATO pakt nije mogao da sruši Miloševića, što je državna propaganda predstavila kao njegov trijumf, proces svrgavanja je postao tehnicki i politicki mnogo komplikovaniji nego što je to iko mogao i zamisliti. Zbog toga je bilo važno pobediti Miloševića na izborima i tako mu naneti prvi poraz.

Njegova vlast se morala podrivati nizom paralelnih aktivnosti. Najvaznija je podrazumevala pravljenje širokog politickog saveza.

Kada se danas postavi pitanje snage te ujedinjene opozicije onda se vidi da je ona zapravo bila simbolicka. Bila je snažna u poruci, u toj širini na bini. Fizički, Demokratska opozicija Srbije je bila snažna onoliko koliko je organizaciono bila sposobna Demokratska stranka. Simbolicka vrednost te koalicije je bila dramatično veća od prostog zbira članica.

Ideja o pravljenju DOS-a bila je posledica želje građana ali i svesti lidera u nemoc stranaka.

Ako tražimo neku pretecu, nukleus DOS-a, onda je to svakako Savez za promene koji je formiran 1998. od stranaka koje su bojkotovale republicke izbore 1997. godine. Ambicija se vezivala za profilisanje jaka alternative.

Savez za promene je odigrao svoju ulogu u godinama tokom kojih je bio jedina angazovana opozicija. Ipak SZP je sustinski ostao bez potencijala krajem 1999. kada je bez efektnog rezultata okončao visemesečne proteste protiv Miloševića. Zašto smo krenuli u te proteste? U sustini zbog cinjenice da bu u spurotnom nestali. Srbija tog vremena se delila na otvorene ili prikrivene partnere SPS-s. Posto mi to nismo zeleli da budemo bili smo izloženi uzasnoj kampanji ciji je vrhunac predstavljao napad na Zorana i pokusaj preuzimanja stranke. Drugi razlog se krio u našem planu da kroz aktivnost Saveza ojacamo kicmu buduće još šire ujedinjene opozicije.

To je bila vrlo naporna kampanja, putovalo se po celoj Srbiji da bismo, na kraju, ušli u svakodnevne proteste u svim gradovima. Vrlo brzo smo se nasli u otvorenom obracunu sa Miloševićem. Ipak je bilo uzaludno nadati se, makar se na ulicama nalazili milioni građana, da ce ga to primorati da odstupi svega nekoliko meseci posle okončanja rata sa celim svetom. Tokom tih protesta, najkriticnije je bilo krajem septembra u Ulici Kneza Miloša i potom na Brankovom mostu. I u jednom i u drugom slucaju smo, kao lideri Saveza za promene, bili u direktnom sukobu sa policijom. Još se secam kolone na Brankovom mostu i trenutka kada smo zaustavili

ljude i sami zakoracili ka kordonu koji je vec jurišao. Hteli smo da kroz razgovor sa policijom sprecimo konflikt. Iza nas - 30, 40 hiljada ljudi na mostu a ispred nas - razjareni uniformisani batinasi dovedeni ko zna odakle. Pamtim da mi je dok smo prilazili, neko dobacio: "Jebem ti majku srbijansku". Posle toga smo i Zoran i ja bili bukvalno pregaženi. Pokrenute su prve krivicne prijave, optuzen sam za narušavanje ustavnog poretka i pokušaj nasilnog preuzimanja vlasti. Dan i noc sam bio blokiran u centrali Saveza ispred koje se nalazila policija sa nalogom za moje hapsenje. Dokopao sam se Crne Gore, tako sto je Zoran sve ljude sa trga pozvao da me izvedu iz zgrade a zatim me kroz tu guzvu sproveo do pripremljenog automobila. Vratio sam se posle nekoliko nedelja da bi se ponovo prikljucio demonstrantima. Nalog za hapsenje nikada nije formalno povucen tako da sam prakticno sve do 5. oktobra ziveo po moskovskim pravilima. Bez stalne adrese, uvek uz neko obezbedjenje, vise zbog toga sto su mi bili potrebni svedoci eventualnog hapsenja nego zbog toga sto su mogli tako nesto da sprece. Vec je u tom trenutku bilo jasno da se ljudi okupljaju rutinski jer to doživljavaju kao svoju obavezu i dužnost, a ne zbog toga što iskreno veruju da ce se taj protest završiti uspehom. To je prakticno bio uvod u one šetnje Cuvara vatre. Secam se vrlo neprijatnih sastanaka u Siminoj ulici u kancelarijama Saveza za promene, na kojima sam kritikovan što se opirem formalnom stavu Saveza. Ipak su me u tome podržali Dragoslav Avramovic i Zoran iako su i sami glasali za prekid demonstracija. Nikome nije palo napamet da me zbog toga sto drugacije mislim izvodi pred Statutarnu komisiju ili iskljucuje iz stranke. Mozda zbog toga sto niko od onih koji su to uradili pet godina kasnije nije ni znao gde je sediste Saveza ili Trg republike na kojem se za razliku od grdjana i nas nisu pojavljivali tih meseci. Negde u to vreme Vuk Draskovic je uputio poziv za sastanak na kojem bi se okupila kompletna srpska opozicija. Razmisljali smo kako da odgovorimo. To je sa jedne strane bio logican poziv jer je trebalo proširiti i ujediniti taj opozicioni front. Sa druge strane to je bila provokacija jer, nam je poziv uputio neko ko je bio isuviše blizak Miloševicu u prethodnim godinama. Ako je ideja bila stvaranje jakog izbornog saveza sto podrazumeva unutrašnju harmoniju, onda je nju bilo nemoguće ostvariti sa Vukom. Ipak je do tog susreta došlo. Savez za promene je predstavljao Goran Svilanovic. Vuk Draskovic je bio korektan i u tom trenutku se nije nametao kao lider. Ubrzo nam se ucinilo da bi to bio manji problem od onog koji nam je napravio sprecavanjem formiranja jakog izbornog opozicionog bloka pre nego sto nam vlast ispuni niz uslova, od kojih je vecina bila stara deset godina. To je nama bilo besmisleno. Znali smo da mi Miloševicu ne možemo postaviti nikakav uslov. Moramo ga pobediti u igri u kojoj ce on pisati pravila, biti sudija i naš konkurent na terenu. Postalo je dramaticno u julu. Sa samita G7, sedam najrazvijenijih zemalja sveta je saopštenjem zatrazilo od opozicije u Srbiji da ne izlazi na izbore koje raspisuje Milosevic jer ce oni biti lazirani. Cuo sam se sa Zoranom. Za nas je to bila losa poruka. Mi smo izborni štab napravili u februaru 2000, jer smo znali da nas cekaju bar jedni izbori, za vece gradana i vece republika.. Mi smo se, znaci, mesecima pripremali za izbore koje smo ocekivali u septembru. Nismo racunali da ce to biti predsednicki izbori jer je Miloševic izabran 1997, za predsednika Srbije, ali su morali biti raspisani izbori za federalni parlament. Cekali smo izbore, ne zato što

smo verovali da će ih Milošević priznati kada mi pobedimo, već zato što su nam bili važni kako bi se pokazalo da je društvo na našoj strani i na takav način oduzeo taj poslednji adut sa kojim je Milošević branio svoju vlast . Adut kojim se stitio godinama bez obzira na silinu našeg pritiska bio je jednostavan. Država ne može dozvoliti nasilno i nezakonito preuzimanje vlasti što je bila Miloševićeva definicija svakog našeg političkog protesta. Dok su nas godinama gusili suzavcem i peglali pendrecima, policajci su nam govorili «Vi ste manjina». Bilo je potrebno pokazati onima na kojima je Milošević praktično jedino mogao da opstane, policiji i vojsci da su se odnosi promenili. Da su danas oni na strani manjine koja po defaultu «nema pravo» Samo smo izborima mogli da im pokažemo da oni ne štite narod, kako su se zavaravali tokom Miloševićeve epohe, već samo jednog konačno usamljenog diktatora. To je na kraju bio uspešan koncept. Morali smo da potpuno drugacijom strategijom pobedimo Miloševića. Devetomartovskom, vidovdanskom ili strategijom Saveza za promene koja se sastojala u ulicnim protestima mnogo se više trošila energija društva nego Slobodana Miloševića.. On je to posmatrao kao meteorološku promenu - nekoliko meseci će za njega biti neprijatno vreme u Srbiji, stotine hiljada ljudi će demonstrirati na ulicama, u sustini se ništa neće desiti pa će na kraju vreme ponovo postati stabilno. Svet koji nas nije podržao 97. tokom antiizborne kampanje tražeci od nas da na izborima učestvujemo, sada je tražio da ih bojkotujemo iako smomi na njih krenuli bez obzira na cenu. U to vreme oni nisu predstavljali priliku za dolazak na vlast,. Za to je bilo dovoljno prihvatiti neku od brojnih varijanti dogovora.Mi smo u njima pre svega videli sansu za napad na Miloševića koji je ukoliko bi usledio nakon izbora bio pravi način način da se krene u uzimanje vlasti. DOS je napravljen kroz jako komplikovan proces međusobnog dogovaranja, a ja sam formirao izborni štab pošto sam od marta 2000. radio isti posao u stranci. To je bila koalicija tri koalicije-Saveza za promene, Saveza demokratskih partija Koalicije DAN - i17 partija koje su potekle iz dve ili tri stranke. Opozicija koja je bila opterećena brojnim predrasudama i nedostatkom međusobnog poverenja je prevazisla samu sebe kroz pobedničku ambiciju koju je u njoj nenametljivo razvio Zoran.On se vrlo često povlacio u drugi plan ostavljajući tako više prostora liderima iz predsedništva koalicije. Na isti način je funkcionisao i Izborni štab. Iako je bez DS-a bio nezamisliv nisam dozvolio da se i u jednom trenutku neko oseti manje značajnim. Koliko god to danas izgledalo neverovatno, tajna «drugog ja» koju smo mi postovali bez obzira na snagu stranke napravila je od DOS-a političku masinu. Ako je neko morao da plati cenu kroz bilo kakav ustupak placali smo je mi zato što smo imali od cega.

Zanimljivo mi je to dogovaranje, jer je kroz njega Demokratska stranka Srbije već tada pokazala užasnu osobinu odsustva bilo kakavog sluha za zajednički interes ili neki viši cilj. Od opštine do opštine morao sam da pregovaram sa svim članovima koalicije oko svakog odborničkog mesta. U tome sam bio nepopustljiv. Ne zato što sam hteo da nametnem Demokratsku stranku u procentu većem nego što je bilo realno, nego zato što nisam smeo da dozvolim da koalicija, zato što podržavamo iluzije pojedinaca, makar se oni zvali i Kostunica, na kraju ne može efikasno da deluje u kampanji. Osnovni princip pravljenja koalicione liste je bio uvažavanje realnosti i političkog i organizacionog potencijala svake stranke. Nas nije interesovalo da li se stranka zove Nova demokratija ili DSS. Interesovalo nas je da

ta stranka u određenoj opštini ima potreban broj članova koji kandidatu za odbornika može da uradi kampanju onako kako mi mislimo da treba da radi. U poslednjoj fazi zaokruživanja koalicije ponovo se pojavio Vuk Drašković sa idejom povratka u koaliciju, s tim što je on tražio polovinu mesta za SPO. To mu je bila velika politička greška.

Taj pretenciozan zahtev ujedinio je sve stranke u koaliciji praveći od njih mnogo veće protivnike SPO-a nego što je to ikada bila Demokratska stranka. Niko nije hteo ni da cuje za to. Pokušajte da zamislite koaliciju u kojoj polovinu mandata dobija SPO, a drugu polovinu treba da podeli 17 stranaka. Zoran je i tu bio pravi menadžer. U svemu je tražio neku korist. Izasao je sa ponudom da Srpski pokret obnove uzme jednu trećinu što je njima bilo neprihvatljivo. Tu je stavljena tacka. U noci izbora socijalisti za svoj debakl nisu krivili Milosevića, već SPO koji nam je, po njihovim recima, uzeo manje nego što je to njima bilo potrebno.

Ipak, jedno pitanje je ostalo bez odgovora. Ono najvažnije - ko će biti naš predsednički kandidat.

Da je pitanje postavljeno godinu dana pre toga bez dileme bi to bio Dragoslav Avramović, ali su u međuvremenu godine učinile svoje. Nalazio se u Švajcarskoj na konstantnom lečenju. tako da ga je bilo nemoguće kandidovati. Iako je bio u teškom zdravstvenom stanju nekoliko puta smo u dugim telefonskim razgovorima pretresli planove, koji su ga interesovali do najmanje sitnice. On nije bio dosadan već lucidan i otvoren sagovornik. Pripremajući plakat na kojem su se pojavljivali svi članovi SZP-a Avramović se sa cegerom u ruci ugurao između partijskih sefova od kojih su mnogi svojim izgledom odavali da su snimanje doživeli kao maturu. Napustajući set, on mi se obratio «Mladi gospodine ovde ima više vezara nego glasova koje ćemo dobiti ako ih ne sklonite. Sta oni misle, da ja nemam odelo. Da mi je ceger srastao za ruku. Pogledaj prazan je kao i većini nasih birača. Treba sa ljudima biti pažljiv. Milosević je ohol mi im moramo biti bliski». Jednom prilikom mi rekao «Pregovarao sam sa Amerikancima o preuzimanju zlatnih rezervi koje je Kraljevina Jugoslavija deponovala u američkim bankama. Dva dana sam bio Marsalov gost u kući. Pravi gospodin. Divno se smeja. Lako smo se sporazumeli jer sam i ja bio gospodin. Milosević nema sta da traži u tom svetu. On je prestao da bude drug a nikad neće postati gospodin». Tokom dve godine Saveza za promene a pre toga i u koaliciji Zajedno, taj čovek je uprkos lošem zdravlju i starosti za promene u Srbiji dao više od mnogih.

Mi nismo imali kandidata. Nekoliko puta smo bezuspesno razgovarali na tu temu. Svi smo sedeli u Siminoj kada je Zoran rekao nešto što je izgledao kao dobar geg. «Naš kandidat mora da nosi cipele za koje sa njim ne bi pristao da zameni ni jedan birač u Srbiji».

Mladjan Dinkić je u toj neizvesnosti video sansu. Naravno da se samokandidovao tako što je pustio pricu o sebi kao potencijalnom dosovom kandidatu iako je znao da zbog 99. i avgustovskog mitinga nema nikakvu sansu. Naime tada je, nekontrolisano ambiciozan Dinkić razbio nasu strategiju protesta protiv Milosevića. Vuku je rekao da je sve dogovoreno sa Zoranom, računajući da SPO ranjiv zbog nedavne koalicije sa Milosevićem, neće smeti da odbije ucesce. Nama je rekao da je Vuk pristao, svestan da satanizovani Zoran ne sme mnogo da taktizira. Svima je rekao da je to od njega zatražio patrijarh. U Beogradu se na kraju price pojavilo pola miliona

ljudi sa kojima nismo znali šta da radimo. Bilo je besmisleno okupiti ih da bi oni culi i videli ono što već godinama znaju. Za sve osim za Dinkica. Taj opsesivni egoizam ga je presudno izolovao, tako da je sve do ulaska u Narodnu banku on među nama statirao. Potom je očigledno rešio da promeni svoju poziciju tako što će unistiti sve oko sebe ne birajući sredstva. Prvo Demokratsku stranku i Zorana. On zna da li zbog toga što mu je još 93. godine u Delifransu na Terazijama, Zoran rekao da bi bilo dobro da ponovo upise fakultet, jer je sve što mu je Dinkić napisao kao izborni ekonomski program, Milan Beko bacio u kantu. Ili možda zbog toga što mu je godinama zajedno sa Labusom Miodrag Kostić svakog meseca isplacivao samo 500 maraka iako oni zaslužuju mnogo više. Za šta je valjda bio kriv Zoran koji je inače zamolio svog prijatelja za tu vrstu pomoći.

Ivan Stambolić nikada nije pominjan u DOS-u na oficijelnim sastancima kao kandidat, ali smo naknadno, razmišljajući, o onome što mu se desilo saznali da je bilo pojedinih samoinicijativnih kontakata. Svako je pokušavao da dođe do nekog kvalitetnog kandidata. Međutim, vrlo brzo je ta knjiga spala na Koštunicu. Jedne subote imali smo sastanak na Terazijama kod Micunovića na kojem je Šami predstavljao Demokratsku stranku Srbije. Već je počela kritika u javnosti zbog toga što mi još ne izlazimo sa predsedničkim kandidatom dok se uveliko već vodi kampanja za Miloševića. Tražili smo odgovor od Šamija na našu ideju da to bude Koštunica. Nije mogao da kaže ni da ni ne. Zatražio je da se sastanak prolongira za ponedeljak. Velja Ilić je reagovao najburnije rekavši, otprilike, da će iz kože iskociti zato što treba da izgubimo još dva dana da bi culi da li će se Koštunica umilostiviti da bude naš kandidat. Šami je cutao kao da se ništa ne desava što je izazvalo bes i svih drugih. Izložen lavini on je pokušao da spusti loptu tako što je otkrio krunski razlog «Pa Voja nije ovde, on je u Belanovici». To je samo bilo dolivanje ulja na vatru.

Bukvalno su ga izneli do kafe kuhinje odakle je telefonirao Kostunici da bi se dogovorio o njegovom dolasku na sastanak u ponedeljak. Mi smo u međuvremenu kompletirali izborne liste za lokalne izbore, Veće građana i Veće republika. Ostalo je da sačekamo Koštunicinu odluku. On je rekao da ima dva uslova pre nego što odluci da li će prihvatiti kandidaturu. Tražio je naš stav o njima. Jedan se vezivao za njegovo pravo da sam vodi kampanju, a drugi za naše javno preuzimanje obaveze da se sačuva Savezna Republika Jugoslavija. Zoran je rekao «hajde da popijemo pice». Koštunica se polu nasmejao. Odjednom potpuno spontano svi su počeli da aplaudiraju. To je taj trenutak. Trenutak koji nas je uveo u pobedu nad Slobodanom Miloševićem i porazavajuću budućnost posle nje. I danas, uprkos svemu, mislim da nismo pogresili. Cilj je opravdavao sredstvo. Milošević Kostunicu. To ne može imati nikakve veze sa onim što se posle svega desilo. Kostunica nije bio naš izbor, on je bio naša nužda.

Kampanju je obeležila dinamična agenda. Zoran je praktično prošao celu zemlju, na izbornoj mapi nije postojalo mesto na kojem se nismo pojavili. On je iz dana u dan, po mitinzima u Srbiji, uveravao ljude u potrebu izlaska na izbore i glasanja za DOS. Njegov odlazak iz Beograda u druga mesta je za mene značio dodatni pritisak, jer sam sve poslove morao da koordiniram. U takvoj atmosferi iskristalisana je i moja pozicija unutar same koalicije. Zbog poslova koje sam radio postao sam čovek koji svoje pravo da odlučuje nije gradio na funkciji ili poziciji u stranci, već na

onome sto moze da uradi. To je naknadno postalo opste mesto nase vlasti. U svakom trenutku sam bio u središtu te politike. Kao što je bilo logicno da 1996. budem na platou ispred Filozofskog fakulteta, 1997. u Kraljevu kada su nas gadali jajima, 1999. na Brankovom mostu, ili u Kneza Miloša dok nas gaze bornim kolima, tako je bilo logicno da i 5. oktobra budem u centru zbivanja. I svaki sledeci put. DOS je, u pocetku, mnogo manje bio oraganizovan nego što je to izgledalo. Bio je sacinjen od stranaka koje su se medjusobno suštinski razlik+ovale: Demokratska alternativa i Socijaldemokratija su napravljene tri godine dana pre toga, general Perišić je osnovao stanku godinu dana pre izbora, DSS je bio klub ne salonskih, nego podrumskih nacionalista, tu su bile vojvodanske partije prakticno bez infrastrukture. Slicna stanje je bilo i u GSS'-u i SDU-u. Izuzev DS nije bilo unutrašnje arhitekture koja je mogla da nosi jednu takvu kampanju.

Tada se pojavio Vladimir Beba Popovic . Postalo je jasno da DOS nema sposobnost da marketinški organizovano nastupi, zbog toga što nema dovoljno iskusnih ljudi u tom poslu. Istovremeno, Bebina marketinška agencija «Spektra» bila je jedina firma koja je htela da radi za nas. Današnji frontmenima DS-a Srdjanu Saperu i Draganu Djilasu na tako nesto nisu ni pomisljali..Djilas je odbio da radi kampanju za Otpor. Saper je kao pouzdani partner SPS-a i jula tada radio kampanju za policiju Vljaka Stojiljkovica da bi u Parizu, posle petog oktobra, trošeci stotine hiljada donatorskih dolara organizovao spektakularnu promociju Srbije u kapeli sorbonskog univerziteta. Pretpostavljam da im je sve to bila presudna referenca da im Koštunica poveri svoju predsednicku kampanju 2002. godine. To mi izgleda logeno – zašto ne bi preuzeo Miloševicve propagandiste, kada je vec preuzeo Miloševicvu politiku. Ne bih kometnarisao podatak da su posle Miloševica i Koštunice, upravo oni postali konceptualisti Borisa Tadicca. Mada, iz iskusva znam da je i to logicno.

Odkud Vladimir - Beba Popovic u svim ovim događajima? Otkud u DOS-u i vladinom Birou za komunikacije? Bila nam je potrebna pomoc u poslu za koji se niko nije otimao. Karijeristi su dosli na kraju, Beba je bio uz nas od pocetka. U sve ratove koje je vodio ili ih I danas vodi krenuo je u Ime Zorana, mene, Demokratske stranke, DOS-a, normalnog zivota u kome je on uzivao I to hteo da omoguci i drugima. Posto je bio potpuno slobodan, nezavisan od bilo koga, u ratove o kojima govorim je ušao bez ikakvih kalkulacija I kompromisa, pa su ga zato proglasili ekstremistom oni koji su iz licnih interesa stali na pola puta. Zato je Srbija nedovršeno društvo. Beba je poslednji covek kome je bila potrebna ta avantura sa DOS-om i srpskom vladom I najsposobniji koga smo mogli pozvati u pomoc. Prihvatio je naš poziv zato sto je prijatelj I zato sto je, kao i mnogo puta do tada, pomogao svojim prijateljima. Kada je Zoran 1993. godine stvarao modernu Demokratsku stranku; kada je 1994 I 95. tu stranku trebalo ucvrstiti na novim pozicijama; kada je, nakon debakla na saveznim izborima 1996. u vreme protesta koalicije Zajedno, dok su svi tonuli posle prvog kruga izbora. Beba, analizirajuci rezultate, rekao «imamo šanse, hajde da radimo», Tu kampanju izveli su Zoran i Beba, prakticno je izborni štab bio u Spektri, njegovoj firmi. Bio jedan od retkih koji su verovali I radili za uspeh stranke na lokalnu. Kasnije 97, 98. I 99. skidao je paucinu sa naših vrata kroz koja niko nije prolazio, zato sto su se plasili Milosevica; Zato je bio kraj nas i 2000. kada je adjena kampanja DOS-a; 12. marta ili

danas.Kroz dogadjaje koje sam pomenuo, Beba je postao cudan simbol nase ideje,cega je verovatno i sam svestan . A on je samo prekinuo letnji godišnji odmor u Herceg Novom i krajem avgusta na nas poziv došao u Siminu ulicu, gde je bilo sedište DOS-a.

Srbija prošlosti, krvava od zlocina, pere ruke kroz hajku kojom oni koji su ogrezli u kriminal I smrt od njega pokusavaju da naprave kriminalca i ubicu,misleci zapravo na sve nas.

U javnosti je napravljena slika o Bebi kao o nekom uljezu koji se pojavio kad smo uzeli vlast, da bi završio neke poslove za sebe. Godinu dana se isfrustrirani DSS bavi onim {to smo mi radili tokom tri godine. Naravno da ne mogu da doka`u svoje halucinacije, Netacno je sve sto je receno o Bebi. On nije dosao u Biro za komunikacije da bi kupovao jeftinije sekunde na televiziji i tako uvecavao svoj saldo.Pa on je trosio svoj novac da bi finansirao neke oficijelne projekte,prakticno svaku PR aktivnost kabineta.. Nikada se nije postavilo pitanje gde prestaje privatno i ispostavlja se faktura.

Pobeda bez vlasti

Secam se, da smo posle jednog od istraživanja javnog mnjenja Zoran i ja otišli u sedište DSS-a. Ulazili smo u poslednju fazu. Rezultati su nam govorili da je neophodno dodatno intenzivirati i profilisati kampanju koalicije ali i kampanju naseg predsednickog kandidata. U fascikli sam nosio predlog slogana koji je izradio propagandni tim izbornog staba. Svi lideri su se slozilil da su poruke «Jedinstvo-pobeda-promene» i «Mi pobeđujemo-svi dobijaju» najbolji i najjasniji odgovor, tacno ono sto gradjani ocekuju da cuju od DOS-a. Ali odgovor nije bio potpun. Nedostajao nam je stav s kojim cemo izaci protiv samog Milosevica. A njega je mogao da saopsti samo Kostunica, koji je u tom trenutku jos uvek cutao. Tog dana Kostunica nije licio na sebe, pogotovo ne na ono u sta ce se pretvoriti nakon 5. oktobra. Bio je otvoren u razgovoru. Nije skrivao svoje dileme, potpuno je pozitivno reagovao na nase sugestije u kojima smo mu obrazlagali korekcije na kojima smo insistirali. Siguran sam da se nije pretvarao i da je zaista susret sa nama smatrao korisnim. U jednom trenutku smo sa analize istazivanja presli na finalno utvrdjivanje datuma. Utvrdili smo ko ce, kada i gde biti u svakom trenutku kampanje. Presli smo na predlog naseg izbornog PR-a. Obrazlagali smo resenje po resenje. Kostunica je odreagovao OK. To nam je bilo vazno. Ne samo zbog «mira u kuci» i haosa u koji bi zapali da se u dedlajnu u kojem smo bili usprotivio resenjima. Za nas je Kostunicina reakcija bila poslednji test. Ako je on razumeo nasu kampanju razumece je i Srbija, jer je krajem tog avgusta 2000. on uz Milosevica, svakako bio najblizi onome sto je zaista nase drustvo . Izenada je, prekidajuci nas u pola recenice Kostunica rekao «Ko jedini sme da vas pogleda u oci» Bio je to predlog njegovog izbornog slogana. Koliko velika razlika. Svako ce je videti. Umesto bilo kakvog komentara predlozili smo mu da sa svojim kreativnim direktorom dodje na sastanak DOS-a koji je i inace bio planiran za to popodne. Ono sto mu nismo rekli mi, rekao mu je sat ili dva kasnije Micunovic koji je citao misli svih za stolom: »Je li, Vojo, da li to znaci da ja ne smem da pogledam ljude u oci.» U haosu koji je nastao niko nikoga nije slusao dok je svako svakome imao sta da kaze. Zoran je cutao. Bio je to najbolji odgovor, jer se vecini ucesnika sastanka ne bi dopalo kada bi culi sta o njima misli. Odveo sam u stranu coveka iz agencije Inkognito, koja je vodila Kostunicin advertajzing. Rekao sam mu: «Meni je to besmisleno. Ne mogu da zamislim Kostunicu u spotu u kojem gledajuci u kameru drsko izgovara - ja jedini smem da vas pogledam u oci». U narednih nekoliko minuta iskristalisali smo novu verziju. Umesto konstatacije pitanje «Ko sme da vas pogleda u oci». Bio je to prihvatljiv ustupak za Kostunicu ali i za sve druge posto je svako mogao da zadrzi svoj odgovor.

To je bio poslednji sastanak cele koalicije. Startovao je karavan DOS-a u kojem ce Zoran uz sve druge koji su se rotirali, tokom tri nedelje, od mesta do mesta, pobeđivati Milosevica. SPS je pokusao da odgovori na isti nacin. Ali Srbija je postala mala i za njih i za nas. Na nasim skupovima su se pojavljivali celi gradovi. Socijaliste su „branili” mobilisani radnici propalih fabrika koji su umesto u pogon izvodjeni sa celim smenama na puste trgove.

Sve je postalo ocigledno na završnim mitinzima. Debakl Milosevica u Crnoj Gori uvecan je copy-paste skandalom. Montiranom fotografijom, koja je s naslovnih

strana rezimskih novina groteskno najavljivala izbore, kao dan u kojem ce sve biti moguće, kao borbu bez pravila u politici bez granica. Pred nama ja bio obracun. Istovremeno je ispred Savezne skupstine na završnoj promociji DOS-a i Vojislava Kostunica stotine hiljada odlucnih ljudi. To vise nije bio nagovestaj pobede. Oni su bili pobeda. Pobeda za koju smo svi znali da ce pokusati da nam preotmu. Pobeda koju su svi bili spremni da brane. Na kraju je govorio Kostunica. Dok je Beograd ključao on mu je, kao alternativu Milosevicevoj prošlosti, ponudio ideju dosadne budućnosti. Mi smo cutali. To je bilo toliko daleko od svega sto smo zeleli. Od ambicioznosti, takmicenja, liderstva. Grupi u kojoj sam stajao sa Zoranom iz mase je prisao gradjanin i rekao:

” Covece kakvog ste nam to predsednika predložili” .

Vrlo brzo, u noci 24. septembra pocela su kolebanja. Neki su smatrali da preterujem zato što insistiram na proglašenju apsolutne pobede. Mislili su da rezultate treba saopštiti naknadno, tek posto vidimo reakciju SPS-a.

Medjutim, znali smo da je za 11 sati u SPS-u bila planirana konferencija za novinare Nikole Šainovica.. U pola deset sam iz potkrovlja u kojem su se vec okupili novinari, sišao u kancelariju na prvom spratu. Zoran je bio sam. Rekao sam mu da ce u 11 uvece Šainovic proglasiti pobedu Miloševica i da cemo time izgubiti presudan adut. Po ko zna koji put cemo morati da dokazujemo da su nam socijalisti pokrali izbore. Rekao sam mu da tako ulazimo u scenario iz 1996. godine. Pri tome, gradjani nemaju onu snagu koju su imali 1996, niti je Miloševic onaj Milosevic iz 1996. koji je tolerantno posmatrao stotine hiljada ljudi koji demonstriraju po Srbiji zato sto je taj protest koristio kako bi trgovao sa svetom. On danas nema sta da proda, optužen je za ratne zlocine i gubitak vlasti za njega znaci odlazak u zatvor. Nema novog Gonzalesa. Isto je mislio i Zoran. Konacno mi i nismo ocekivali engleski scenario u kojem se zna sta posle izborne noci vozi vlast a sta opozicija. Drzao sam u ruci tri odsto rezultata.

Imali smo reprezentativni uzorak, stvarno smo sve pokrili. Genijalno smo odradili tu kampanju u organizacionom smislu. DS je 1996. ušla u izbore sa 4.000 posmatraca, a cela koalcija Zajedno je trebalo da servisira oko 9.500 birackih mesta. Mi smo 2000. godine ušli sa 30.000 kontrolora. To su bili u toj meri neverovatni izbori da mi nismo znali broj birackih mesta u Srbiji. Ali smo koristeći lokalnu vlast i stranacku mrežu uspeli da postavimo po dva coveka na svako mesto za koje smo znali da ce na njima ljudi stvarno glasati. Time smo postigli psihološku prednost, koja je SPS dovela u defanzivan položaj . Ona je proizilazila iz njihovog saznanja da zaista imamo kontrolore i da zaista znamo šta se dešava na svakom birackom mestu u Srbiji.

Bio sam toliko siguran da sam u pravu. Morao sam da budem brzi od Šainovica. Tu nije postojao nikakv rizik, jer smo vec rizikovali sve sto smo mogli. U intervjuu za BBS, Zoran je Lori Silber, ovaj trenutak opisao kao najvažniji događaj izborne noci. Bez ikakvog laznog moralisanja on je saopstio da smo tada Milosevica pobedili njegovim oruzjem. Siguran sam da smo na to imali pravo, jer je Milosevic bio taj koji ne bira sredstva.

Jasno se secam recenice koju sam izgovorio.

“Zorane, mi smo prema podacima koji su stigli, ove izbore realno dobili. Ne znam da li imamo 55 ili 65 odsto , jer ne znam koji je broj birackih mesta u Srbiji.

Pobedice onaj ko bude imao psihološku cvstinu i pošalje uverljiviju pobjednicu poruku . Uostalom, ovde se stvari neće završiti na izborima. To znaš ti, znam ja, to znaju svi”.

Popeo sam se u potkrovlje. Cekali su me novinari. Toliko sam bio siguran da sam u pravu da sam izborne rezultate izgovorio iz glave čak i ne pokušavajući da ih procitam.

„Koštunica je pobedio na izborima. Na osnovu podataka sa kojima raspolažemo on ima 56 odsto glasova”.

Nismo znali broj biračkih mesta, nismo kontrolisali glasanje vojnika, nismo ni čuli da je za policiju u Kopnenom zoni bezbednosti na jugu Srbije također izborni dan, bas kao sto Crnoj Gori nismo mogli da kazemo nista vise osim da je i tamo nedelja. Dakle, više od 100 hiljada glasova. Jako je bilo važno imati cvrstinu i reci "mi smo pobedili". Pipnuli smo puls te Srbije, radili žestoko mesecima i znali da realno iza Miloševica ta Srbija više ne stoji. Procitao sam da Koštunica tvrdi da smo mi hteli da se ide u drugi krug. Besmisleno i netacno. On je imao dileme pod pritiskom pre svega Rusije, da li da ide u drugi krug ili ne. Znali smo da bi Milošević u drugom krugu pokrio svoje rupe iz prvog, jer je već video gde je slab.

Posle 24. septembra dolazi do mnogo uočljivijih razlika u koaliciji. Mnogi nisu znali šta dalje, očekivali su da budu vođeni kao u vreme izborne kampanje. Ponekad su nešto predlagali. Jednako neprimenjivo. Jednostavno bi im palo na pamet. Vuk Obradović je predložio štrajk gladu na Trgu Republike. Zamislite, šta bi građani mislili o nama od kojih su očekivali da srušimo Miloševica, da smo počeli da štrajkujemo gladu!

U utorak 26. septembra sam prvi put video Ljiljanu Nedeljković, budućeg šefa Koštunicinog kabineta. Došla je sa Zoranom Šamijem u prostrije DOS-a. Sedeli smo ona, Šami, Zoran i ja. Šami je tražio da držimo zajedno konferenciju za novinare na kojoj bi ja saopštio da Koštunica ima 50, 02 umesto 52 odsto glasova, jer njegovi podaci tako govore. On je matematičar koji se tih dana puno trudio da na jednom kompjuteru dokaze Kostunicinu pobjedu. Naravno da to nisam prihvatio. Ne zato što smo mi u našem Centru za kontrolu izbora radili na 50 računara već zato što mi je bilo besmisleno da govorim o tim procentima kada je celoj Srbiji bilo jasno da su izbori pokradeni i da je Koštunica bio realni pobednik. Kako da znamo koliko procenata ima kad ne znamo ni koliko ima biračkih mesta u Srbiji. Na kraju smo mi kalkulirali sa 9. 300 mesta, a bilo ih je 10.700. Tog 26. septembra Ljiljana Nedeljković je rekla" Po mojim informacijama Milošević je pobjegao u Kazahstan". To bi bilo super -rekao sam .

Kada smo ga predložili niko od nas nije imao iluziju da će Koštunica biti ledolamac. Isto smo mislili i posle glasanja na izborima. Nisam se iznenadio kada sam shvatio da se i on i svi njegovi najbliži saradnici nadaju da će se rasomom rešiti ili sam od sebe ili nečijim tuđim radom ili nekim čudom. Kako to dobro zvuči – Milošević u Kazahstanu, Kostunica u Palati federacije.

Nama je bilo jasno da moramo da iskoristimo činjenicu da je on bio, za javnost najmanje sporan. On je bio najbolji protiv kandidat Miloševiću upravo zbog te jako čudne političke klime. U Srbiji su protiv Miloševica glasali ne samo oni koji su bili protiv njegove politike, već i oni koji su posle mnogo vremena shvatili da treba da

buđu protiv njega zato što je neuspješan. On je demokrata i nacionalista. On je kandidat kojem se peva "u Hag, u Hag, Slobodana u Hag" ali i kandidat koji kaže "Hag mi je poslednja rupa na svirali". Koštunica je bio efikasan odgovor na Miloševića i na konacno, pobedili smo Miloševića sa Koštunicom. To je i njegova pobjeda! Ali on je na tu pobjedu uticao u meri u kojoj su Arapi uticali na nalazišta nafte. On se našao u jednom vremenu, na jednom mestu. Deset godina je bio paradigma svake nesposobnosti i na kraju nas je sačekao okružen nekolicinom ljudi, preostalih u DSS-u, stranci koju je htio da raspusti u maju te godine. Preklinjali smo ga da bude predsednički kandidat. Koštunica je olicavao paradoks da je sve moguće promeniti, a da se ništa ne promeni. Možemo da promenimo Miloševića, a da sve drugo ostane isto. Zato su delimično neki ljudi glasali za njega. Setite se sa kim se Milošević obračunava neposredno pre 5. oktobra u svom obračunu preko RTS-a. On ni jednog trenutka ne pominje Koštunicu. Njegov protivnik je Zoran Đinđić, njegov protivnik je Demokratska stranka, njegov protivnik smo mi.

. Postoji iluzija o toj velikoj organizaciji.

Desilo se ono što se inače često dešavalo, da nekolicina nas radi dan i noć. Problem je bio kako pokrenuti Beograd. Pojavili smo se jedan dan na mitingu, drugi dan, trećeg dana je organizovan veliki koncert na Trgu, kada je svirao Bregović. Ali je već počelo nezadovoljstvo. Bilo je nemoguće manipulirati milionima ljudi tada. Srbija je gorela u tom trenutku. Beograd je praktično bio jedan tromb, jer nije bilo ni jedne radio stanice koja se mogla čuti, mediji su bili zatvoreni, poruke su se teško prenosile. Srbija ključa, gleda u Beograd u kojem se ništa ne dešava - puštene su price kako se mi dogovaramo sa Miloševićem, nešto trgujemo. Beograd čeka da se nešto desi, ne vidi da Srbija ključa. Vesti iz Srbije nema, Beograd ne zna šta se dešava u Srbiji, a Srbija vidi da se ništa ne dešava u Beogradu. Potpuna katastrofa. Ljudi su bili nezadovoljni, nisu znali šta je naš naredni potez..

To je situacija u kojoj dolaze do izražaja razlike među nama u DOS-u.

Koštunica nije za akciju, on se poziva na legalizam.

Tako je bilo i 1997. Secam se mitinga koji je na platou pravio Studentski politički klub, kao finale antiizborne kampanje predstojećih republičkih izbora. Pozvali smo Zorana i Vesnu Pešić da govore. Lično sam pozvao Koštunicu. On mi je rekao da ne može da dođe, jer ga pozivam da krši zakon. Upitao sam ga: «Čekaj, šta sam ja? Arkan?» Suština našeg protesta je upravo bila u tome – u zakonu. Trebalo je izići na izbore koji su bili nepošteni i organizovani na takav način da recikliraju Miloševićevu vlast, bez šanse da se bilo šta suštinski promeni. Koštunica ni tada nije htio ništa da preduzme. Tako da je moja i njegova istorija neslaganja dosta duga. Sastanak DOS-a održan je u četvrtak. Nastao je haos. Ljudi su zviždali na Terazijama. Bili su nezadovoljni. Ni u petak, ni u subotu i nedelju, ništa se nije dešavalo, iako smo non stop sastanci. Na kraju, donosimo odluku da se ne ide u drugi krug i da u ponedeljak organizujemo blokadu Beograda. Policija je brutalno reagovala. Ljudima koji su blokirali pancevački most, ibarsku magistralu, autoput kod pumpe «Zmaj», oduzimala je tablice, hapsila ih. Strepeo sam.

U razgovorima u uskom krugu rekao sam: "U Beogradu nema energije, ljude koji na naš poziv izadju na ulicu policija satire, moracemo da tražimo pomoc u unutrašnjost. Hajde da pozovemo sve koji protestuju da dodju u Beograd. Napravicemo haos». Zoran je rekao: «Da, da dovedemo ljude do kraja nedelje. Napiši nešto kao poziv, pa da vidimo dalje». Danas mi svi ti papiri, razne dozvole DOS'a koje smo tih dana napisali izgledaju nestvarno. Ne mogu da se setim kako je četvrtak postao naš dan D. Surovo za DOS. I apsolutno istinito. DOS nije bio ni izbliza tako jedinstven, kompaktan i svestan događaja kojima ide u susret kao što to mnogi danas pokušavaju da predstave. To je uvredljiva iluzija. Uvredljiva pre svega zbog toga što se kroz hvalisanje i mitomaniju o postojanju velike organizacije minimalizuje značaj stotina hiljada ljudi. Ti ljudi su 5. oktobar učinili velikim datumom.

Napravili smo plan ko gde treba da ode. Odredjujemo stanacke ljude da obidu Kolubaru i Kostolac. Tamo su radnici poceli da se bune. U jednoj od tih smena Covic odlazi u Kolubaru, Tadic u Kostolac, zbog cega tužilaštvo podnosi krivicne prijave protiv njih..U tom trenutku smo osetili da preuzimamo inicijativu, da imamo ključ za konacnu pobeđu. Policija saopštava da je ugrožena bezbednost države, Milošević naređuje vojsci i policiji da reaguje, dolazi do carki i incidenata. To je podiglo Beograd u utorak i sredu.

Tu dolazimo i do price o „paktu sa đavolom” odnosno kontaktima sa ljudima iz epicentra Milosevicevog sistema. Zašto smo ušli u tu pricu? Mogu da govorim u svoje ime. Zato što nemam pravo da morališem ako od toga zavisi nešto što je tako veliko kao što je petooktobarska revolucija. Nemam pravo da biram sagovornika ako zbog toga što mi se sagovornik ne dopada sutra treba da pogine 50, 100 ili 5.000 ljudi, ili Srbija sklizne u gradanski rat i diktaturu. I šta uopste sve te price znace znace? Da vam se ne dopada moj sagovornik! Pa ni meni se nije dopadao Da li bi mogli da se dogovorimo sa rektorom Beogradskog univeziteta oko 5. oktobra? Ili sa patrijarhom pa da me danas crkva kanonizuje? Sa kim? Dogovaraš se sa onima koji mogu realno da uticu na ono što ce se dešavati 5. oktobra .

Ne možeš da rešiš probleme u Srbiji ako ne zagaziš u blato. Ko je na kraju platio cenu pored Zorana kojeg su optuzivali dok ga nisu ubili i nas koje za to optuzuju ! Milosevic? Danas vredi vise nego sto je vredeo tada! Kostunica? Sigurno vredi manje ali to nista ne znaci jer mu je sigurno bolje. Mislim da nije problem u nama koji smo usli u taj pakao. Mislim da je problem u onima koji nas satanizuju da Srbija ne bi pocela da traga za onima koji su taj pakao stvorili.Niko u Srbiji nije stradao. Zoran je svoj život dao za tako nešto. . Niko nije stradao zato što je Zoranova politika bila da sve treba uraditi bez sukoba i žrtava i učinili smo sve da to tako bude. Ali, s druge strane, nismo hteli, niti smo imali pravo da kažemo bilo kome:"u redu to što si ubijao, nema veze, sad radiš za nas". Zato je Legija suspendovan u aprilu 2001, u maju uhapšen i otpušten iz službe.

Period amortizacije Legije, kako bi on bio bliži nama nego onom mraku iz kojeg je 5. oktobra izašao, je okončan događajima u Kuli i Stupici. Posle toga nije više bilo ni naše spremnosti, ni realnih mogućnosti da taj covek ostane u specijalnoj jedinici, jer Srbija to više ne bi mogla da razume. On je zato smenjen i otpušten iz policije. I tog trenutka on postaje rikošet koji fjuje po Srbiji. Rikosek kojeg kao magnet vuče

mracna strana iz koje je, jednog trenutka, zakoracio ka našoj. Na toj mračnoj strani se više ne nalazi Milošević, ali se nalazi Koštunica.

Ali, šta bi značilo odbijanje razgovora 4. oktobra? Propast 5. oktobra? Da. Propast nase ideje? Ne. Ne bi to bila propast nase ideje već propast jedne sanse. Ostvarila bi se ona za mesec dva, šest meseci, godinu dana, ali uz mnogo veću cenu. Mi na to nismo imali pravo.

Ostvareni su kontakti. Iskorišćeno je poznanstvo Zoranovog i mog prijatelja Dragoljuba sa Ljubišom Buhom, njegovim poznanikom iz detinjstva. Ljubiša Buha je preneo poruku da je lom u okruženju Slobodana Miloševića. To su nam govorili i drugi - Željko Mitrović i Milan Beko su razgovarali sa Miloševićem nekoliko dana posle 24. septembra. Sugerisali su mu da preda vlast.

Presudno je na pucanje tog sistema uticao sam Milošević. On je, od čoveka koji je u svakoj situaciji pronalazio neki izlaz i rešenje koje otvara novu perspektivu ljudima oko sebe, postao teg koji ih sve vuče pod led. Ta struktura oko njega je pukla. Mnogi su se nalazili na viza benovima Evropske unije i Amerike. Cele porodice su bile na crnim listama. Nisu više bili spremni da sa čovekom kojem su dugovali sve što su imali u životu dele sudbinu. On je bio optužen pred Haškim tribunalom ali ne i oni. Postao je životna opasnost

Delovi vojske i policije bili su razočarani debaklom nacionalne politike koja ih je zloputrebljavala. Šta je mogla da uradi obična vojska kada je počeo rat? Niko je nije pitao da li se slaze ili ne. Do izbora u septembru to topovsko meso je videlo da je kroz rat Srbija dobila 200.000 izbeglica dok je Vrhovni komandant mislio na Bambilend.

U jednom trenutku stigla je informacija da Legija hoće da se vidi sa nama jer se prilike zaoštavaju. Želi da razgovaramo da razgovaramo.

To se desilo u noći između srede i četvrtka, 4. na 5. oktobar. Tada su se Zoran i Legija prvi put videli. Posle tog susreta Zoran je došao po mene u stranku. Složili smo se da je bolje da o planovima za 5. oktobar razgovaramo u kolima. Tokom vožnje kroz grad prepričao mi je susret sa Legijom. I danas pamtim Zoranov opis tog događaja. U sećanju mi je ostao urezan njihov dijalog, kao da sam tu pričao pre pet minuta, a ne pre pet godina. Legija je za sebe rekao da je profesionalac koji izvršavam naredjenja. Pitao je da li je tačno da planiramo da dovedemo NATO pakt u zemlju kako bi zajedno sa njim napali vojsku i policiju. Zoran je odbacio sve to kao Miloševićevu neistinu. Insistirao je na našoj pobjedi. Uprkos Legijinom upozorenju da će beretkama biti izdata komanda da intervenisu Zoran je jasno ponovio da smo mi doneli odluku da idemo do kraja.

Ti razgovori bi istog trenutka propali da je Legija rekao "slušaj, ja tražim aboliciju za sebe i za moje ljude".

Mi nismo mogli ništa da garantujemo. Sta smo bili da bi tako nešto mogli da radimo. Bilo je očigledno da su događaji otišli daleko i od nas i od Miloševića. Predaleko da bi ih bilo ko mogao kontrolisati. Ipak iako smo sustinski bili u istoj neizvesnoj poziciji, među nama je postojala strasna razlika. U tom trenutku je 5.

oktobar predstavljao talas koji se sa nama poigrava ali nas nosi ka cilju. Za Milosevica I njegovo okruzenje to je bila lavina.

Zato su nam svi prisli. Iz tog jednog jedinog razloga. Nista im se nece desiti ako budu na nasoj strani a mi sticajem neverovatnih okolnosti trijumfujemo. Ukoliko dogadjaji tog dana krenu u susret Milosevicu bice dovoljno blizu da nam urade sve sto on pozeli kako bi iz debakla izasao kao pobednik.

Tacno je da su u toj velikoj promeni ucestvovali svi – I policija I vojska I podzemlje. Razlicito ali jednako minorno u odnosu na hiljade demonstancata. Policijski kordoni, skupstina ili televizija nisu pali pred Pavkovicem, Legijom ili Spasojevicem. Pred onim sto oni nisu uradili. Petpaktobarski pobedu Srbija duguje samo onome sto su uradili gradjani.

Posle svega, ne mislim da smo bili naivni . Mi nismo imali sta da izgubimo. Ali ta iskljucivost ne znaci da smo bili spremni na kompromis. . Nema komrpomisa oko sustine a nasa stvarnost je zaista bila toliko ogoljena.

Danas se svemu tome pridaje drugaciji znacaj. Z aista mislim da nismo imali pravo da suoceni s katastrofom koja se mogla fizicki osetiti mi okrenemo glavu u stranu pred sansom da se izbegne gradjanski rat. Da li smo to trabali da uradimo kako bi sutra mogli kazemo da su nam ruke ostele ciste u tom krvoprolicu?

Istina je da smo u svakom trenutku pokusavali da napravimo distancu. Ni preveliku da se ta veza ne bi prekinula pre nego sto drustvo stane na noge. Ni premalu da ne bi izgubili manevarski prostor.

Tako smo postali duplo sumnjivi krivci. S jedne strane smo optuzeni kao politicki pokrovitelji mafije usta je gradjane pored kontroverze koja nas prati kroz antikampanju uveravao I Vojislav Kostunica. S druge strane strane nam je izrecena kazna koja nije sprovedena petog oktobra, zbog toga sto su se klanovi, generali, vladike, akademici I beretke, nadali da ce Milosevicevim zrtvovanjem izbeci odgovornost za masovne grobnice koje smo otkrivali, ratne zlocine I zlocince koji su za njih morali da odgovaraju.

To nije smelo da preraste u otvoren I jasno vidljiv sukob jer mi nismo imali potencijal za tako nesto. Nismo smeli da pokrecemo I otvaramo one procese i probleme koje nismo bili u stanju sami da resimo. To je bila nasa partija ruskog ruleta. Gradjani su ostali po strani, koliko toliko postedjeni svega onog kroz sta smo morali da prodjemo. Jednostavno nemas pravo da se igras sa sibicom dok na buretu baruta sede milioni.

Sta smo drugo mogli da uradimo? Da zapocenemo sukob koji ce se pretvori u drugo poluvreme 5.oktobra? JSO je bio stalna pretnja toj krhkoj demokratiji . Mozda smo mi u toj meri netipcni da to srbija ne moze da razume . To bi mi bilo opravdano da smo imali drzavu iza sebe. Mi smo izabrani da bi Srbiju menjali I ja sam tako dozivljavao svoj posao. U tom trenutku je bilo besmisleno postavljati pitanja nadleznosti. Koga bi danas bilo briga za politicare koji su odbili da urade ono sto su mogli zbog toga sto nisu bili nadlezni u poslu u kome nadleznosti nisu postojale. Mi smo prakticno oponasali institucije . Svojim licnim angazovanjem kompenzovali smo zastrasujucu cinjenicu o bespomocnim grdjanima I nepostojecem drustvu...mi smo morali da budemo I sudije I tuzioci I policajci I poslanici I ljudi koji razgovaraju sa mafijom. I sve drugo.

Zoran i ja smo dobili poruku da ce pokušati da uhapsu sve koji su uključeni u organizaciju . Otišao sam u hotel «Hajat», jer je tamo bilo toliko novinara, da ne bih mogao da budem uhapšen a da se to ne zna. Novinar Braca Grubacic, naš tadašnji prijatelj, mi je rezervisao sobu na svoje ime. Zoran je otišao u stranku. Okrecem telefone i proveravam da li je sve onako kako je planirano. Ideja je bila da se sa više strana dode u Beograd – jedna kolona iz Uzica nju je predvodio Goran Svilanovic, njima se Velja Ilic pridružio u Cacku. Jedna je krenula iz Novog Sada. Treca auto putem iz pravca Sremske Mitrovice, cetvrta je pošla iz Niša. Plan je bio da se dode u Beograd, da se zauzme plato ispred Skupštine Jugoslavije i da se tako vrši pritisak. Cujem se sa Goranom Svilanovicem, koji je u sredu uvece otišao u Užice. : "Ja ovo necu moci da zadržim do jutra. Trg je pun ljudi, ne žele da cekaju jutro za pokret». Atmosfera je bila fenomenalna, ali bez neke cvrstine u organizacije. Puno je paralelnih dogadjaja. U Beogradu je vec montirana bina.. Beograd je osvanuo pod bilbordima SPS-a na kojima je pisalo Cedomir Jovanovic laže, a ispod rezultati koje sam naveo ja i Savezna izborna komisija.

Oko 12 sati svi smo se našli u prostorijama Saveza za promene. U tranerci je ušao Velja Ilic i rekao "ljudi ovi pucaju, pobice nas danas.". Nedugo zatim je stigao Vladeta Jankovic. Arogantno je pitao šta se dešava i da li je u toku neka revolucija.. imao je unapred pripremljen tekst. : "Mi se sa ovim ne slažemo". Nasa obrazlozenja su bila suvisna. Bilo je jasno da oni ne nista ne zele da rade, da nista ne zele da predloze, da u tom danu ne zele da imaju bilo kakvu vezu sa namai svim onim sto se oko nas desava. To je bio uvod u sukob do kojeg je doslo u noci između 5. i 6. oktobra kada je prakticno i zaustavljena revolucija jer je Vojislav Koštunica na tome insistirao.

U stvari, vec tada je Vojna bezbednost uspostavila vezu sa Koštunicom preko Ace Tomica, Radeta Bulatovica i Ljiljane Nedeljkovic. Rade Bulatovic je kao civil radio u komandi Grada i još tada bio saradnik Vojne službe bezbednosti. Tada i u narednom periodu oko Koštunice se okupila ta cudna galerija likova. Tada se pojavio ime Nikitovic, covek od poverenja Vuka Hamovica i vrlo blizak ruskoj obaveštajnoj službi, o cemu postoje podaci u resoru državne bezbednosti. Odjednom Aca Tomic igra znacajnu ulogu i Ljilja Nedeljkovic pocinje da preuzima stvari u svoje ruke.

Mi smo iz centrale DOS-a. oko jedan posle podne krenuli ka stranci. Sa Zoranom sam prolazio kroz masu koja nas je pozdravljala. Reke idu ka Skupštini. Ljudi su potpuno odlucni.

U tom trenutku mi se javljaju iz DOS-a. Traze od mene da kontaktiram Mladjana Dinkica koji u nekoj svojoj nekontrolisanoj akciji, krece sa Trga republike u protesnu setnju ka Vrhovnom sudu. Plan mu je da pozove i sve ljude koji iz unutrašnjosti pristigli na plato ispred skupstine. Naravno da su mu se svi pridruzili. Oko bine je u jednom trenutku ostalo deset ljudi. To je iskoristila policija koja nam je oduzela i ozvucenje i binu, jer skup formalno nije odobren. Obavestavaju me o tome. Kratko sam to preneo Zoranu "Nemamo više binu, ne možemo da govorimo"... Pola miliona je na ulici a mi nemamo odakle da im se obratimo. Dinkicu sam prethodno poslao poruku da ide Terazijama. Ne, on je krenuo pored Doma omladine da bi bio vidje ispred Skupštine. Ponašao se kao i kasnije, kada je bio guverner. "One man show", covek koji sve najbolje zna.

Iz prostorija Demokratske stranke odlazimo na Terazije. Zadržao sam se petnaetak minuta i krenuo ka Saveznoj skuštini.

Osetio sam suzavac. Pocelo je! Vec je bila pripremljena akcija ulaska u Skuštinu jer je bilo važno simbolico je zauzeti. Gradjani pokušavaju da probiju policijski kordon. Na mesto na kojem sam se nalazio policija je ispalila toliko suzavca da sam gotovo izgubio svest. Oko 16. šasova kordon je probijen. Plan se ostvario, skupština je naša. Ulazim unutra. U sali Veca republika, 200 policajaca sa pancirima, automatskim oružijem i gas maskama, sedi i ne zna šta da rad. Komandir mi pride, izljubi me i rece: "Ovo je strašno!". Za to vreme, preko radio stanice iz njihovog centra, šalju se poruke da sam ušao u Skupštinu sa ljudima i da ubijamo policiju. Oni sede i to slušaju. Komandir se ukljucuje i govori: «29, 29, šta to pricaš, ja sam ovde sa gospodinom Jovanovicem, zašto to radiš, 29». Policajci bacaju pancire, puške, neki od njih placu, potpuno neverovatno. Razgovor završavamo dogovorom da oni ostave sve svoje oružije tu i da ih ja odvedem do stanice policije u Majke Jevrosime. Izlazimo i stižemo do prodavnice «Radna žena» na uglu Vlajkovicve i Kosovske. Tu nailazimo na grupu koju vodi Maki, slikar iz Valjeva. Pedesetak ljudi nosi drvene palice. Napadaju razoružanu policiju. Postoji jedna fotografija na kojoj ja stojim sam i raširenih ruku, štitim 30 policijaca iza sebe. U tom dana je sve bilo cudno. Obicno je situacija bila potpuno drugacija – tridesetak policajaca bi me tuklo.

Vodim ih u stanicu. Ispred nje se okupio narod, jer je policija sa krova zgrade u ispaljivala suzavac na plato ispred Skupštine. Odlazim na drugi sprat, tamo je komandir policije, onaj isti koji nam je pre sedam dana demontirao binu na kojoj je trebalo da svira Goran Bregovic. Još tada sam mu rekao da ce se pokajati. On se smejao. Potpuno neverovatno - nalazim ga kako uplakan sedi u zgradi opkoljen narodom i kroz suze govori da mora da radi svoj posao. "Nije ti posao to što radiš, idi kuci" rekao sam mu.

"Da li nam garantuješ da možemo da izademo?"

"Da, samo ostavite oružije".

On nije hteo da preda oružije pod izgovorom da su policajci to zadužili, kao sredstvo za rad. Odgovorio sam mu da je to besmisleno i da ih niko nece pustiti da izadu naoružani na ulicu. On je odbio da razoruža policiju. Vratio sam se dole. Bilo je mnogo ljudi. Rekao sam im da policija hoce da izade, ali da nece da se razoruža. Narod ništa nije hteo da cuje, poceli su da bacaju zapaljene flaše. Minut kasnije, policajci su ostavili sve oružije i izašli napolje. Stanica ja izgorela kao šibica za deset minuta. U tom haosu deo oružija je «razvucen», pa se danim tragalo za njim. Zove me Covic, kaže da televizija gori, da moramo da zauzmemo medije i da vidim šta se dešava sa Radio Beogradom. Odlazim tamo. Hol zgrade radija bio je potpuno pust, bez igde ikoga. Samnon je bilo nekoliko ljudi koji su me obezbeđivali. Jednog od njih sam ostavio na portirnici i rekao mu da nikoga ne pušta u zgradu, jer je pocelo paljenje nekih zgrada po gradu. Penjem se na sprat i nailazim na novinara Milana Špiceka, koji je pijuckao pice u avetinjski pustoj zgradi. Pita me: "Znaš li ko sam ja?", kažem: "Znam, men sana in korpore sano. Sada imate priliku da udete

u istoriju na nešto drugaciji način. Hajde da pokrenemo program" .. Špicek je seo za tonsku misksetu, a ja za mikrofon. Pokrecemo program koji se cuje ...do Marsa. Prvi put sam u Radio Beogradu. Gledao sam u mikrofon koji je do pre samo nekoliko sati bio bastion Miloševičeve vlasti, a sada sam u poziciji da Srbiji, koja je odsecena od informacija, nešto saopštiti. « U toku je demokratska revolucija, nastojmo da se sve završi bez sukoba, apelujem na vojsku i policiju da odbije svako naređenje koje bi značilo sukob sa građanima», bile su moje prve reci. Zahvalio sam se ljudima koji su došli u Beograd, a njihovim porodicama porucio da dajemo sve od sebe da budu bezbedni. Saopštio sam da je Milošević praktično svrgnut i da kontrolišemo sve institucije u gradu, što je, kasnije su mi rekli, bilo jako važno, jer su sve svetske agencije i satelitski programi prenele da je državni radio javio da je Milošević pao. Ustvari, Špicek i ja.

Prelazim ulicu i ulazim u Politiku. Srećem tu nekoliko ljudi. Među njima i svoju divnu prijateljicu Ratku koja je tu godinama radila kao redaktor. Glavni čovek tadašnje politike Dragan Hadži Antić je otišao nemareći za bilo koga drugog., Desk je počeo da se puni. Vracali su se novinari. Tu su bili ljudi koji nisu sedeli kao sužnji. Izgledalo mi je izgledalo kao da se prvi put osećaju slobodno. Pozdravljam se sa njima, neke od njih poznajem jer sam 1993. i 1994. radio u Televiziji Politika. Govorim da je sve super, pobeđujemo. Te večeri izašlo je vanredno izdanje te novine. Kamion sa nalepnicom «Slobodna politika» kretao se gradom i delio besplatne primerke. Secam se neverovatne scene ispred gradske Skupštine, kada su ljudi ljubili Politiku.

Zauzimamo i televiziju „Politika“. Vracam se na ulicu. Povremeno se cujem sa Zoranom telefonom, ali vrlo teško razgovaramo od buke. Telefon se skoro ne cuje u celom tom ludilu. Policajac je u haosu pucao u mene, sacuvao sam taj gumeni metak. Pogodila me je i jedna patrona suzavca. Javio sam Zoranu da imamo Politiku, da imamo Radio i da je važno da se sada Koštunica obrati ljudima. Istovremeno Beba pravi dogovor sa Željkom Mitrovićem da na „Pinku“ pusti naš program. Ali ponovo imamo problem sa nedokucivim faktorom: Mladan Dinkić. Lakše je predvideti Miloševičeve poteze od Dinkićevih. On uleće u „Pink“ sa Dragoljubom Đurđevićem i njegovim bubnjarima i pravi performans. Ništa od Bebinog dogovora sa Mitrovićem da se pusti program sa našom političkom porukom građanima u Srbiji. Sve vreme je neizvestan stav Vojske prema nama. Imali smo okviran dogovor sa JSO. Vec oko četiri, pet posle podne jasno je da Beretke ne intervenišu, SAJ takode, policija se povlači. Međutim, Vojske nigde nema i čeka se njena reakcija. Zato je nama važno da u jednom momentu organizovano medijski nastupimo, da se pojavi Koštunica, da kaže nekoliko recenica.

Pitao sam Zorana da li se čuo sa njim a on mi je odgovorio: " Pa, mi ne znamo gde je!". Naknadno će se ispostaviti da je bio u nekom podrumu na Dorcolu, jer su oni imali svoju verziju tih događaja. On se pojavljuje tek oko pola devet na balkonu Skupštine grada, sa suprugom Zoricom, držeći je za ruku. S tajao sam kraj njega. Ispred je bio istorijski prizor: Savezna skupština u plamenu, prostor između nje i gradske skupštine prepun stotina hiljada presrećnih i euforičnih ljudi. Posmatrajuci tu nestvarnu scenu, Kostunica je upitao Zoricu da li misli da je sada gotovo. Ona mu je odgovorila: Da, sada je sve gotovo. Čovek koji je izabran za predsednika države, čovek u čije ime je sve to urađeno, čovek symbol– Vojislav Kostunica, nije

znao sta je to sto se desava u nasim zivotima. On, kao nas lider, nije razumeo taj 5. oktobar.

Posto se obratio okupljenim gradanima krenuli smo u salu za sastanke .

Vec tu je prakticno pocelo. Došle su do izražaja sve razlike koje ce obeležiti naše odnose u naredne tri godine. Koštunica je odmah osudio paljenje Skupštine, pitao je ko za to odgovoran, rekao da je protiv sukoba u gradu, da on ne kontroliše događaje, a da ne želi da stoji iza necega što ne može kontrolisati. Odbio je bilo kakvu argumentaciju koja mu je ponudena, a pogotovo nije hteo da prihvati dve cinjenice: prvu, da ni mi ne kontrolišemo događaje, jer ko može da kontroliše milion ljudi na ulici, koji prevrću policijske automobili, upadaju u policijske stanice i razbijaju Markovu parfimeriju i druge simbole prethodnog režima. Drugu, da je to prilka koja se ne sme prokockati. Jer, smatrali smo da narod nije srušio samo Miloševica, vec i njegov sistem vlasti, te da sada moramo konkretno saopštiti da smo mi vlast u Srbiji. Tržili smo da izade i kaže: „Mi smo vlast, a ne Mirko Marjanovic”. On je rekao da je to nelegitimno. To je bio potpuni šok za mene. Umesto da situaciju stabilizujemo tako što cemo ubrzati neke procese i narodu pokazati da se desilo upravo ono što je želeo, Koštunica je poceo da povlaci rucnu i tako da demoralise svoje ljude i da daje šansu i nadu onima koji su poraženi.

Narod na ulici postaje dezorijentisan, ceo dan su proveli tu. Pocinje spontano obracanje politicara, glumaca, muzicara. U vazduhu je visili pitanje šta dalje. Držani su govori u kojima je velicana srpska država, opisivana velicanstvena pobjeda. Meni je sve to bilo groteskno, narod je poceo da se osipa. Izašao sam i rekao: "Ako mislite da Milosevic spava I vi idite kuci da spavate. A da li Miloševic sada spava? Šta on sada misli i šta radi? Moramo i mi da mislimo i da radimo. Sve što je on spreman da uradi nama moramo i mi biti spremni da uradimo njemu". Što se tice Legije on se pojavljuje u toku veceri u Skupštini grada. Sada vec nema nikakve dileme oko ishoda. On nam saopštava da ce se suprostaviti vojsci ukoliko ona pokuša da intervenise. To je bio trenutak u kojem smo se mi zadržali sa njim samo nekoliko minuta .

Šestog oktobra smo se ponovo videli kada nam je preneo infomacije, da još ima snažnih dilema unutar Vojske oko toga da li je potrebno reagovati ili ne. Sedmog oktobra rano ujutro, oko pola osam, pozvao nas je Dragoljub i rekao da moramo hitno da dodemo do njega. Mi smo to u prvi cas odbili jer je to znacilo da moramo da idemo 30 kilometara od Beograda. Ipak nam je telefonom rekao razlog - Legija je došao kod njega i traži da razgovaramo. Otišli smo kod Dragoljuba. Tad sam prvi put video Ljubišu Buhu Cumeta. Receno mi je da se on i 5. oktobra motao po Skupštini, ali ja nisam zanao ko je on, pogotovo među toliko ljudi.

Legija nam je rekao da vojska planira intervenciju i da postoji mogucnost da se dogode incidenti, jer je Koštunica tog poslepodneva trebalo da položi zakletvu. DOS je imao jedan dugacak sastanak u petak, šestog oktobra. Koštunica ga je napustio bez ikakavog obrazloženja. Naknadno smo culi da je sa Pavkovicem otišao kod Miloševica. Sacekali su ih Miloševic i jedan od njegovih saradnika Vladimir Kršljanin, koji je bio dosta oštar. Kritikovao ga je zbog pritiska kojem je izložena Miloševiceva porodica i rekao da takvo nešto Miloševic nije zaslužio, posebno od stranke i coveka kojeg je podržavao godinama. Koštunica je rekao da to i nije baš tako, da on ne stoji iza tih incidenata i da ne može da kontroliše sve što se dešava.

Milošević ga je pitao ko je tu vlast, i da li on hoće da bude predsednik ili je to neko drugi?" Onda su prešli na političke teme. Milošević je pokušao da realizuje varijantu po kojoj bi on bio kandidat za saveznog premijera, s obzirom na to da je SPS imao sa SNP-om većinu u Saveznoj skupštini. Koštunica je rekao da on tu ništa ne može da garantuje da je njemu potrebno vreme da obezbedi svoju poziciju u DOS-u, jer su ekstremisti sada isuviše snažni.

Taj dogovor između Kostunice i Miloševića je bio vrlo jasan. Iako je je napravljen bez naseg ucesca i apsolutno bez ikakve nase naknadne saglasnosti. Tu ne mislim na Kostunicinu saglasnost koja je omogućila Miloševićevoj porodici da koristi redsednicki rezidencijalni objekat sve dok im se ne obnovi kuća koja je bila uništena u bombardovanju 99. Mislim na politički dogovor, na savez koji je tada sklopljen, na garancije koje su međusobno date i razmenjene, a tiču se pozicija i uloge ključnih ljudi vojske i policije, generala Nebojse Pavkovića i prvog čoveka službe bezbednosti Radomira Markovića. Tokom te noći napravljena je osovina Kostunica Milošević koja je funkcionisala do 28. juna kroz transmisiju crnogorskih socijalista. Kompromisno je Zoran Žižić imenovan za premijera. Taj kompromis između njih dvojice zapravo je bio njihov zajednički ultimatum DOS-u.

Koštunica je odnos prema SNP-u pravdao potrebom očuvanja Jugoslavije ali i nasim pristankom na njegovu verziju odnosa Srbije i Crne Gore, što je bio jedan od uslova da bi prihvatio nasu kandidaturu za predsednika.

O samom susretu smo prve informacije čuli još 6 oktobra pošto je Kostunica je k demonstrativno napustio sastanak nase koalicije i rekao da ide da se vidi sa ruskim ministrom inostranih poslova Igorom Ivanovim. Izgledalo mi je infantilno to njegovo zaklanjanje iz Rusa, ta a manipulacija nasim odnosima sa njima i to zaklanjanje, koje neodoljivo podseća na postupke Slobodana Miloševića.

One informacije sa kojima raspolaže nekolicina ljudi, među kojima sam i ja, govore o podudarnosti interesa i jednog i drugog. Kostunica je rekao da će dogovor nametnuti kao potrebu da se očuva red u društvu iako je to bio izgovor za njegovo distanciranje od nas. S druge strane Milošević je u njemu video priliku za amortizovanje poraza u trenutku u kome se i praktično rusi svet čija je on centralna figura. Zbog toga je Zoran Žižić kompromisno definisan kao idealan savezni premijer. SNP je postao koalicioni partner DOS-a, iako je 7 dana pre bila partner SPS-a.

Iako je bio apsolutni pobednik Kostunica je unutar DOS-a bio u defanzivi. Nije imao odgovor ni na jedno pitanje koje mu se tada postavljalo, pogotovo ne na ona koja su tražila obrazloženje njegove očigledne obstrukcije. Stalno mi se postavlja pitanje zašto se ništa veliko nije desilo neposredno posle 5 oktobra. Ne mislim da je sve trebalo da se pretvori u repliku francuske revolucije, ali taj dan je ipak bio revolucionaran. Srušena je jedna epoha. Iako se već sutradan od nas očekivalo, tražilo, zahtevalo, pod pritiskom i ucenom da se pomirimo sa činjenicom da jesu samo Slobodan Milošević i prihvatimo da udjemo u prelaznu vladu. To su kompromisi koji se prave u politici. Ljudi ne mogu tako lako da razumeju šta se

desavalo u našim glavama, ne mogu u potpunosti da vide razloge tog sukoba. U tome smo mi izgubili potencijal potreban za brze promene u Srbiji. Taj potencijal nismo imali zbog podele i sukoba koji je obeležio prelaz iz 5 u 6 okt. Ono što ja ne mogu da razumem je rešenost Kostunice da u nepuna 24 sata posle 5. oktobra postane tako veran rob svih vrednosti Miloševićevog režima zbog čega je doslo do konceptijskog ali i ljudskog razlaza među nama, koji ne da se nije mogao premostiti već se ničim nije moglo zaustaviti njegovo sirenje do danas.

Ekstremisti smo bili mi koji smo tražili da se ta situacija raščisti do kraja, mi koji smo tražili da se razreše dužnosti Nebojša Pavković i Rade Marković, da se raspusti Skupština i proglasi privremena vlada koja će organizovati izbore u naredna tri meseca. Sve je to Koštunica odbio i ne samo da je odbio, nego je rekao da će se tome suprostaviti.

Ta noć je bila potpuno šizofrena. U trenutku dok 500 hiljada ljudi kliču pobjedi nad Miloševićem, ja ne znam nikoga ko bi narodu mogao da objasni razloge naše svadje. Ispred sebe smo imali božanstvo, čoveka iza koga stoji 90 % građana. Bili smo pod pritisak očekivanja celog sveta da se u Srbiji konačno desi nešto pozitivno. Da li smo opet trebali da ponovimo greške koje je naše društvo toliko puta ponovilo. Da li smo smeli da kažemo "Od cinjenice da ćemo ipak do cilja stići, ali uz više napora važnije nam je da se u ovom trenutku sve sruši makar i po cenu sukoba sa Kostunicom. Zato biramo strateški jako težak, naporan, užasno skup put, smanjivanja intenziteta sukoba na mogući minimum i promenu teme kojom se naše društvo bavi. U toj noći smo pristali na Kostunicu umesto na sukob sa njim. Bili smo u pravu. Tada smo pristali na politiku evolucije, koja je, s druge strane demistifikovala Koštunicu. To je politika koja je imala strašnu cenu. Puno smo potencijala potrošili, mnogo energije, da bi ona početkom 2003. konačno stigla na korak od konačne pobjede, na sekund od 6. oktobra. Jedino što je moglo zaustaviti te procese je ono što se desilo 12. marta. Sekund pre tog pučnja svi protivnici politike čija je paradigma bio Zoran Djindjić bili su poraženi, konačni gubitnici.

Sve Miloševićeve strukture našle su svoje utočište na nivou vlasti na kom se nalazio Vojislav Kostunica. Šetog oktobra nije bilo zato što 5. oktobar nije završen. Sukob je produžen kroz konflikt savezne i republičke vlasti, politike na saveznom nivou koja je praktično Miloševićeva politika i politike republičke vlade koja se zalagala za brze reforme i modernizaciju Srbije. Kroz konflikt ta dva nivoa u kome nije bilo pobjednika, mi smo živeli čekajući šesti oktobar. Ta noć je trajala dve i po godine. Upravo zbog gubitka najvažnijih državnih funkcija Vojislava Kostunice, oni koji su 5. oktobra u njemu našli zaštitu, još jednom su pokušali da zaustave vreme. Ovoga puta to nisu mogli da ostvare sa Kostunicom. Znali su da sa Zoranom Djindjićem ne mogu da se dogovaraju. Zato su ga ubili računajući da će time ubiti i politiku. Za sada im je to uspelo.

Profil nase vizije

Pocele su pripreme za republičke izbore, koji su održani u decembru 2000. godine. Na snazi je bio Miloševićev izborni zakon, koji je uvek bio poguban za opoziciju. Secam se da mi je još na inauguraciji Koštunice prišao Šešelj. Bukom koju stvara ne uspeva ono što mu je do juce polazilo za rukom. Niko od onih kojima je to bil namenjeno nije postao hrabriji. Ali je Šešelj pokazao da je ostao Šešelj. Predlaže mi sastanak – “Važno je. Ozbiljno je vreme. Dodji sa Zoranom sutra”. Razmenili smo telefone. U nedelju smo, umesto u sedam, stigli u 11 sati. Zgrada u Zemunu je bila opkoljena njegovim dobrovoljcima koji su bili naoruzani kao da ocekuju Šestu flotu. A mi smo dosli u pratnji jednog automobila. Naknadno su nam objasnili da su se uplašili hapšenja. Tokom razgovora Šešelj je izvadio predlog novog izbornog zakona. Po tom predlogu Srbija je definisana kao jedna izborna jedinica. Sve ono što je opozicija tražila godinama, Šešelj je sada predložio. Bilo je jasno da je to zamka i da Šešelj naprasnim pozivanjem na demokratiju pokušava da zaštiti sebe i SPS od demokratske revolucije.

Rekao sam mu: “To je u redu, ali taj Zakon je trebalo da predložite još 1997. godine. Da ne bi ste, po postojećem zakonu sa 20 odsto biraca na Kosovu dobijali 30 poslanika.” Po važećem, Miloševićevom Zakonu, više poslanika davao je Leskovac nego Beograd. To je, kažem mu - baj pas i life jacket za SPS i za tvoju partiju. Šešelj se smeje, kaže: “Nemoj ti meni lajf džeket, nego je to demokratija. Ako je 5. oktobar demokratija, onda je i ovo demokratija.” Rekli smo:”O.K. pogledacemo, cucemo se.” Seli smo u kola. Rekao sam Zoranu da mislim da je pametnije razoriti ih njihovim izbornim zakonom. Sa druge strane mi smo demokrate. Zoran je isto tako mislio, jer on nije voleo podlost u politici, iako ga je pratio takav imaidž. On uopšte nije bio takav covek. Rekao je da od pocetka devedesetih traži da se izborni Zakon bazira na jednoj izornoj jedinici i da ne bi mogao sada da brani tezu zašto ne jedna, nego više. Ujutru sam se javio Šešelju i taj zakon je izglasan kao poslednji u Parlamentu kojim je predsedavao Dragan Tomic .

DSS je odmah nakon 5. oktobra poceo da se koleba da li treba da ucestvuje u koaliciji DOS ili ne. Kostunica je postao bozanstvo. Ali problem nije bio u toj cinjenici vec u njegovom stavu da je nasa verdnost i nas znacaj pao u meri u kojoj je on skocio. Meni je izgledalo neverovatno ponasanje DSS tokom redefinisanja odnosa unutar DOS-a do kog je doslo tokom formiranja decembarske koalicije. Osecali smo se kao gubitnici zbog toga sto smo omogucili Kostunici da bude pobednik. koalcije On e jedini stranacki lider koji se nije pojavio u našem izbornom štabu u noci posle republičkih izbora iako su oni simbolico oznacili kraj jedne tragicne poluvekovne epohe. DOS je osvojio 176 manadata. Njegovo drustvo su sada bili ljudi simboli Miloševićeve zlocinacke države, poput Nebojše Pavkovic ili Radeta Markovica, loklanim funkcionerima koji su vrlo brzo prešli iz stranke u strnku ali i ratni kapital koji je stao iza DSS-a i poceo da duva vetar u njihova jedra. Vrlo brzo je Koštunica oko sebe formirao tim koji je, po mom mišljenju, okupljen na principu planiranog sukoba sa Demokratskom strankom i Zoranom Đindicem.

Posle izbora formirana je prva demokratska Vlada u Srbiji od Drugog svetskog rata. To nije bilo samo slepo popunjavanje pozicija. To su bili ljudi koji treba da udu u vulkan. Ali, za njih to nije bilo žrtvovanje, vec izazov.

Mi smo mogli da srušimo Miloševica a da niko ne pita, a šta posle Miloševica i sa kim posle Miloševica.. Niko nije postavio pitanje ko ce biti ministar policije posle Vljajka Stojiljkovica, niko nije postavio pitanje ko ce biti ministra finansija posle Milacica, ko ce biti vaš direktor Fonda umesto Leposave Milicevic, ko ce biti ministar zdravlja. Bilo je najvažnije da ti ljudi to više ne budu.

Bio sam na celu kadrovske komisija DOS-a. koja je posle prelazne vlade i kriznih štabova morala da uspostavi novi nacin upravljanja Srbijom, kroz novi sistem vrednosti koji je negirao principe partijske države koju smo nasledili. Tada ni jedan partijski covek, a pogotovo covek Demokratske stranke, nije postavljen za direktora javnog preduzeca zbog svog politickog angažmana. Danas mi je jasno da je to bila samo jedna epizoda, jer je Miloševidev stranacki protekcijonizam reinkamiran kroz protekcijonizam naših petooktobarskih partnera Koštunice, Labusa, Dinkica i Ilica. Ni jednog trenutka Zoran nije rekao - tu nam treba naš covek. Ne, on nikada ranije nije video buduceg ministra finansija, Božidara Đelica. Njega je doveo Miroljub Labus. Gorana Pitica sam predložio ja. Secam se da je Labus imao rezervu prema njemu, a meni je on, kao mlad covek, bio foto – robot ministra u vladi kakvu smo želeli. Slobodana Milosavljevica je doveo Batic. Aleksandra Vlahovica je doveo Pitic. a Šumarca je doveo Voja Milovanovic, kojeg sam opet na preporuku pozvao ja, još tokom oktobra kada smo formirali prelaznu vlade. Poresku upravu preuzeo je, nama potpuno nepoznati Aleksandar Radovic, kojeg je doveo Božidar Đelica. Na mestu direktora RTS-a ,u prelaznom periodu bio je Nebojša Ristic, ali upravljanje državnom televizijom vrlo brzo prakticno preuzima Petar Lazovic, sa argumentom da je on išao u školu sa Vojislavom Koštunicom. Tih dana je bilo mnogo više onih koji su u tome videli cvrst argument, nego nas koji smo preko toga prešli kao nužne cene Koštunicine slave.

Sve vreme naša ponuda Koštunici je bila: "U redu, ne moraš ti to da radiš, necemo se kriti iza tvojih leđa, ali nemoj da nam budeš prepreka u onome što hocemo mi da uradimo. Dobro znaš da to nije naš hir, nego potreba ovog društva...ne moraš da voliš Hag, ali pusti nas i cuti ". Mi tom poslu nismo pristupali iz ljubavi ili mržnje, vec zbog svesti da se sve lose mora ukloniti kako bi se odgovorilo potrebi ovog društva da se ratosilja pogubne skorije istorije i da se uskladi sa savremenim svetom. Cak i ako to drustvo toga nije svesno. Ne, to ne može! Zato što se kroz te postupke suštinski menja.

U centru naše politike je sve vreme ljudski život. Zoranu su dok je ekonomski transformisao Srbiju, rekli da struja mora da poskupi.U redu, mora da ima ekonomsku cenu. Onda mu kažu kako socijalna davanja moraju da se krešu a on " gde je tu potrošacka korpa? Stavite mi u tu korpu hleb, mleko, sapun, pastu za zube, cipele. Treba da vidimo šta moramo iz te korpe da izvadimo zbog toga sto reformisemo". Nismo imali pravo da se igramo sa necijim životima.

Donosimo tada nekoliko strateških odluka: da zbog «malokrvne» Srbije budemo «najjervenija» vlada u Evropi, da trecinu budžeta usmerimo na pokrivanje socijalnih potreba, da napravimo kombinaciju brzih odluka i evolutivnih reformi,

Srbiju nismo hteli da menjamo tako što ćemo reci "građani Srbije, nemate zdravstvenu zaštitu, nemate penziju, nemate društvena preduzeća... ko preživi, uspeo je". To bi bio los new deal, jer bi vrlo brzo i fizički izgubili drugu stranu partnerstva zato što bi nestalo društvo koje je toliko propalo da je bilo neophodno disati za njega. Ne, umesto toga mi kažemo - svaki bolesnik ima pravo na besplatno lečenje, svaki radnik ima pravo na otpremninu, svako ima pravo na svoj posao. Samo je tim vestackim disanjem, Srbija mogla doći do sanse.

Odluka je na kraju bila pogrešna ali ne zato što smo grešku napravili mi. Reforme su dramatično urušene jer se Koštunica pojavio u tom procesu kao protagonist Miloševićevog načina vladanja, probudivši time logiku te epohe.

Radnici su počeli da prihvataju privatizaciju. Govorili su da je dobra i pitali ako umesto njihovog prvo može da se sprovede u nekom drugom preduzeću. Naučili su šta znači transparentno. Tada na scenu stupa Kostunica, koji ljudima govori da su promene zapravo bezakonje, privatizacija pljacka, borba protiv kriminala saradnja sa mafijom... Dok mi bez anestezije operisemo na prvoj liniji fronta nas predsednik nudi aspirin i oporavak bez bola. Svi koji su pristali jer nisu imali drugi izbor dobiju alternativu u novom Miloševiću, Koštunici koji je počeo da šalje poruke: "Srbijo za to što si jadona krivi su ovi koji te pljackaju i koji te prodaju". A ne zato što je ekonomija uništena, politički sistem nesposoban, što je Srbija siromašna u svojim potencijalima, zato što generacijama svoju budućnost gradi na manama koje su nesposobni u njeno ime proglasili vrlinama.. Ne, bolje je da nademo prihvatljivo opravdanje koje kaže da je krivac neko drugi. Krenulo je tako što su bili krivi Slovenci, pa Hrvati, Bosanci i Makedonci, Albanci i Crnogorci da bi na kraju završili u obracunu sami sa sobom.

Kada je tranzicija u pitanju, mi smo mogli da idemo drugim putem. Putem koji bi bio šokantan, koji bi urnisao ljude, nedozvoljavajući im da dignu glavu i razmišljaju o politici. Mi smo izabrali model u kojem je bilo mesta i za penzije i za decje dodatke. Hteli smo da budemo socijalno odgovorna vlast. Umesto da kažemo žao nam je Milošević, je potrošio pare i zbog toga je u zatvoru počeli smo da vraćamo staru deviznu štenju.

To može da funkcioniše kada je sistem jedinstven, a ne kada postoje tako duboke podele kakve su bile one između nas. Šta da misli policajac kada mu predsednik Vlade kaže jedno, a predsednik države drugo. Može samo da se povuče i kaže - to su vaša posla, šta me briga. Šta da misli običan radnik kada predsednik Vlade kaže to mora a predsednik države kaže ne. Taj tranzicioni model je nama praktično vezao ruke ali smo mi nastavili da se borimo vezani. Nismo mogli glavu da dignemo od štrajkova. Znali smo da iza toga stoji haški lobi, UDBA, vojna bezbednost. Pa ne možemo da uhapsimo šafa sindikata samo zbog toga što on radi po nalogima Jovice Stanišića, kad je očigledno da su ti radnici blizi onome što im govori on nego mi. Hoćemo da menjamo zemlju ali tako što ćemo preskakati prepreke umesto da ih uklanjamo sa puta. Koliko je to moglo da traje kad smo svaki problem zapravo eskivirali zbog toga što nismo imali podršku za konačno rešenje.

Zoran je stalno pokušavao da napravi pozitivnu atmosferu, da širi pozitivnu energiju. Čak i kada to nije bilo realno. Bio je dinamičan, sa jednom slomljenom nogom se kretao da bi slao poruku, «mi smo Vlada koja radi»

U retkim trenucima, kada smo bez obaveza mogli da budemo zajedno, smejali smo

se nekim događajima. Tako se u kampanji «Srbija na dobrom putu» rukujući se uz osmeh, susreo licem u lice, sa smrtno ozbiljnim čovekom, koji mu je rekao kako mu je stajalo pejsmejker a on nema para za novi. Zoran je, pun optimizma, odgovorio «ma nije to ništa, uspeš ti, javi se sutra u Vladu, rešićemo to.» Nedavno sam primio pismo od tog čoveka iz Smedereva u kome mi on, komentarišući pretnje mojoj porodici, piše - ma nije to ništa, uspeš ti, javi mi se kad dođeš u Smederovo, rešićemo mi to.

Zoran je pokušavao da uputi nešto pozitivno ljudima u toj mračnoj Srbiji, da pošalje poruku da mu je stalo do toga kako ljudi žive. Do tada je vlast režala na narod. Đinđić je išao tamo gde je problem, ako je u Boru, ide u Bor. Vesla u Loznicu ako je poplava. To je bio profil naše vizije koji ranije nikada nije postojao u Srbiji.

Šta će reći ljudi

Bio je januar 2001. godine. Održan je sastanak na kojem su uz mene bili ministar policije Dušan Mihajilovic, Franko Simatovic i Legija. Organizovan je na zahtev Franka, koji je bio zabrinut za svoju bezbednost. Kada je DOS došao na vlast zatekli smo ga na mestu pomocnika nacelnika Državne bezbednosti. Odmah je smenjen. Zbog toga je tražio susret sa Zoranom ili samnom. Otisao sam da vidim o čemu se radi. Razgovor je bio dosta kratak. Tražio je obezbedenje jer je smatrao da mu država toliko duguje. Obezbedjenje se nije vezivalo za pratioce već za funkciju na kojoj on treba da se zadrži zbog opasnosti kojima je izložen. To je bilo neprihvatljivo. Rekao sam mu da je to baš hrabar zahtev jer bi meni bilo iznenađenje da on u narednih nedelju dana ne završi u zatvoru. Pitao je: „Zašto?“ Dušan je rekao: "Pa dobro, Simatovicu, ko je ubio Slavka Curuviju, ko je ubio Ivana Stambolica?" Odgovorio je kako on to ne može da zna. Dušan je zatražio informacije o ubistvu na ibarskoj magistrali i atentatu na Vuka Draškovića u Budvi. Opet je Frankov odgovor bio - "ne znam". Ustao sam i rekao: "Nama ne treba pomocnik nacelnika koji tako malo zna i tako puno ne zna". Razgovor se na tome završio.

Seo sam u kola i otišao u iznajmljeni stan u Avalskoj ulici. Te večeri sam vozio Dragoljubov džip. Pozajmio mi ga je kao mnogo puta pre i posle toga, jer sam tih dana putovao na sve strane po Srbiji uprkos vremenu koje je bilo katastrofalno. Mecave, led...zakrceni putevi. Popeo sam se na treći sprat. Skinuo sam jaknu i u tom trenutku čuo eksploziju. Nije mi palo na pamet da su eksplodirala moja kola. Jelena me je čekala na večeri, koja se ohladila. Razgovor nam je prekidala vika. Nismo se obazirali sve dok nam se atmosfera s ulice nije uselila u trpezariju tako da nismo mogli čuti jedno drugo. Pogledali smo kroz prozor i videli da gori pola kraja. U visini našeg sprata plamen je gutao drvo i pet automobila oko njega. Džip kojim sam se dovezao topio se u vatri na trotoaru. Tada sam shvatio šta se desilo..

Bio sam u potpuno apsurdnoj situaciji. Javnosti nije smatrala da je problem to što je neko pokušao da me ubije, već to što sam vozio džip. „Džip, džip, džip, odakle njemu džip“. Pitanje nije postavljeno da bi ja na njega odgovorio. Da jeste ne bih morao do danas da objasnjavam kako sam kao i mnogo puta do tada koristio pomoc prijatelja da bih u januaru mogao da putujem po zemlji, u kojoj nije bilo razlike između oranja i puta. Teze su tada utvrđene tako snažno da se sa njima susrećem i danas. Još uvek se priča o džipu a ne o bombi i onima koji su je postavili. Tako je počelo sistematsko urnisanje.

Sledećeg jutra sam prošetao sa Jelenom do njenih roditelja koji su živeli u Risanskoj ulici. Bilo je jasno da više ne možemo da ostanemo u tom stanu. Pozvao me je Dragoljub i rekao: "Hajde, dodite kod mene da prespavate par dana".

Otišao sam do Vlade. Zoran mi je rekao da je dobio poruku od Stanišića da su u grad došli ljudi koji hoće da likvidiraju njega, mene, bilo koga sa ciljem da se napravi haos. Dušan Mihajilovic je i ranije nekoliko puta insistirao da uzmem obezbedenje. Mnogi su već koristili službena vozila i vozače. Ne i ja. Prijalo mi je da živim drugacije. Ipak su me u toku dana pozvali na Institut za bezbednost i rekli da moram da pristanem na pratioca i blindirano vozilo. Tada sam prvi put dobio službeno automobil i obezbedenje koje su činili pripadnici šeste uprave RDB-a i

JSO-a.

Posle eksplozije, sprovedena je istraga. Korišćena je termitna bomba koja je istopila čak i blok motora. Auto je izgoreo kao da je od kartona, kao i svi okolni automobili, čiju su vlasnici dosli kod mene po nadoknadu štete. Asfalt se pretvorio u baru. Bomba je bila postavljena tako da oteža uvidaj, zbog čega je zaključeno da je to uradio profesionalca.

Od tog trenutka sam morao da budem okružen ljudima sa kojima nemam nikakve veze, da živim po pravilima koji meni intimno uopšte ne odgovaraju, da se vozim u blindiranom audiju zato što niko ne pravi blindiranog golfa ili pežoa 307. Prave blindirani BMW koji je malo manji od autobusa i prave audi koji je malo manji od BMW-a.

U mom obezbedenju bio je isti broj ljudi kao i u bilo čijem drugom. Jedini razlika je bila u tome što ja nisam imao radno vreme kao većina drugih. Posao mi se završavao oko ponoći ili jedan ujutro. Dok me obezbedjenje odveze u Banovce, koji su 40 kilometara od Beograda, već je dva ujutro. Kuci su stizali retko pre četiri sata, tek posto vrate automobile u garazu MUP-a. Jedan pratilac je živio u Lazarevcu, drugi u Mladenovcu. Imao sam vozača koji je iz Šapca, odakle je dolazio na posao. I sve to za najobičniju platu. Zato su često odlazili. Mislim da je za tri godine MUP rotirao sedamdeset ljudi kroz moje obezbedjenje. Niko nije bio moj izbor. Svi su ostali u službi i kada mi je naredjeno da se povuku od mene. Oni su policajci koji su predstavljani kao problem da bi problem bio ja. Vozio me je vozač koji je pre mene vozio Nikolu Šainovica. Tada nije bio kriminalac. To je postao posto sam mu ja seo u kola. Danas je ponovo sve u redu zato što vozi Generalnog inspektora MUP-a. Uglavnom, moje obezbedjenje je bilo mnogo manje od potrebnog, a moja ugroženost mnogo veća od ljudi koji su imali obezbedenje poput mene. Srbija tu istinu nije htela da gleda istim očima. Tako je i danas. Dok se preći mom jednogodišnjem Lajfu zato što je „kopile izroda” i Jelena šalju priznanice s parcelom za nasu porodičnu grobnicu, krug dvojke meri moj kredibilitet kroz prebrojavanje obezbedjenja koje me prati. On je manji što je ono brojnije. Čini mi se da mogu sve osim da živim onako kao bi oni želeli. Ne samo zbog toga što mislim da im tako nešto ne dugujem, već i zbog toga što sam ja osporen zbog politike, njenog cilja i činjenice da mu uprkos svemu prilazim. Ne zbog obezbedjenja blindiranog automobila ili džipa, Suština je bila i ostala u mojoj kriminalizaciji jer su ljudi na to osetljivi. Do juče su me na ulici gledali kao momka u starkama a sada se vozim u audiju. Meni je to mnogo veće opterećenje. Ne znam ni sam koliko puta sam ugrozio svoj život kršeći elementarna pravila bezbednosti da bih pokazao da nisam to što oni pokušavaju od mene da naprave. Svi se slazu da je Zoranovo ubistvo katastrofa za naše društvo. Konstatuju kako je policija morala mnogo više da ga čuva. A da li je moralo i društvo nešto da uradi? Atmosfera u kojoj je živio bila je takva da bi Zoran bio politički mrtav da je imao obezbedenje kako zaslužuje premijer bilo koje zemlje. Posebno Srbije posle Miloševića. Istina je kompromitujuća. Kostunici nije smetalo da prima Karlu del Ponte u pratnji pet džipova i 15 automobila. To je prirodno, ali je neprirodno da srpski premijer ima „čak” petoro ljudi u obezbedenju dok ispunjava obaveze te iste Karle del Ponte. Danas neke funkcionere obezbedjuje po 150 telohranitelja. Nemam ništa protiv toga. Može i 1500. Meni je to mala cena za mir onoga ko se oseca ugroženim.

Secam se posete Sloveniji, u junu 2003. Kao potpredsednika vlade su me pratila cetiri BMW-a. Ulice su bile blokirane. Nisam mogao da verujem šta se dešava. Rekao sam im da zbog toga mogu da imam probleme u Beogradu u kojem ce se naci vec neko da mi ispostavi racun.. Slovenci su prekinuli svaku polemiku: "Mi ovde odgovaramo za Vaš život. Po našim procenama Vi ste veoma ugroženi i ne želimo da snosimo odgovornost za nešto što bi Vam se moglo dogoditi zbog našeg propusta". U novembru, tokom boravka u Bratislavi, mere bezbednosti su bile još rigoroznije. Na letovanju, grcka policija me je samoinicijativno obezbeđivala na mestima na kojima sam se pojavljivao. Rekli su da im se ne mesam u posao. Kurir je objavio da sam na odmoru u pratnji sest telohranitelja. Tu kampanju je vodio uz podršku ljudi iz Vlade i opozicije ali i dela rukovodstva Demokratske stranke. Svako me je od njih u trenutku u kojem mu je to odgovaralo rusio i tim pseudo argumentom. Na Mikonosu sam bio sa Jelenom i Ivanom Andricem. Na fotografiji koja je objavljena kao krunski dokaz moje beskrupuloznosti leda navodnog telohranitelja, su Ivanova leda.

Ne ja se ne zalim. Povremeno citiram recenicu Huga Prata, koju je izgovorio Korto Malteze odgovarajuci gavranu sa ramena na pitanje; „Korto sta ce reci ljudi” . vise se ne secam teme ali je odgovor kao pisan za mene: „ Koga briga sta ce reci. Ako se time bave vise nisu ljudi”.

Krivi bez krivice

Rade Markovic je ostavku podneo u danu u kome je izabrana Vlada Zorana Djindjica. Nije bilo dovoljno smeniti Milosevica, nije bilo dovoljno postaviti Kostunicu za predsednika. Očigledno te promene Radomira Markovica nisu zabrinule da bi se osetio kao covek cije je vreme proslo. Ne zato sto je on bio sposoban da to vreme zaustavi, vec zato sto Kostunica nije zeleo sustinski da ga menja. Samo tako mogu da objasnim Kostunicin zahtev u kojem on od nas trazi da Radomira Markovica, master majnda zlocina u Srbiji, postavimo na mesto direktora Instituta za bezbednost. Ono sto danas nije spreman da da svom koalicionom partneru Srpskom pokretu obnove Vuka Draskovica, Kostunica je pre pet godina trazio za Radomira Markovica, koji je dva puta oraganizovao atentat na Vuka Draskovica.

Njegova ostavka je stigla u pisarnicu neposrdno pre nego što su clanovi Vlade položili zakletvu. U njoj je pisalo: « U skladu sa dogovorom koji je postignut sa predsednikom SRJ Vojislavom Koštunicom, podnosim neopozivu ostavku na mesto nacelnika Resora državne bezbednosti».

Zoran je u svom ekspozeu, kao jedan od prioriteta Vlade, naveo i raščiscavanje politickih ubistava iz mracne prošlosti. Bez obzira na cenu. Normalna buducnost Srbije je zavisila od nase sposobnosti da razotkrijemo istinu o ubistvu Slavka Curuvije, nestanku Ivana Stambolica, atentatu na Vuka Draskovica u Budvi, pogibiji njegovih saradnika na ibarskoj magisrali.

Prakticno dve nedelje po izboru Zorana za premijera, Goran Petrovic i Zoran Mijatovic su kao prvi ljudi Službe, došli do izvršilaca ubistva na Ibarskoj magistrali. Dokazi su bili neumoljivi – Rade Markovic je organizator ubistva cetvoro ljudi. Tom istragom Petrovic i Mijatovic su, uz nasu podršku, stigli do nesumnjivih cinjenica da je te zlocine Radomir Markovic pocinio u ime Milosevica, a uz pomoc policijskog i vojnog aparata. Doneta je odluka o njegovom momentalnom hapsenju. Bio je to udar u srce sistema zlocina. Veliki gubitak, ali i velika pretnja svim Markovicevim nalagodavcima i Slobodanu Milosevicu i Nebojski Pavkovicu i svakom prijatelju njegovih prijatelja. Znali smo da ce reakcije biti zestoke.

Bio je kisovit vikend. Koštunica je u poseti Skoplju. Deo zvanicne delegacije bio je zapanjen uzasnim reakcijama njegovih saradnika nakon vesti da je Radomir Markovic uhapsen. Tokom povratka iz Skoplja, ista scena se ponovila. Publika nije bila samo zvanicna pratnja, vec i sam Vojislav Kostunica. Ljiljana Nedeljkovic je izgubila kontrolu. Po svedocenjima prisutnih otisla je toliko daleko da je Kostunici rekla da nije smeo da dozvoli Markovicevo hapsenje . Uz najneverovatnije uvrede na naš racun, Ljiljana Nedeljkovic je tvrdila da smo uhapsili heroja i da je to napad na sve njih. Kostunica joj je odgovorio kao Kostunica – objasnio je da mu je zao, ali eto... Nije vise nikakva tajna da je Rade Markovic otisao kod Kostunice u kabinet noseći sa sobom kopije nasih dosije dok je sve druge unistavao. Mi smo to znali jos u oktobru 2000. I tada i danas sam mislio da je to njihov problem. Mora da je uzasno komplikovano gledati nas zivot udbinim ocima a zapravo strahovati od slike koju ta ista udba ima o vama. Jer svako slovo mog ili bilo cijeg dosijea bilo je dokaz postojanja njihovog koji je, tamo gde treba da bude, cuvar njihove lojalnosti.

Policija je uhapsila Markovica, a Legija je bio jedan od onih koji su se tog dana osećali užasno nesigurno. Visio je u vazduhu, ali u tom trenutku, nije bilo nijednog dokaza koji bi mogao biti iskorišćen protiv njega. Kamion kojim je izvršeno ubistvo na ibarskoj magistrali vozile su Crvene beretke, pripadnici Milosevicevog obezbedjenja, koji su po sopstvenom priznanju, direktna naredjena primili od Radomira Markovica. Da li je bilo naivno verovati u tu verziju? Da li smo to učinili zato što nam je bilo lakše? Da li zato što nas i nije posebno interesovala potpuna istina o atentatu na Vuka Draskovica ili smo preko toga presli zbog petpoktobarske obaveze? Svako od ovih pitanja nas je kao bic toliko puta zaparalo tokom proteklih godina. Cesto nisam mogao da razumem zasto se postavljaju nama i kako oni koji ih postavljaju ne vide da je svaki atom nase energije usmeren na rasvetljavanje tog crnila. S ove distance vidim da sam pogresio. Zasto bi oni koje traze pravdu razumeli da je nema? Zasto bi morali da razumeju da su nasa naivnost, nase izbegavanje obaveza ili nasa nezainteresovanost za tudju patnju zapravo rasomon u kojem zivimo u raskoraku izmedju nemoci da uradimo ono sto zelimo i zelje da tu nemoc sto pre okoncamo. Niko vise od Zorana ili mene, ljudi koji su najdublje zakoracili u to minsko polje, nije radio za istinu, bez obzira na njenu cenu. Nije mi bilo vazno kakav ce utisak drugi steci o meni zbog tog posla. Bio mi je vazan rezultat. I tog februara kada je Markovic uhapsen i svakog narednog dana, sve do Fruske Gore i mesta na kome su razgrnute kosti Ivana Stambolica, mi smo bili krivi bez krivice. Zato sto smo kao vlast dugovali odgovor porodicama koje su stradale i kaznu ubicama koje su sejale smrt. Cak i kad je to izvan nasih mogucnosti. Strasno je sto je tek Zoranova smrt omogucila rasciscavanje srpskog zla. Sa njim kao premijerom Srbija bi se nakon tako gorkog otreznjenja sigurno promenila. Ovako je on pogibijom dokazao nevinost potvrđujući suludu karakteristiku našeg društva koje najviše ceni ljude kada ih trajno izgubi. Mi smo postali taoci vlasti koja više govori o rusenju Silerove nego Vukovara i Sarajeva, vlasti koja više govori o smrti Dusana Spasojevica i Mileta Lukovica, nego Slavka Curuvije i Ivana Stambolica Vrlo brzo posle hapsenja Markovic je saopstio istinuo dogadjajima na Ibarskoj magistrali ali i mnogo više od toga. Na osnovu nekih njegovih izjava otvorena je istraga o masovnim grobnicama u Batajnici, na Dunavu i jezeru Perućac. Iz zatvora je tražio da se vidi sa Zoranom ili sa mnom, ali mi to nismo prihvatili, što je možda bila greška. Nama je taj predlog bio neprihvatljiv pre svega zbog toga što smo smatrali da on nije taj koji može da postavlja bilo kakve uslove. Verovali smo da će takav nas gest dodatno izolovati Markovica ostavljajući ga izmedju cetiri zida samog sa kosmarima, što je bio jedini način otkrivanja potpune a ne delimične slike. Tim svojim zahtvom on je zeleo da zrtvuje Milosevica skrecuci pažnju sa sebe. Prica o asanaciji terena, odnosno prikrivanju masovnih zlocina unistavanjem tela ubijenih kosovskih Albanaca, svaljivala je svu odgovornost na javnu a ne drzavnu bezbednost, Milosevica, Vlajka Stoiljkovica i generala Rodju Djordjevica a ne njega ili Legiju, koji su odbili takvo naredjenje. Nije rekao da li zbog toga što su mislili da nije u redu da sve rade oni – i likvidiraju i asaniraju - ili zbog toga što mu je izgledalo normalnije da ubijaju oni koji su u tome najbolji a na pasjim grobljima sahranjuju oni koji nisu za bolje. Danas mislim da smo trebali da razgovaramo jer bi ga time dodatno udaljili od

Kostunice s kojim je on vrlo brzo obnovio kontakt preko članova predsjedničkog kabineta. Početnu kooperativnost zamijenio je odbranom koju su mu napisali Kostunica i Milošević, Aca Tomić, Rade Bulatović, Gradimir Nalić, Ljiljana Nedeljković i Legija. Uhapšeni pripadnici JSO-a su pred sudom sve priznali. Povukli su svoje iskaze tek pošto je započeta kampanja protiv nas, tokom koje je DSS napustio Vladu. Poverovali su da nećemo izdržati pod tolikim pritiskom i da je trijumf antihaskog patriotskog bratstva u čije ime su oni ubijali, a Kostunica govorio, pitanje trenutka.

Takvi odnosi su se zadržali sve do «Sablje». Tada su svi oni koji su od hapšenja u februaru 2001. brinuli brige Markovića i Beretke, počeli da brinu svoje. To se osetilo i u zatvoru. Kao da nisu prošle dve godine zatražili su razgovor sa nama, Marković je, nastojeći da obezbedi status svedoka saradnika, progovorio o svojim dugim, noćnim susretima sa Miloševićem i Pavkovićem. Ispricao je da ni za njega ni za Pavkovića nisu bili problem sastanci sa Miloševićem, već poziv u setnju oko kuće. Setnju, tokom koje je on izricao smrtnu presudu, a oni ih potom sprovođili. Odbili smo da razgovaramo sa Markovićem o davanju statusa svedoka saradnika. Tražili smo maksimalnu kaznu. To je najmanje što smo mogli da uradimo.

“No hard feelings”

U februaru 2001. 5. oktobar je pre bio istorija, nego nasa stvarnost. Iz dana u dan suocavali smo se sa signalima koji su ukazivali da ce svet, ukoliko Srbija u njega zeli da se vrati, od nas traziti mnogo vise od onoga sto smo uradili u jednom danu petooktobarske revolucije. Nije bilo dovoljno samo izabrati Vladu Zorana Đindica, jer je u medjuvremenu Kostunicina Srbija pocela neodoljivo da podseca na Milosevicevu. Svet je tražio realne promene. Formalne su se pokazale nedovoljnim. Posle hapšenja Radomira Markovica zbog ubistva na Ibarskoj magistrali, Zoran odlazi u Ameriku. Kolin Pael, u svom prvom zvanicnom susretu kao tek postavljeni državni sekretar, prima premijera prve srpske demokratske vlade. Zoran je u Vasintgon krenuo pun optimizma, velikih ideja i planova za njihovu realizaciju. Sve to pada u vodu pred zidom koji je postavljen naspram njega. Pael je poceo razgovor konstatacijom da Vašington neće menjati pristup Beogradu sve dok se Beograd ne promeni. Trazio je da unapredimo nivo zastite ljudskih i manjinskih prava, tako sto cemo za pocetak iz zatvora pustiti sve Albance koji su uhapseni tokom sukoba na Kosovu. To je bio samo uvod u kljucnu temu: Milošević je na slobodi, njegovi generali upravljaju vojskom i policijom, njegove sudije sude po njegovim zakonima, njegovi biznismeni vode biznis u Srbiji” rekao je Pael. Zoran to nije negirao, ali je pokušao da poprvi vasingtonsku sliku Srbije. Ukazao je da je za dve nedelje nasa Vlada, uprkos komplikovanim prilikama, uhapsila sefa drzavne bezbednosti, kao prvi korak u transformaciji Srbije u pristojnu drzavu koja ce moci da bude partner Amerike. Paelova poruka je bila: “No hard feelings” – Morali smo sto pre da Americi pokazemo demokratiju u Srbiji, da bi nam ona pomogla da iskoracimo iz posledica diktature. Da presecemo taj Gordijev cvor, jer Milosevic u zatvoru je poruka da smo kazinili njegovu politiku kao grešku tako sto smo adresirali odgovornost na coveka koji je uništio srpsko društvo, ali i narode bivše Jugoslavije. On je bio u ratu sa celim svetom i bilo je jasno da Amerika neće dozvoliti da to prodje nekaznjeno.

Pael je insistirao:»Medunarodni sud za ratne zlocine, koji pociva na odluci Ujedinjenih nacija ga je optužio za ratni zalocin. U oktobru ste pobedili Milosevica, imate rok do 31. marta da ga uhapsite.” To za Zorana, ili bilo koga od nas licno, nije bio problem. Ali, mi smo bili pobednici bez vlasti. Zoran nije rekao Paelu koliko smo nemocni. Nije rekao da demokratizacija Srbije mnogo vise zavisi od spremnosti Kostunice da se odrekne Slobodana Milosevica, nego nase odlucnosti da ga uprakos pozicije u kojoj se nalazimo, uhapsimo. Dok je sa Vladimirom Popovicem sedeo na asketskim kancelarijskim stolicama, naspram Kolina Pauela i njegovih trideset stafera, Zoran nije zeleo da drzavni sekretar SAD-a arbitrira za ili protiv njega i Kostunice. Bilo je jasno da Amerika želi partnerski odnos sa modernom, drugacijom i demokratskom Srbijom. Mi smo bili duzni da je takvom napravimo bez obzira na odnose sa Kostunicom. To je bio nas problem. Valjda je danas jasno da smo mi svoje probleme resavali ne trazeci opravdanje u preprekama koje su nam drugi postavljali.

Zoran je produzio na sastanak u Ministarstvo odbrane sa vrhom oružanih snaga SAD-a. Lista zahteva se prosirila. Vise nije bilo dovoljno samo uhapsiti Milosevica. Obratili su se Zoranu kao da smo im mi pisali te prve recenice. Od nas su zeleli da

smenimo Pavkovicu, isto ono sto smo mi mesecima zeleti od Kostunice. Uzgred, to je bio uslov za ulazak u Partnerstvo za mir. Zahtevali su da prestanemo da finansiramo vojsku Republike Srpske iako u tom trenutku mi nismo znali ni kako se finansira ni vojska SRJ. Trazili su da se uhapsu Karadzic i Mladic ali i ostali Haški begunci koje vojska cuva u svojim objektima. Kada je jedan od oficira Pentagona, na perfektnom srpskom jeziku, poceo da navodi nase vojne objekte i imena ljudi koji u njima cuvaju Karadzica i Mladica, ali i mnoge druge haske begunce, Zoran je dobio argument za politiku koju smo sprovodili sve do 12. marta. Ona nije bila radikalna iako je to bio osecaj Srbije. Ona je, uprkos nasoj brzini, kasnila za dogadjajima. Zato nam tokom tih godina nije bilo vazno sta o onome sto radimo misle nasi kritickari, jer je svaki pogled na predmet te politke odavno bio proslost, za svet ka kom smo krenuli.

Pocetkom maja te godine Kostunici je dodeljena nagrada "Drzavnik godine" vasingtonskog EastWest Instituta. Tim povodom i on odlazi u Ameriku. Srece se sa Bušom u potpuno drugacijoj atmosferi jer smo u medjuvremenu uhapsili Milosevica. To je bio prvi normalan susret predsednika dve drzave. Tokom tog razgovora Bus saopstava Kostunici da ocekuje Milosevicevu ekstradiciju. Pricu o haskoj rupi na svojoj svirali Kostunica nije ponudio Busu. Ostavio ju je za samo nase usi. Tako se ponasa i danas. Dok se, zabrinut za nacionalne interese mrsti, njegovi saradnici svojim sagovornicima objasnjavaju da se poslovi završavaju ispod stola. Kako daleko od izbornog pitanja „ko sme da vas pogleda u oci.”

Milan St.Protic, kao tek imenovani ambasador u Vašingtonu, salje informacije o velikom pritisku kongresa na Busovu administraciju, od koje se zahteva da ostane na istom kursu prema Beogradu, kao da je Milosevic na vlasti. Zbog toga Bela kuca od Kostunice ocekuje da ispuni ono sto je rekao Dzordzu Busu. U skladu sa zvanicnim izjavama svoga predsednika, Protic na konferenciji za novinare potvrđuje da ce Milosevic biti isporucen. To Kostunicin kabinet tumaci kao njegovu samovolju, diplomatski prestup, koji je na kraju sankcionisan povlacenjem Protica iz Vasingtona.

Posto vise nije u Vasingtonu, vec na sigurnom – u Beogradu, Kostunica u tajnosti i mimo uobicajenih diplomatskih kanala, salje pismo Busu koje je vec sigurno uslo u istoriju kao politicki oksimoron. U tom pismu, Kostunica pravi odstupnicu od vasingtonskog obećanja. U igri reci, koju kao da je smisljala Akademija sa Sinodom i pesnici sa katuna, Kostonica sefu planete, kako je Busa dozivljavao Zoran Zivkovic, pojasnjava svoju vasingtonsku izjavu. Coveku koji svojim potezima definise karakter sveta u kojem zivimo Kostunica pokusava da objasni da je smisao onog sto je rekao drugaciji od onog koji se cuo dok je govorio. Da to sto je Busu rekao da ce dati sve od sebe da Milosevic bude u Hagu, ne znaci da ce se on tamo i naci, jer kao predsednik nema ovlascenja da bilo koga hapsi ili mu sudi. Nije napisao, ali kao da jeste: «Necu imati nista protiv ekstradicije kada se na to odluce Milosevicevi saradnici, njegova stranka, vojska, policija, sudovi.» To je taj srednjevekovni orijent kojim on ovde vlada iako ne obavezuje nikoga ko ima veze sa 21. vekom, pogotovo ne Vasington i Brisel. Imali su Miloševica, koji im se obracao na isti nacin. Oni koji su jednom naucili balkansku politicku lekciju nisu bili spremni da je slusaju ponovo. 31. mart je bio dead line – ili ce Milosevic otici u

zatvor ili ce cela srbija biti izlozena sankacijama, u zatvoru od zemlje u koji ju je odvela nasa nesposobna politika.

Niko nije smeo da prosledi to pismo. Prvo, zato sto ono nema diplomatski karakter. Drugo, zato sto to pismo, iako mozda prihvatljivo za Srbiju koja je vec otupela na poruke koje ne znace mnogo i ne nagoveštavaju ništa, za onog na koga je to pismo adresirano predstavlja uvredu. A to je niko drugi nego predsednik Amerike.

Ceo mart prolazi pod pritiscima. U tom trenutku nismo mogli znati za ono sto ce se desiti dva meseca kasnije. Ali je ta svojevrsna vasingtonska epizoda bila samo epilog onoga kroz sta smo mi prosli dva meseca pre Busa. Nase da prati Kostunicino – da, ali.

Da u kalendaru nije bilo 31. marta, tu besmisleni plocu bi slusali I danas. Ovako je vreme Kostunicinom “da, ali” dalo smisao sigurnog ne, a nas dovelo u poziciju da presecemo.

U oktobar smo usli bez Milosevica, a iz marta izlazili kao Miloseviceva Srbija.

Kao da idem na put

Zašto sam ja otišao da razgovaram sa Miloševićem? Mogu da razumem zbog čega to pitanje visu u vazduhu iako sam toliko puta na njega odgovorio. Ono što neću da prihvatim je konstantno izbegavanje onog važnijeg pitanja – da li je to što sam ja uradio pomoglo društvu? Da li je rezultat loš? Konacno da li sam sa svima onima koji su zajedno sa mnom uradili taj posao pogresio kada sam poverovao da Milosevica moram odvesti u zatvor da bi iz njega izveli Srbiju.

Za mene je to pre svega pitanje odgovornosti. Odgovornosti sa kojom se suočite kada shvatite da zbog toga što drugi ne mogu, ne smeju, ne žele ili nisu u poziciji, nema nikoga ko će uraditi taj posao. Uostalom, da li postoji radno mesto u čijem je opisu pregovaranje sa bivšim predsednikom, dojučerasnjim gospodarom života i smrti, kako bi prihvatio da ode u zatvor jednosmernom ulicom.

U kubanskoj krizi Kenedi je poslao brata na razgovor sa sovjetskim ambasadorom. Zamislite koliko bi u situaciji u kojoj saznajeta da vam je u predsooblju 100 nuklearnih raketa, bilo besmisleno postaviti pitanje – zašto to radi brat, makar i Predsednikov, kad Amerika ima državnog sekretara, ambasadora u Ujedinjenim nacijama, esalone diplomata. Rade najsposobniji. Zbog toga su uvek bas oni sporni. Zato što imaju rezultat.

Sedim u Skupštini 30. marta 2001. godine. Šef sam poslaničke grupe. Imam 29 godina. Na dnevnom redu je rebalans budžeta. Imamo još šest sati za njegovo usvajanje. U suprotnom će država, koju smo tek preuzeli, gubitkom prava privremenog finansiranja koje vazi do ponoci, izgubiti jednu od najvažnijih funkcija. Opozicija to zna. Zato pokušava da nas zaustavi. Svoju sansu vidi u haosu koji će nastati ukoliko ne budemo u stanju da isplatimo plate, penzije, socijalnu pomoć... Dobijam poruku da je akcija hapšenja propala, jer je vojska odbila da se povuče.. Socijalisti i radikali dižu temperaturu u parlamentu. Napustam salu, penjem se u svoju kancelariju, specijalno zovem Zorana, Dušana Mihajlovića, Gorana Petrovića. Zoran mi kaže da ga je Pavković slagao.

Socijalisti i radikali dižu tenziju u Skupštini. Nastaje lom. To nisu samo verbalni obračuni. To su fizički incidenti. Mi u tom ludilu imamo još jedan problem, činjenicu da građani u direktnom TV prenosu gledaju Šešeljev miting za skupštinskom govornicom, tokom kog on poziva na otpor. Sednicu napuštaju socijalisti, za njima i radikali.

Na Dedincu, oko Vile mir, počinju okupljanja.

Milosevićevo hapšenje nije bilo planirano kao akcija u kojoj će se upotrebiti specijalne jedinice, ili kao neka vrsta oružanog napada na kuću. Hapšenje je planirano kroz akciju redovnog preuzimanja samog obezbeđenja.. Problem je bio što je Milosevica, osim MUP-a, obezbeđivala i posebna jedinica Gardijske brigade.. Vojska Jugoslavije je u nadležnosti savezne države. Kostunice i Milosevica, ne i Djindjića.

Prethodno je donet zakon kojim je definisan sistem obezbeđenja predsednika Republike. Potom je, na osnovu tog zakona, ministar policije Dušan Mihajlović napisao internu naredbu kojom je regulisano preuzimanje obezbeđenja. Izdati su nalozi ljudima koji su bili u Miloševićevoj pratnji. Traženo je da se povuku i drugima prepuste taj posao. Na taj način, kroz mirno preuzimanje stvaran je

ambijent u kojem bi se Milošević suočio sa zahtevom naših pravosudnih organa da krivичno odgovara zbog finansijskih malverzacija. To je bilo njegovo jedino krivичno delo koje smo u tom trenutku mogli da dokažemo. Mnogi su nas zbog toga kasnije žestoko kritikovali, smatrajući da je na listi njegovih grehova zloupotreba budžeta najmanje važna. Mislim da nikada nismo uspeli da objasnimo da je taj povod za hapšenje bio preduslov razotkrivanja svih zločina Miloševićeve epohe. Nama je to u startu bilo tako jasno. Zapravo istog onog trenutka kada nam je Jovica Stanisic ponudio dokaze i svedoke dovoljne za Miloševićovo hapšenje. Daleko u njegovoj senci antihasko bratstvo je isčekivalo. Dali su Miloševiću glavu uz Stanisicevu preporuku da bi, kad već na tome insistiramo, bilo dobro da mu se sudi zbog para a ne zbog zločina. Potcenili su nas. Nisu rekli ali smo znali da je za njih kralj bio mrtav i da traže novog koga će krunisati da bi ostali na dvoru. Sve se moglo promeniti osim njih. Znali su da neko mora da odgovara za užas koji je godinama trajao da bi bio prekinut 5. oktobra. Odlučili su da to bude Milošević. Zbog novca. Ne zbog Srebrenice ili Vukovara, Knina ili Pristine, Curuvije ili Stambolica, jer bi time i samima sebi napisali optužnicu.

Zoran je toko cele večeri iz Pavkovića pokušavao da iscedi podršku. Tražio je od njega da pozove oficira koji čuva Miloševića, današnjeg komandanta gardijske brigade generala Radomira Cosića, koji je napredovao u službi, jer je tada ispunio sve zadatke. Vojničkim rečnikom «dobro se pokazao».

Pavković pred Zoranom naređuje Cosiću da sa jedinicom napusti Vilu mir.

Istovremeno između njih postoji paralelna komunikacija i dogovor da se Vojska nipošto ne povlači. Oni su u kontaktu i sa Koštunicom, koji u javnosti izjavljuje da ne zna ništa o samoj akciji.

Mihajlović je pozvao Pavkovića i rekao mu: «U redu generale ako je to tako, onda će policija uhapsiti i Miloševića i vojnike, ali tu igru više ne igramo. Svi koji su u objektu biće tretirani kao pobunjenici koji uz upotrebu sile sprecavaju državne organe da izvršavaju svoje zakonske obaveze». Prekinuo je vezu na sačekavši odgovor.

Nikada se mi nismo bavili time ko će koga da hapsi. Postoji policija, postoji ministar i služba koja radi te poslove. U Vilu mir je otišla obična policijska ekipa sa inspektorima Državne bezbednosti kako bi objasnili da je donet zakon na osnovu koga nova postava ljudi treba da preuzme obezbeđenje. Istovremeno je iz suda stigao poziv Miloševiću.

Pocinje drama ispred vile Mir. JSO nije bio planiran za tu akciju ali ko u tom trenutku jedini može da interveniše? Samo jedinica koja je obučena za tako nešto. Tada nismo znali za dve varijante sprecavanja Miloševićevog odvođenja u zatvor. Prva, poželjnija razvijala se kroz odugovlačenje kako bi se izdržalo do jutra jer je onda sve teže, zbog pristalica Slobodana Miloševića koji su pozivani na Dedinje, ali mnogo više zbog cinjenice da bi se mi zbog neefikasnosti našli pod užasnim pritiskom. Druga radikalna verzija računala je na izazivanje što sired oruzanog sukoba, tokom koga će i sam Milošević stradati.

Na televiziji pratimo akciju ulaska u rezidencijalni kompleks. Niko od nas ne zna zbog čega beretke nemaju uniforme na sebi. Zašto su to tako uradili? To je sve bilo jeftino, odgovor smo dobili vrlo brzo. Prekidaju se vesti da bi se pročitalo saopštenje

iz Koštunicinog kabineta, koje otprilike glasi: da li iko zna ko su ti kriminalci koji i hapse bivseg predsednika i koji u direktnom prenosu pokazuju svu nemoc države. Sad kreće napad na policajce koji treba da uhapsu Miloševica, posto je u saopštenju pored decidirane poruke Koštunice da on ništa ne zna bio i neizrecen ali ocigledan stav da on, kao Presednik SRJ, ne stoji iza toga. Zbog toga je hitno zatrazeno održavanje sednice predsednistva koalicije. Sastanak DOS-a na kome je, uz pomoc Vujaklije, sastavljeno saopštenje koje je Koštunica na konferenciji za novinare, nekako procedio kroz zube navodeci da ce Miloševic biti uhapšen zato što niko nije iznad zakona, održan je tek narednog dana, kada je sve vec prakticno bilo reseno. Tada to Kostunicino identifikovanje sa nama više ništa nije znacilo. Nije imalo nikakvog realnog efekta.

Razgovaram sa Goranom Petrovicem i Dušanom Mihajilovicem, pitam ih - šta se dešava. Dušan mi kaže:»Na šta ovo lici, predsednik države se ograduje, vojska neće da se skloni, šta ja treba sad da radim, da pocnem gradanski rat?» Pozvao sam Zorana. On mi kaže da ga je Pavkovic definitivno izigrao.

Goran Petrovic nas informiše da se uz uz podršku Vojske koja kontroliše objekat, dovlace ogromne kolicine oružja. Organizovali su i dodatno pojacanje u ljudstvu. Uglavnom ga cine vojvodjanski kolonisti spremni da pruže oružani otpor.

Dušan pocinje da piše pismo Koštunici. Nerviram se zbog toga sto sa njim ne razgovara telefonom. Jednostavnije je i brze. Glasno se pitam da li je pred nama nova dilema –ko ce odneti postu, da li mu vise odgovara golub ili mozda kurir.

Ali, to nije bilo samo pismo. To je bio dokument, svedocanstvo Dušana Mihajilovica da je on kao ministar policije, obavestio predsednika države o svemu sto se desava. Dušan, koji je prošao mnogo, zna da time suzava mogucnost da mu neko sutra kaze «mi nismo znali.» Jedan primerak Kostunici u Kabinet, drugi sebi u fioku.

Pozvao sam Aleksandra Popovica iz DSS-a, koji je bio moj zamenik i Filipa Golubovica generalnog sekretara predsednika SRJ. I jednom i drugom sam rekao da se situacija bespotrebno komplikuje. Zahtevao sam da Kostunici prenesu da se mi necemo zaustaviti zbog toga što neki brka sedi na tenku. Na taj nacin Koštunica je bio i posredno obavešten.

U jednom trenutku se oko Vile mir napravila takva gužva - narod, policija, novinari - da više nije postojala mogucnost da se bilo šta uradi. Razmišljali smo kako to da rašcistimo. Palo mi je na pamet da pustimo pricu da je Miloševic uhapšen i sproveden u Palatu pravde. U prvom trenutku mi je receno - na Dedinju ima 50 kamera kako misliš da pustimo vest da je uhapšen, kad kamermani sede pred kapijom. Rekao sam da mi ne treba da razmisljamo o tome. Svaki urednik ce radije sam proveriti tu informaciju nego dozvoliti sebi da je proveri neko iz druge redakcije. Samo treba da pustimo vest, napetost ce je sama zaspinovati bolje od Kristijan Amanpur. U tome me je podržao Mijatovic. Pozvao je policiju na Savskom vencu i rekao im da pošalju nekoliko pozornika ispred Palate pravde. Tamo je bilo iskljuceno svetlo, pa smo tražil od portira da ga ukljuci. Ubrzo je bio postavljen kordon od desetak policajaca. Vrlo brzo je prica o tome da se nešto dešava ispred palate vec krenula. Svi novinari su pojurili tamo. Mijatovic je dao svoj džip koji je, u pratnji druga dva koja smo našli, direktno sa Instiuta, cak ne ni sa Dedinja, velikom brzinom krenuo ka gradu.

Tad je nastao haos. Zvonili su telefoni, poceli su da se javljaju novinari koji su

napravili karijere tako sto smo im mi godinama bili «pouzdani izvori». Zvali su Dušana a on je odgovarao da zbog zusetosti i ozbiljnosti situacije ne može sada o tome da prica.

Posle 15 minuta celom planetom je prošla vest da je Milošević uhapšen. BK je to potvrdila u direktnom uključenju. Novinarka te televizije je uzbudjenim glasom rekla - licno gledam Miloševića.s licicama na rukama sedi na zadnjem sedištu dzipa koji je u pratnji policije. Novinari su u zurbi napustili Dedinje. Neverovatno je kako su neki od njih vrlo brzo ponudili alibi objašnjenje: « Vila ima tri kapije, sa gornje kapije je ušla policijska ekipa. Tajno. Sve drugo je bilo samo skretanje pažnje.Ranije su pripremili drugi tim koji je ušao iz druge ulice i uhapsio Miloševića... neverovatna akcija srpske policije.»

Gužva se račistila ispred vile Mir. Bilo je bitno skloniti kamere kako bi se policija raposredila. Sada su bili u stanju da, ukoliko im se naredi da uhapsu Miloševića uz upotrebu sile, to i urade. Bez fotoreportera koji ih slikaju kao da vade licnu kartu. Zauzete su pozicije oko zgrade. Pocelo je išcekivanje naredog poteza. Našeg i Miloševićevog. Suprotno tom nestvarnom miru, svet je bio na nogama . Stejt department je pozdravio hapšenje. Gledam na CNN-u onlajn nastup Miroljuba Labusa, Ni on tada nije znao da li je to istina ili ne. U jednom momentu ga pitaju: «Šta sada, kada je uhapšen?» Kao da nije cuo pitanje potpredsednik savezne vlade nastavlja:» Naša mlada demokratija se suocava sa velikim izazovima i teškim nasledem iz prošlosti, ali mi smo odlucni i saradivacemo sa Hagom. Tu neće biti nikakvih izuzetaka.» Enker CNN insistira:» Dobro, dobro ali potvrdite da je uhapšen,» Labus odgovara: « Svi ce biti uhapšeni.»

Sve je nategnuto, ništa se ne dešava. Polako se prikupljaju neki podaci.Ispostavlja se da je kuca blindirana i da nam je potrebna artiljarijska divizija da bi je osvojili. Napravljena je procena. Sve ukazuje na veliki broj žrtava. Postoji samo jedan ulaz u kucu. Akciju koja je podrazumevala upad bilo je nemoguće realizovati osim kroz prolaz za koji su i u policiji i u kuci znali da je jedini. Sama rezidencija je na vrhu brega. Okružena je travnjakom, koji je te noci zapravo bio brisan prostor koji je povecavao rizik.

Prestali smo da razmisljamo cime je sve naoruzano Milosevicevo okruzenje. Ipak, nismo nismo mogli zaobici borbena oklopna vozila Vojske Jugoslavije koje je s cecima okrenutim ka nama cekalo svoju porciju topovskog mesa . Na kraju se ispostavilo da su u kuci bili toliko naoruzani, da su mogli danima da pružaju otpor. Oružije iz kuce, bilo je potpuno neadekvatno za obezbedenje bilo koje licnosti pa i predsednika: puško-mitraljezi, mitraljezi, bombe, rucni bacaci, laki tenk... arsenal. Na kraju je to bila jednacina sa nekoliko nepoznatih. Prva nepoznata bila je sumnja da ce policajci uopšte krenuti u akciju napada na kucu u kojoj su Milošević, njegova porodica i drugi manje ili više poznati ljudi iz politickog i javnog života. Druga je bila, da li ce to podržati svi državni organi, da li ce iza toga stati država, ili ce to biti odluka Vlade dok ce se Koštunica povuci u stranu. Treca nepozata bila je procena efekta napada na kucu – Miloševića treba uhapsiti. Ako se krene u oružani napad, kolika je verovatnoća da policajac koji puca na kucu, sa 300 metara razdaljine dok ga iz nje gadjaju rucnim bacacem, vodi racuna da u unakrsnoj vatri ne strada i sam Milošević. To bi bila katastrofa. Rizik je neprihvatljiv. Znali smo da mnogima odgovara Miloševićeva pogibija jer bi je iskoristili kao generator novih podela i

sukoba u Srbiji. Mi nismo hteli da XXI vek pocne kao što su poceli XIX i XX, agonijom u kojoj drustvo pozdravlja ili osudjuje Milosevicevu sudbinu, kao sto je to svojevremeno bio slucaj sa Karadjordjevicima, odnosno Obrenovicima.

Bilo je jasno da smo pred mat situacijom.

Pozvao sam telefonom Branislava Ivkovic, sefa poslanicke grupe SPS-a. Predložio sam mu da se nademo. Razgovarali smo na parkingu ispred njegovog stana. Bez uvijanja sam rekao da smo dovedeni u suludu situaciju koja se ne može resiti tako što cemo svi otici kucama. Rekao sam mu da želim da pregovaram sa Miloševićem jer je to bolje od krvoprolica. Ivkovic je bio spreman da prenese moju ideju. Pitao je da li ce ga pustiti policija. Nije bilo ni jednog razloga da mu se tako nešto ne omoguci. Otišli smo do kapije pred kojom se nalazio Legija. Otkriva nam da se video sa Miloševićem koji nam je sa pištoljem u ruci porucio da ce on pre sam sebi presuditi nego dozvoliti da bude uhapšen. Miloševićeva poruka je bila verodostojna. I sam se sam uverio da je on bio spreman da ide do kraja.

Ivkovic je otišao, da bi se posle cetrdesetak minuta vratio sa Miloševićem pristankom uz jedan uslov - da dodem sam. Telefonom sam pozvao Zorana koji mi je rekao: «Covece, ja ne mogu da ti kažem da ides tamo..to je zverinjak» Ali svrha tog razgovora i nije bila u tome da ja od njega trazim dozovolu da idem. Ponovio je da ja necu biti siguran. Odgovorio sam da cu mu se naknadno javiti.

Krenuo sam ka kuci. Svitalo je. To je deo Beograda koji je jako lep. Sve je izgledalo potpuno nestvarno. I potpuno paradoksalno. Idem kod Miloševica koji me ceka posle toliko godina politickog i svakog drugog konflikta okruzen ljudima koji su prethodno pucali u policiju dok je pokušavala ude ukompleks. Nemam obezbedenje ali o tome i ne razmišljam. Razmišljam o nenormalnom kontrastu - tih 300 metara šetnje mi je jako prija iako znam da me na njenom kraju ceka horor. To mi je bio prvi lep trenutak posle svega što se desilo te noci.

Stigao sam do ulaza i prvi put video tu kucu. Sve je monumentalno i hladno. Ulaz je poplocan masivnim mermerom. To prakticno nije stambena zgrada vec veliki office. Prosao sam kraj ulaznog deska, svojevrsne portirnice. Sa leve strane je, s automatskom puskom u ruci, klecao i plakao cetnicki vojvoda JUL-a Siniša Vucinic. Kuca je u tom trenutku bila bez struje i bez vode. U centralnom holu nije bilo prozora tako da sam bio u polumraku. Prišla su mi dva coveka. Jedan je bio prijatan. Nisam znao kako se on zove, ne znam ni danas... Ljubazno mi se obratio«Dobro jutro». Drugi je bio Bogoljub Bjelica koji je izvadio pištolj, repetirao ga i uperio u mene. I dalje sam u ja paradoksu, kao i dolazak do kuce. Gledam ispred sebe dva coveka. Jedan mi je pružio ruku, drugi me drzi na nisanu. To u tom trenutku, nije imalo poseban znacaj. Da sam mislio o oruzju u toj kuci, ja tamo ne bih ni otišao. Taj Bjelicin potez sam primio potpuno hladnokrvno. Sada, mislim, da ga je taj gest porazio. Naknadno ce se ispostaviti da je Bjelica imao poseban zadatak - da u slucaju prodora u kucu on bude taj koji ce likvidirati Miloševica i tako spreći njegovo hapšenje. Taj covek je bio najekstremniji u grupi ljudai koja je insistirala na pružanju otpora i borbi po svaku cenu.

Pojavljuje se Milošević, u odelu, bez kravate. Videlo se u tom coveku da je bio predsednik. Cak i u takvoj situaciji nesto ga je cinilo drugacijim od okruženja. Bio je vidno bled, umoran, ali je otresito rekao: «Znaci, ti si Ceda!». Kažem,;» Da.» «Pa, mi se u stvari dugo poznajemo», rekao je i onda postavio poslednje pitanje koje sam

mogao i zamisliti»Sta je to bilo sa tvojim automobilom? U novinama citam – bomba. Sta kaze policija? Ko je to uradio? Kakva je ovo zemlja, ljudi se svadjaju i ubijaju umesto da se dogovaraju i rade» Kroz hodnik opterecen barutnim isparenjima, koracajuci preko rasute municije i caura, prešli smo u njegov radni kabinet. Pridružili su nam se Slavica Dejanovic Đukic, Branislav Ivkovic, Bjelica se i nije odvajao od mene. Ušla je Mirjana Markovic sa vrata me zasipajuci salvom optuzbi «Vi ste kriminalac. Hocete da unistite moju porodicu. Ko ste vi da hapsite mog supruga, on je heroj» Shvatio sam da cu doživeti debakl ukoliko se razgovor bude vodio u prisustvu bilo koga osim Miloševica i mene. On nije uspeo da sakrije potrebu da pred tim ljudima odigra onu ulogu u kojoj su oni navikli da ga gledaju. Vec se u tih nekoliko metara od hodnika gde me je docekao, do kancelarije, transformisao. Razgovor je poceo tako što mi se cinilo da ima neki sinopsis u svojoj glavi. Tekst koji mora da izgovori da bi se opravdao u ocima svih tih ljudi oko sebe. Promenila mu se fizionomija. Odmah je, naravno, rekao da je žrtva politickog revanšizma i da je ponižavajuće sve cemu je izložen sa svojom porodicom. Pitao me je da li sam dosao da ga vodim na ona vesala o kojima je na mitingu svojevremeno govorio Nenad Canak, pokazujuci prstom mesto na kome ce «djubre» visiti. Tvrdio je da nije kriminalac nazivajuci kriminalcima one koji su pokušali da ga kidnapuju... ocigledno je cuo Kostunicino saopštenje iz te noci. Njegov govor je bio kao nastup u dnevniku RTS-a tokom poslednjoj fazi vlasti. Bez bilo kakvog dodira sa stvarnim svetom. Mislim da ga je razorilo to što sam imao dovoljno energije da ga pažljivo slušam i onda to na jedan jako cudan nacin prevedem u potpunu suprotnost Složio sam se sa njim da je ponižavajuće sve ono što se nocas desilo, da je on covek koji je dugo godina igrao vrlo važnu ulogu u Srbiji i da sada, iako to možda na prvi pogled ne izgleda tako, ima izuzetan uticaj u zemlji, da zbog toga nema pravo da bude lican, da agoniju treba prekinuti i da mi treba da razgovaramo o nacinu na koji ce se to uciniti. Složio sam se sa tim da je strašno što je došlo do oružanog incidenta, ali sam mu rekao da je odgovoran što je od rezidencije napravio kasarnu. Na to je Bjelica žestoko reagovao. Predložio je Miloševicu da prekine razgovor sa mnom i da me uzme kao taoca. I to saopšte policiji uz poruku da cu biti ubijen ukoliko napadnu kucu. Ni na to nisam reagovao. Obratio sam se Miloševicu»Mislim da vise ne možemo da ovako da razgovaramo. Svako od ovih ljudi oseca potrebu da nešto kaže ali sam ja ovde da bih razgovarao samo sa vama. Nemam vremena za druge. «Uostalom, ako Vi to niste u stanju dajte nekoga ko ce da govori u Vaše ime i da ono što se dogovorimo realizuje». Pošto je on u tom svetu bio i dalje predsednik vrlo brzo se sve završilo tako što su se ostali povukli, a nas dvojica smo ostali sami.

Razgovor je trajao satima, ne znam cak ni koliko. Povremeno bi ulazila njegova supruga, koja je živelu u dva paralelna sveta i iz faze neopisive mržnje prema meni, prelazila u fazu u kojoj bi me pitala da li sam umoran. U 30 sekundi menjala je raspoloženje: od prezira prema Miloševicu zbog toga što uopšte pristaje da razgovara o svom hapšenju, do preklinjanja i obasipanja poljupcima uz jecaj «mili, mili, šta nam se ovo dešava».

Cini mi se da u našem društvu postoji neka vrsta kanibalizma i da ima tako puno ljudi koji bi želeli da kažem nešto ponižavajuće o Miloševicu, što bi doživeli kao satisfakciju i potvrdu sopstvene vrednosti. Nekoliko puta u toku razgovora koji je

trajao danonoćno, pomislio sam da li je moguće da je ovo čovek koji je vodio našu zemlju, koji je odredio naše živote, čovek koji je prvo sebi dozvolio da igra takvu ulogu da bi mu potom milioni to dali za pravo. Nije mogao da sakrije taj strašan raskorak između njegovih mentalnih, intelektualnih i karakternih referenci i onog što je morao da bude predsednik Srbije. To je najviše i najkonkretnije što mogu da kažem. Nas razgovor nije bio koncizan. Iz krajnosti u krajnost. Ne znam ni sam koliko smo vremena proveli razgovarajući o Nobelu i značaju te nagrade, odnosno o licemerju... ja sam se trudio da ostavim utisak čoveka koji pažljivo sluša. Milošević je bio uveren da je njegova ekonomska reforma iz 1994. godine reforma bez presedana, koja je u oblasti ekonomije sasvim sigurno zasluživala Nobelovu nagradu. Objasnjavao mi je zbog čega je to tako. To je za mene bila toliko besmislena situacija da sam najcesce ćutao. Nisam mogao da se slozim, ali nisam imao snage ni da mu se suprotstavim. To mi je izgledalo kao da oponiram nekome ko kaže da je zemlja ploča. Kako uraditi bilo šta pred njim koji je uveren da nagradu nije dobio iz političkih razloga. Zbog američkog pritiska. Iako je Akademija mislila da je zaslužuje. On je imao svoj virtuelni svet. Bez povoda bi se okomio na Zorana optužujući ga za katastrofu u kojoj se nalazi zemlja. Napadao me je zbog toga što sam slagao društvo, objavljujući rezultate izbora koji nisu bili tačni. A onda bi opet u jednoj fazi to bio čovek s ljudskim licem. Govorio mi je da mu je teško bez sina koga nije video mesecima. Da on sada nema pravo na normalan život. Pitao se da li je moguće da mi Srbi moramo da ubijamo jedni druge. Uveravao me je da je on radio sve što je mogao i da je u svakom trenutku želeo sve najbolje. Bio je ogorčen na svoju stranku i na prijatelje. Sa prezirom je govorio o Koštunici. U jednom trenutku je postavio pitanje koje je ujedno bilo i odgovor, «zašto Koštunica veceras nije došao ovde, ako je to mogao u oktobru prošle godine kada je znao da mu od razgovora sa mnom, zavisi funkcija predsednika, zašto nije došao sada kada zna, da od ovog ishoda, zavisi sudbina zemlje, zar mu nije jasno da je on taj koji mora da odluci, osim ukoliko je odlucio da ne odlucuje».

Ono što sam primetio bila je ta jeziva samoca u kojoj je on ostao sa tim polusvetom oko sebe. Niko ga nije zvao. Držao je ispred sebe telefon, «Erikson», Gledao je povremeno u njega kao da je očekivao da će se neko javiti. Niko nije zvao. Ni akademici koji su ga stvorili, ni partijski komesari koji su mu služili, ni generali kojima je komandovao. Niko više nije imao koristi od njega, nikome više nije bio potreban. Memorandum će ostvarivati novi predsednik, partijski komesari služe novoj politici, generalima komanduje novi vrhovni komandanti.

Sve vreme smo pili kafu, onda smo prestali zato što nije bilo vode.

U tom razgovoru se videlo da taj čovek ima karakter. Sasvim je drugo pitanje sistem vrednosti koji taj karakter projektuje. Kod njega nisam primetio ni najmanje kajanja. Pošto je bio podeljena ličnost, ni u jednom trenutku nije bio drčan kao što sam to ja danas, kada kažem - jedva čekam da me uhapse, jedva čekam da me ispituju, jer je za mene to prilika da pokažem da sam u pravu. Nije Milošević bio spreman da na moj način dokazuje svoju nevinost. Tako što bi rekao - u redu, donesite sudski poziv, idem u Palatu pravde, idem pred istražnog sudiju, ja poštujem zakon, ja sam bio predsednik, sve sam uradio za svoj narod, ovo što vi radite će se raspasti jer vi racunate na to da ja nisam spreman da se borim protiv vas na tom terenu. To je ono što ja danas kažem Koštunici. Ne, on nije bio za to.

Mislim da je bio duboko svestan svega lošeg što je uradio, da tačno zna šta je to lose, ali da zbog crte bezobzirnosti koju ima, može da se pravda višim silama, globalnim projektom, okolnostima na koje on nije mogao da utiče. Ni u jednom trenutku u toku tog razgovora on nije rekao da misli da je u bilo čemu pogrešio.

Nije puno govorio o svojim saradnicima. Govorio mi je samo o dvoje ljudi, kao da im je bio posebno naklonjen. To su Miša Beko i Borka Vucic. Rekao je kako se u Srbiji za 13 godina, koliko ju je on vodio, nije pojavilo puno sposobnih ljudi. «Eto sposoban je Zoran Đindić, ali neće ništa uraditi. Ljudi su losi. Ti si mlad. U divnim godinama. Nemate šanse. Da sam na vašem mestu pozvao bih Beka i Borku, našao im neki posao. Oni su jako korisni i mogli bi da vam pomognu». O njegovim drugim saradnicima nismo govorili.

Milošević je taktizirao. Predlagao da dođe sudija da uzme od njega izjavu u kuci a da se policija povuče, pa da se razgovori nastave u ponedeljak. To su situacije u kojima ne možete da kažete ne, jer je ne kraj, već na svaki njegov pokušaj da me navede na tanak led ja moram da kažem da, pa da ga ubedujem u sve suprotno toj konstataciji. To je bila dosta mučna situacija.

Napravili smo pauzu. Otišao sam do Vlade. Tamo je bio Žarko Korac. Ispricao sam mu razgovor da bi mi on kao psiholog, pomogao da protumacim dokle smo stigli. Pozicija Žarka u DOS-u je bila dosta čudna. Kao predsednik male Socijaldemokratske unije bio je za nas vredniji od mnogih partija DOS-a i svih njihovih članova zajedno. Znacila nam je njegova užasna impulsivnost zato što je u stvari blag čovek, pun razumevanja, jako tolerantan i širok tim reakcijama nama signalizirao da imamo problem. Tog dana on nije bio ostrašćen kao što su bili neki koji su govorili «daj samo da ga spakujemo. Lisice, da ga slikamo sa lisicama. On nije tako razmišljao..

Rekao sam prisutnima u Vladi da bi bila strašna greška napadati kucu, da sam video tamo puno oružja, da je u kuci Miloševićeva žena, da je verovatno i cerka, da postoji samo jedan ulaz i da sam siguran da bi upotreba sile znacila i pogibiju svih koji se u njoj nalaze. Pošto je kuca blindirana, moralo bi da se ispale projektili, a to je ekstremna mera koju ne smemo da primenimo. Legija je predlagao da se angažuju helikopteri JSO-a koji su naoružani teškim naoružanjem. Između ostalog ispaljuju neke mini granate. Predlagao je da se puca na krov, da se odozgo ubacuju ljudi. On je bio taj koji je stalno sugerisao upotrebu sile. Nije bio na sastancima u Vladi, već se pojavljivao ili na Institutu za bezbednost, ili ispred same rezidencije. Tad mi je rečeno da su presretnuti neki razgovori u kojima se socijalisti nadaju da ćemo mi u napadu na kucu ubiti Miloševića, što bi njima odgovaralo. Time bi im bio skinut kamen sa vrata. Po njihovom mišljenju bili bi u sjajnoj političkoj poziciji da nas napadaju, da se obračunavaju sa nama. To jeste bilo monstruozno, ali je tako. Tad sam rekao Zoranu da mi sada zavisimo od naše sposobnosti da sačuvamo Miloševića od njega samog. Definitivno je nama Miloševićev život značio mnogo više nego svima koji su ga godinama okruživali, izuzimajući porodicu i nekolicinu ljudi u toj kuci.

U celom tom haosu, zaboravio sam da odem kuci da se presvučem. Bila je subota veče, a ja sam od petka ujutru u cipelama. Tek tada sam počeo da primećujem detalje. Da li znate kako izgleda bela košulja koju nosite dva dana i jednu noc? Bio sam izgužvan, prljav. Sav slepljen od znoja, jer je Miloševićeva kuca bez prozora

koji se otvaraju, a klima ne radi zbog toga što je policija isključila struju. Ponovo sam otišao kod Miloševica i proveo celu noc u razgovoru sa njim. Razgovarali smo u kuci koja je sve više postajala njegova Vucja jama u kojoj jos uvek pokušava da očuva ono što je ostalo od imitacije života koja ga je okruživala. Ne znam da li imam veću štetu ili korist zbog toga što na sve oko sebe ostavljam utisak nekoga ko može da prođe kroz zid. U Milosevicevom slučaju to je značilo da moram da ga odvedem u zatvor bez upotrebe sile, sa ambicijom da sprecim sukob koji je zbog hapšenja bio potpuno izvestan. Nisam otišao tamo da bih ostavio utisak nekoga ko je hteo da caska. Ponašao sam se kao valjak. Drobio sam i drobio tu njegovu odbranu. Bio sam iskren kada sam mu rekao da on treba da ide u zatvor kao neko ko je bio predsednik, a ne kao neko ko je džeparos. Sugerisao sam mu da konačno shvati da je to neizbežno i sa druge strane pokušavao da nadjem «castan» izlaz za njega, zapravo alibi koji bi njegovoj predaji dao drugaciji smisao. Uopšte mi nije bilo važno da iz svega izađem kao pobednik. Ne bi mi smetalo da ja završim poražen a Milosevic u zatvoru. Predložio sam mu sporazum u kojem će vrlo jasno biti napisani razlozi zbog kojih se hapsi i iskazana spremnost države da izađe u susret njegovoj porodici.

Uskoro je pred sobom imao dokument koji je uz Zorana i nevoljno Kostuniocu, potpisao i Milutinovic. Njegov potpis je Miloševica pogodio, ali nije ništa rekao. Mira Markovic je to uradila umesto njega : «Kako ga nije sramota da se potpisuje kao garant. Koštunica i Đindić su tvoju politički neprijatelji, oni su te pobedili i oni mogu nešto da ti garantuju, šta ima Milutinovic da garantuje. Govorila sam ti da je on jadan».

Potom sam na red došao ja. Miloševičeva supruga je rekla da je sve što nudim prevara i da ne dolazi u obzir. Počela je da viče na Milosevica koji joj je rekao da pokušava da nađe neko rešenje. Nije više bila spremna da ga sluša «Kakvo rešenje, ti si junak, ti si heroj, pa šta, neka nas sve pobiju, ne možeš da ideš u zatvor. Gde piše da te ne hapse zbog Haga.» . Tražio sam da Mira izađe i nakon toga mu rekao da nikad neće dobiti papir na kojem piše da se ne hapsi zbog Haškog tribunala, da ja ne mogu da mu garantujem da on neće biti isporučen Hagu. Rekao sam « to ne mogu i ne želim da Vam garantujem. Vi i sami vrlo dobro znate da ćete teško izaci iz zatvora». Tražio je da se uradi aneks i da se dodaju dva zaključka. Prvi, da hapšenje neće biti iskorišćeno za njegovu ekstradiciju Hagu, već da će po hapšenju biti sproveden u beogradski zatvor. Drugi se vezivao za izmenu teksta sporazuma u kojem piše da će mu biti omogućen svakodnevni kontakt sa porodicom. Tražio je da se to preformuliše u svakodnevni susret sa članovima porodice, jer kontakt može da bude i telefonski. Bez konsultacija sa bilo kim ja sam to potpisao.

Miloševic je pozvao Miru, rekao joj da je sada situacija potpuno drugačija, da ima novu garanciju. Ona se ponašala kao da je druga žena. Tridesetak minuta pre toga ona mu je sugerisala da je bolje da izvrši samoubistvo. Sada je rekla: «Moram da ti spremim stvari», pitala je koju torbu da uzme. «Kao da idem na put», rekao je. Svaka porodica ima neki svoj unutrašnji jezik. Ona je otišla, a on je nastavio da sedi sa mnom. Javio sam Zoranu za dogovor i tražio da dođe postupajući sudija u pratnji inspektora policije koji će formalno predati optužnicu. Miloševic je pozvao advokata Tomu Filu. U tom isčekivanju me je upitao da li bi mogao da ode da se pozdravi sa Marijom. Rekao sam da ću ga sačekati.

Otišao je iz kabineta, a ja sam sedeo sam desetak minuta. Ušli su sudija Cavlina i inspektor Vukovic. Nisam primetio neki entuzijizam i oduševljenje kod njih zbog cinjenice da se nalaze na tom mestu, u tom trenutku. Pojavio se Fila koji je odmah predložio da se nešto popije. Potom je ušao taj ljubazni covek iz Miloševicevoga staffa i doneo neki viski. Dok je Fila popio čašu viskija, Cavlina je popio flašu, ali je odavao utisak coveka koji je bio toliko uzbudjen da je mogao da popije celu destileriju. Naknadno su mi rekli da su ga dovezli te noci sa Kopaonika, za dva sata. Poslali su službenog vozaca koji je vozio po auto putu 300 km na sat.

Došla je i policija. Bjelica je sve komentarisao glasno ponavljajući da cu ja prevariti Miloševica, da se on sa tim ne slaže. Dozivao je Miru Markovic.

Ugledao sam Mariju kako silazi niz stepenice. Video sam da ju je unuštilo sve to što se desilo. U trenerci i duksu, sa rukom u džepu krenula je ka meni. Iza nje su se pojavili Slavica Dejanovic i Fila koji mi mimikom objašnjavaju da ima oružije. Sedim na dvosedu. Ona mi prilazi sa rukom u džepu. Cavlina ne diše. Gledamo je. Ne bi joj bilo prvi put da puca. Vadi ruku i u njoj drži kolt. I dalje sedim. Ona kaže: «Ti si uhapsio tatu». Šta da odgovorite na to? Napeto je, sekundi traju baš dugo. Kažem: «Da.» Ona pita: «Jesi li ti pucao po kuci?» Neko je rekao, «pa nemoj Marija, stani, dušo, cekaj». Ne mogu da se setim ko joj je prišao i zagrlio je. Otvorili su mi neka vrata i gurnuli me u drugu sobu. Za mnom je ušao Fila i rekao: «Slušaj, skloni se, vidiš u kakvom je stanju.» Potpuno besmislen trenutak. Kako da se sklonim kada sam dosao da bi sklonio Miloševica? U tom trenutku se otvaraju vrata sa druge strane, Marija sa pištoljem. U stvari kuca je kružna i sve kancelarije su povezane vratima. Mi smo u tu prostoriju ušli iz Miloševicevoga kabineta, a ona je napravila krug i ponovo došla kod nas sa druge strane.. Neko joj je rekao: «Marijice, tata zove», a mene su ponovo zavrтели u krug.

Popeo sam se na sprat i tu video gde je Milošević živeo. U kancelariju sa bracnim krevetom i neonkama na plafonu. Pakovao je stvari. Rekao sam mu da imamo problem sa Marijom, da je naoružana i da bi morao da je smiri. On je sišao dole. Minut posle njega izašao sam ispred zgrade gde su vec bila parkirana vozila. Tu sam u prolazu cuo Mariju kako ga u histeriji vreda. Izgledalo mi je kao da je u tih nekoliko omalovazavajućih recenica rekla sve o njihovom porodicnom životu i njemu kao ocu.

Ušao sam u auto. Kako sam zatvorio vrata tako se Marija pojavila sa pištoljem na izlazu iz kuće. Pored vrata je stajao policajac koji je nije prepoznao. Ona se potpuno promenila, strašno je smršala, na licu joj se video uništen život. Policajac ju je i dalje gledao. Bilo je pitanje trenutka kada ce neko poceti da puca. Ona ili policija. Milošević izlazi iz kuće. Zbunjen je onim sto vidi - Mariju koja mu se obraca:»Bolje da te ubijem ja, nego da truneš.» Sudija Cavlina otvara vrata mog automobila, zaustavlja se u pola pokreta i ni danas ne znam sa kim pocinje razgovor. Kazem mu da odmah udje u kola, a on komentariše: "Pa da li covek može da nešto na miru uradi nocas" dok u istom trenutku Marija pocinje da puca. Cavlina prekinut u pola recenice nekako ulazi u kola. Dok zatvara vrata u nas auto udara dzip koji je u koloni bio iza nas.

Krecemo. Kolona se spušta kroz kapiju. Još nije svanulo. Kroz staklo pokriveno tamnom folijom prakticno se ne vidi ništa izuzev crvenog stop svetla kola ispred nas.

I odjednom blicevi. Milion bliceva, seva, seva, seva, seva. Stotine fotoreportera i kamera su pored puta. To je kao kad vam neko aktivira blic u oci. Maksimalno sam napregnut. Pokusavam da vidim svetla ispred sebe. Bezuspesno. Vozio sam trideset, cetrdeset metara, a trajalo je kao cela vecnost. To je bila poslednja prepreka tokom hapšenja Milosevica. Neocekivana kao i vecina drugih.

Dokopali smo se nekako zatvora, ušli u dvorište. Sve vreme je naš auto vukao branik od džipa koji nas je udario. Tek kad smo stigli video sam da Bracanovic vozi džip iza i da nema branik. Otkud sad tu Bracanovic, nemam pojma. Možda, kao nacelnik sedme uprave.

Milošević je rekao da mora da pozove kucu. Bio je dosta loš signal u tom malom zatvorskom dvoristu ali je nekako razgovarao. Samo je pitao: «Kako je Marija, kako je Marija, ko je pucao?» Uplašio se da neko nije pucao na njih. Kada je cuo sve, zastao je na trenutak. Prišao mi je izvinio se.

Prišli su zatvorski cuvari. Opet do izražaja dolazi naš mentalitet. Jedan ga je grubo zgrabio za ruku kao da je hteo da mu pokaze kako izgleda zivot u verziji u kojoj se oni pitaju. Pozvao sam upravnika CZ-a Blanušu i rekao:» Blanuša, on je 15 godina bio prvi covek ove zemlje. Sada je njen prvi zatvorenik, ne sme biti prva zrtva» To sam rekao pred njim. Tražio sam da mu se nade najpristojniji smeštaj koji postoji u zatvoru. Imao sam osecaj da Milosevicu dugujem vise nego sebi ili bilo kome drugom. Ne zbog toga sto sam ga njegovom voljom uhapsio vec zbog toga sto sam drugaciji. On je bio zlo koje smo srusili ali je drustvu svakoga dana trebalo dokazivati da je pobedilo dobro. Pa i po cenu mog zahteva u kome trazim obzir za najbezobzirniju licnost moje epohe.

Pozdravili smo se na stepenicama. Trajalo je kratko. Njegovo «Pa zdravo» i moje «Da» ne bi bili vredni pomena da mi se nije ucinilo kako mu se odjednom zuri u tu celiju. NE znam da li zbog toga sto je zeleo da svemu sto pre dodje kraj ili zbog toga sto je sam sebe ubedio da je to novi pocetak u kojem on ima novu sansu. Otišao niz zatvorski hodnik - sa torbom za put.

Izašao sam. Obezbedenje me je prethodno ostavilo, jer nije smelo da dode kolima po mene. Uleteo sam u prvi auto. Pozvao sam Zorana. Samo je otvorio liniju. Par sekundi smo razgovarali tako što smo cutali. Rekao sam da ne mogu da mu objasnim kako izgleda dok se za njim zatvaraju resetke.

Otišao sam do MUP-a. Našao sam Dušana. Odmah se pojavio i Beba, imao je tri telefona u ruci.

Pricao je istovremeno sa Vasingtonom, Londonom i Hagom.

Žarko Korac je leteo za Ameriku i zvao me iz aviona. Bio je to prijatan razgovor.

Milosevic je bio samo povod za dijalog o pravdi koja je neuhvatljiva i neizbezna.

Nedelja je. Jutro. Kada se sve to završilo, otišao sam po Jelenu. Sedeli smo u kolima ispred zgrade njenih roditelja. Slušali smo muziku i cekali da mi Dušan javi kako su prosla hapšenja preostalih ljudi u kuci i oko nje, posto su neki pobegli u obliznju kasarnu. Cekao sam da mi jave da se i poslednja faza završila bez incidenta.

Zoran je na Glavnom odboru stranke, koji je tog dana bio u Soko Banji, poceo svoje obracanje tako sto je rekao: «Ne znam gde je Ceda ali znam da je odveo Mibševica u zatvor» Ta vest je docekana ovacijama. Niko nije postavio pitanje zasto ja. To su

uradili tri godine posle Milosevicevog hapsenja i godinu dana posle 12. marta. Potom se otvorio hladnoratovski konflikt sa Miloševićem pokroviteljima. U jednom trenutku u Centralnom zatvoru smo imali gotovo celu prethodnu državu. Gradimir Nalic, Kostunicin savetnik za ljudska prava odlazi i vrši pritisak na upravnika Blanušu. Čak je Blanuša napisao i dve beleške nakon dva razgovora sa njim. Prvi je voden nakon što je Milošević uhapšen, a drugi posle ekstradicije Hagu. U tom prvom, Nalic je tražio od njega da se dogovore kako da se Miloševiću omogući da se brani sa slobode jer smo mi kriminalci... Govorio mu je o antihaškom lobiju i moćnim ljudima koji misle da je hapšenje greška i da on treba da bude uz njih, ako i sam ne želi da završi u Hagu.

Drugi put je od njega tražio da nas optuži da smo oteli Miloševića iz zatvora. Danas se protiv Blanuše vodi krivični postupak zbog toga što nas 28. juna 2001. nije sprecio u tom «kidnapovanju»

Ubrzo se otvorio problem Miloševičevog zdravlja. Stalno su on ili Mira Marković tražili kontakt samnom. Vezu napravljenu 31. marta tokom njegovog hapsenja, nije bilo moguće prekinuti u jednom danu. Prosto, još uvek sam bio odgovoran. Ranije zbog toga što sam želeo da ga odvedem u zatvor sada zbog toga što sam u tome uspeo. Zove me Blanuša da mi kaže da je Miloševiću pritisak 230 ali da i pored toga neće da uzme lekove i neće da ide u zatvorsku bolnicu. Zamisli da nam umre u zatvoru od visokog pritiska. I to posle kampanje u kojoj je od nas traženo da mu omogućimo prelazak u kućni pritvor zato što su zatvorski uslovi loši, a njegova zdravstvena situacija sve komplikovanija.

Zvoni telefon, zove me Mira Marković. «Vi morate da ga spasete, vi ste preuzeli garancije, preuzeli ste tu obevezu». Odlazim kod svog poznanika, direktora Instituta Dedinje. Tražim od njega da formira tim kardiologa koji će pregledati Miloševića u zatvoru. Tesko mi je da opisem izraz lica tog čoveka posto je shvatio šta od njega očekujem.

U zatvoru sam. Ustao je sa kreveta, pozdravio se samnom, i rekao da mu ne pada na pamet da uzima terapiju, da mi treba da odlučimo da li će on biti pregledan kako bi trebalo ili će ga ovde lečiti lekari sa aspirinima. Njegov lekar, ne secam se imena, pokušao da mu objasni da to nisu aspirini, da bi ti lekovi trenutno reagovali. Milošević ga je isterao iz celije, koja je opisivana kao hayat CZ-a. Zapravo je to jedan užasan prostor sa fiksiranim krevetom, stolom i nekom hromiranom slavinom. Kratko smo porazgovarali. Rekao je da mu ne pada na pamet da uzima terapiju, da neće lekove, da neće u zatvorsku bolnicu, neće ništa. Pita me:»» A što bih se ja lečio ovde, pustite me na slobodu ako sam bolestan. Kakva je ta optužnica, to je sve smešno» Sve je to za njega bio užasan stres, tako da se njegovo stanje toliko pogoršalo da je on morao da bude prebačen do bolnice kako bi se izvršile detaljne analize.

Još jedan triler. Njegov licni lekar i on traže da se ide na VMA. Tamo mu je voden zdravstveni karton a lekar je oficir vojske koji je profesionalno angažovan kao kardiolog. Sa druge strane nama je jasno da je odlazak na VMA vraćanje na 31. mart, jer je to u sustini vojni objekat. Hipotetički ako na VMA kažu da je Miloševičevo zdravstveno stanje takvo da on ne može da bude vraćen nazad u zatvor, neće biti vraćen jer mi ne možemo to da uradimo pošto je zgrada pod vojnim

obezbedenjem.

Gledam ga, lezi ispred mene. Siv je i strašno mu je loše a mi se jos natezemo šta da radimo. U koju bolnicu da ga vodimo? Treba nešto da rešim, da presecem. Ne mogu da kažem necu, šta me briga...

Na kraju sam ga stavio u auto, odvezao na VMA i ostavio svoje licno obezbedenje ispred njegovog apartmana. Onda je koronografija bila problem jer se porodica nije slagala sa tom intervencijom iako je to jedini nacin da se proverii stanje srca. Celu noc traje predstava da bi oni to na kraju dopustili. Saopšteno je da je njemu srce dobrom stanju. Jedan od lekara mi je rekao «Menjao bih se s njim na nevidjeno kada ne bih znao ko je» Pritisak je bio posledica stresa koja ce se otkloniti kroz primenu terapije kojom ce se situacija normalizovati.

Narednog dana otvorilo se pitanje povratka u zatvor. Odmah je lekar napisao da on ne može nazad, da je izvršena zdravstvena intervencija, da mu je potrebno mirovanje i lekarski nadzor. To je sve bila cista laž. Ipak, opet optuzbe kako ga mucimo, trujemo....

Citava prica tu pocinje strasno da se komplikuje u aprilu 2001. Sukob oko Milosevica nije jedini sukob koji postoje medju nama u DOS-u ali je Milosevic u sredistu, nasih podela.

Kostunica to ne radi zato sto zeli da ga zastiti vec zato sto je to politika kojom se najlakse manipulise Srbijom.

Život umesto neba

U to vreme je, prema istraživanjima, 90 odsto Srbije bilo protiv Haga i isto toliko za Evropsku uniju. Paradoksalno! I konceptijski neodrživo. Tapkali smo u mestu bez odgovora na strahove ljudi. I onih koji su u Karli del Ponte videli djavola i onih za koje je to bio Milošević. Nasa politika je postala problem zbog toga što smo stali na pola puta. Mi smo postali problem zbog te politike koja je bila i preteska i nedovoljna. Morali smo uveriti Srbiju da nema alternative Hagu, kao što je nema privatizaciji, restrukturiranju preduzeća, modernizaciji zdravstva i obrazovanja. Problem smo imali i sa svetom. Milošević je uhapšen ali je to urađeno na takav način da svet nije bio uveren da smo se promenili. Govorili su «dok ga jedan deo vlasti hapsi, drugu deo vlasti bi da uhapsi prvi zbog toga što je urađeno».

Tako urnisani ulazimo u fazu pritiska kojima smo izloženi zbog ignorisanja zahteva za Miloševićevom ekstradicijom Hagu. Za nas to nije bio problem. Nismo imali nikakvu dilemu da mu je tamo mesto. Ne samo zbog karaktera tog suda i činjenice da je posle Vukovara, Sarajeva, Srebrenice ili Kosova, kojima je on presudio, doslo vreme da se sudi njemu. Srbija u kojoj se zapravo ništa nije promenilo bila je nesposobna za to. Miloševića su obilazile partijske kolege. Iz zatvora je izdavao naredbe dok su ispred održavani su mitinzi. Bio je politički faktor iako se nalazio u celiji. Pod optužbom za proneveru budžeta osnovi za zadržavanje u pritvoru bili su sve bliži.... branice se na kraju sa slobode. Dakle, sistem je bio nesposoban da tretira Miloševića onako kako on zaslužuje s obzirom na tragediju koju je izazvao. Drugi razlog zbog kojeg smo želeli da ga vidimo u Hagu je procena da ćemo se kroz tu odluku presudno približiti svetu. Kad već želimo da budemo deo ujedinjene Evrope i partneri Amerike, kad već tražimo njihovu podršku. moramo da pokazemo da smo sposobni da prihvatimo univerzalni sistem vrednosti, koji ne priznaje već kažnjava politiku ratnih zločina. Kao što smo usvojili strategiju Svetske banke ili preporuke MMF-a, predlog borbe protiv siromastva ili kriterijume dozvoljenog budžetskog deficita, tako smo morali da prihvatimo i da Ujedinjene nacije imaju sud za ratne zločine. Ne možete a neke međunarodne institucije respektovati zato što vam odgovaraju i u istom trenutku druge negirati. Ili prihvatamo sve, ili ne prihvatamo ništa. Miloševićeva Jugoslavija nije bila član Ujedinjenih nacija, ali naša jeste. To znači da imamo prava, ali i obaveze. Na pravima smo insistirali, dok smo obaveze eskivirali, ostavljajući ih po strani. Smatrali smo da ćemo priznavanjem Haga definitivno prebaciti Srbiju iz prostora izvan svetskog poretka, na mesto koje joj pripada po svim njenim referencama. Tokom ta tri meseca, od marta kada je Milošević uhapšen do juna, Koštunica je svakodnevno vodio suprotnu politiku našoj. Taj dualizam traje. On drži u dilemi i Srbiju ceo svet, koji nas zbog toga posmatra sa skepsom. Oni nemaju više problem sa Vladom, ali postavljaju pitanje ko će pobediti u tom konfliktu. Koštunica koji računa na Miloševićev aparat, na konzervativizam Srpskog društva, na kontraverze koje prate tranziciju ili Đindić koji sa svojim timom pokušava uspešno da završi započetu misiju. To je stalno procenjivanje. Mi smo na ispitu, dobijamo bodove. Plus i minus.

Iako je bila zakazana donatorska konferencija njeno održavanje je visilo u vazduhu. Diplomatskim kanalima su nam stizale poruke “želimo da vas podržimo, ali učinite

taj napor I isporucite Milosevica Hagu". Kostunica je istovremeno javnosti objasnjavao da izrucenje nije uslov.

Da bismo legalno izrucili Miloševica trebalo je u Saveznom parlamentu usvojiti Zakon o saradnji sa haškim tribunalom. Crnogorci su u dogovoru sa Kostunicom, radili ono sto je on mislio. SNP je glasao protiv. Federalna vecina u parlamentu koja je formirana 6 oktobra na sastanku Milosevica I Kostunice, vecina koja je Milosevicu omogucivala da iz senke sa Dedinja ili iz zatvora upravlja drustvom, nije dozvolila da zakon prodje.

Miloševic je sledeceg petka trebalo da izade iz zatvora, jer više nije bilo pravnog osnova da bude u pritvoru.

Znao sam da ce za nekoliko dana situacija biti nesnosna. Cak i ako odlucimo, necemo moci da ga izrucimo.

Opet ulazimo u deadline. Kostunica I dalje insistira na legalizmu. Usta su mu puna ustava. Za njega je pitanje procedure pitanje svih pitanja.

Imamo brojne kontakte sa diplomatama, Zoran drzi otvorenu liniju sa washingtonom, londonom, parizom I berlinom. Postoje cak I stidljivi kontakti sa moskvom.

U svim tim situacijama pokusavamo da objasnimo nesto sto je neobjasnjivo – da sami verujemo da je Milosevica neophodno isporuciti: da smo spremni to da uradimo ali tako nesto ne radimo zato sto cekamo da se smanji mogucnost loma nase krhke demokratije zbog otpora koji nam Kostunica pruza dok istovremeno njima govori isto sto I mi.

Predlozio sam da tu agoniju prekinemo primenom medjunareodnog prav. Smataro sam da treba odmah isporuciti Milosevica pre nego sto budemo opet u situaciji u kojoj smo bili tokom hapsenja krajem marta.

Zoran je isto to mislio, slagao se svim konstatacijama osim sto je smatrao da je potrebno pruziti jos vremena kako bi sto vise ljudi u srbiji I svetu shvatilo da je Kostunica problem. Verovao je da cemo ga odugovlacenjem razotkriti I time suziti mogucnost njegovog manipulisanja kada konacno sprovedemo ekstradiciju.

Zakazana je vanredna sednica DOS-a koja je trajala u Kostunicinom kabinetu citave noci. On nastavlja sa pricom o legalizmu - "nema zakona, ne može bez zakona". analizira se mogucnost bilo kakvog legalnog isporucenja, pri cemu Kostunica kaze da nije protiv Huga ali ni za bezakonje. To je takvo ponizavanje svih nas za stolom. mnogi su izgubili nerve... kontrola je bila na ivici .to je bio sastanak na kome ste mogli da opipate atmosferu. U tom trenutku smo mi vec uveliko kriminalci. Ko to govori o nama? Covek koga smo iskreno podrzali, za koga smo uradili sve sto je bilo u granicama nasih moci, kako bi on postao predsednik. Izludjivalo nas je svojim neistinama... I najruznijom osobinom... sposobnoscu da to radi dok nas gleda u oci.

Objasnjavamo mu da u svetu nikog ne interesuje ta besmislena pravna teorija na koju se oslanja da je najmanja steta propast donatorske konferencije I gubitak investicija, Mnogo je veca opasnost ponovne izolacije Srbije, jer saljemo citavom svetu poruku da je 5 okt bio samo jedan incident I da je srbija neogranican rezervoar Milosevicevih naslednika, koji istim pogledima gledaju na same sebe ,na svoje okruzenje

U jednom trenutku Momcilo Grubac, savezni ministar pravde, kaže, dobro, nema zakona, napisacu uredbu. Tako nesto Kostunica nije mogao da odbije, pogotovo sto je to bio predlog coveka koji mu je bio mnogo blizi nego nama. Trazimo od Kostunice da zove Zizica, jer je on posrednik izmedju nas I SNP-a, on je taj koji vrši uticaj na njih, mi nemamo prostor za tako nesto.

Posle krace analize Kostunica pristaje da zove Zizica. Vec su dva sata posle ponoci. Sekretarica ne moze da pronadje saveznog premijera koji je ko zna gde u Crnoj Gori. Ne prihvatamo predlog da do sutra prekinemo rad. Konacno Kostunicu obavestavaju da je Zizic na liniji. On izlazi napolje da bi moga da razgovara bez nas kao svedoka. Vraca se posle nekoliko minuta sa informacijom da se sa Zizicem dogovorio da se u subotu odrzi Vlada kojoj ce od crnogoraca prisustvovati samo savezni ministar zdravlja. Niko drugi. Ipak to dozivljavamo kao maksimalan ustupak jer taj jedan predstavnik Crne Gore omogucava kvorumv neophodan za odluku cime je otvorena legalna mogucnost extradicije uz pol koncenzus Srbije I Crne Gore.

Desava se nesto sto ne mogu da objasnim. Kostunica u ponedeljak na konferenciji za novinare napada odluku vlade koju smo prethodno sa njim dogovorili. smatra da je uredbom prekršen ustavni poredak koji ne dozvoljava extradiciju nasih gradjana. Opet smo na pocetku, s tim sto je sada haos potpuniji. Svet vrši pritisak. Hitno se zakazuje sednica predsednistva koalicije. Tenzija je uzasna, smucili su nam se ti sastanci.

Kostunica ne dolazi. Salje Nalica I Mihajlova. On nema vremena za nas. Tog dana je zvanicno primio delegaciju sps, kojoj je ponovio svoje stavove. Nakon tog sastanka socijalisti podnose inicijativu provere ustavnost uredbe. Kostunica je tog dana imao vremena za njih ali ne I za nas. Ide cak I dalje. Da se ne bi pomislilo da je odustan zbog vaznog sastanka on odlazi na na koncert. Time salje poruku da nije sprecen vec da ne zeli da bude sa nama Mi smo u centrali koalicije, on je 500 metara dalje I ne zeli cak ni da nas vidi a kamoli da razgovara sa nama o problemu koji razara srbiju. Tako se ponasao sve dok satelitske televizije nisu emitovale snimke na kojima Milosevica u Hagu izvode iz helikoptera.

Posto nemamo nikakvu podsku vec naprotiv otvoreni otpor Kostunice, znamo da vojna bezbednost koja prakticno kontrolise Srbiju nece posmatrati skrstenih ruku kako odlaskom Milosevica u Hag zapocinje process I njene ekstradicije. Zbog toga u poslednjem trenutku menjamo scenario izrucenja koje mnogo vise lici na triler nego na aktivnost drzave u ispunjavanju medjunarodno preuzetih obaveza. Analiziramo slabe tacke. Zatvor I aerodrom vidimo kao najkriticnija mesta. Zakljucujemo da Milosevic mora prakticno bez pratnje biti diskretno transportovan do neocekivane lokacije za vojnu sluzbu bezbednosti. Kroz diskusije se slazemo da cemo uspeti samo ukoliko informacije ostanu u najuzem krugu ljudi. Izvodjenje Milosevica u pomocnom vozilu I angazman helikoptera koji ce sa Institua za bezbednost poleteti neprijavljenim letom ka Tuzli, predstavljali su iznenadjenje ne samo za vojsku, vec I za same ucesnike te akcije koji su instrukcije dobijali u trenutku u kome se od njih ocekivalo da ih I realizuju.

Sa Zoranom sam razgovarao nekoliko puta tokom noci .Dogovorili smo se da akciju sprovedemo sutra bez obzira na odluku Saveznog ustavnog od koga tog juna 2001. nismo ocekivali nista vise od onog sto je uradio oktobra 2000. Nije bilo tesko biti u pravu. Izmedju buducnosti Milosevica I buducnosti Srbije, sudije su uvodjenjem privremene mere zabrane primene uredbe o saradnji sa Hagom, prakticno stavile znak jednakosti. Tog dana smo u tri popodne svi bili u zatvoru. I Milosevic I mi. Da bi formalno parirala ocekivanim napadima, Vlada Srbije trazeci pravni osnov donosi uredbu pozivajuci se na clan 136. Ustava Republike Srbije. To je isto ono pravo koje je sam sebi dao Milosevic, pravo kojim je prakticno unistena SFRJ, kroz slobodu Srbije da donese odluku suprotnu bilo kog saveznog organa, ukoliko to stiti njene interese.

Tog popodneva Zoran je sazvaio sednicu Vlade. Pola kabineta je u Briselu zbog projekata koji po planu treba da budu predstavljeni zemljama donatorima reformi u Srbiji. Pre sednice on je razgovarao sa Kostunicom. Rekao mu je da ce postovati odluku Milosevicevih sudija tacno onoliko koliko ju je postovao 5. oktobra kada su nam iste te sudije ponistile izbornu pobedu.

Niko nije sumnjao da cemo mi to uraditi Iako su gotovo svi imali suprotan interes. Naravno ne zbog toga sto im je stalo do Milosevica. Paradigma tog licemerja kristalno je jasna kroz nervozu advokata koji su zastupali Milosevica. U svojim izjavama su voleli tog coveka kao da su mu oni zena a ne Mirjana Markovic. Bolje su od svakog doktora znalilo sta mu je potrebno. I tako mesecima, do tog cetvrtka 28. juna 2001. godine kada je svet poceo da im se rusi. Ne zbog izvesne ekstradicije vec zbog toga sto je prvi u mesecu blizu. U medjusobnim razgovorima tog dana su brigu o Milosevicu zamenili zajednickom brigom za njegove pare. Vredjali su nas umesto odgovora na pitanje koje su postavljali jedni drugima "Da li cemo dobiti honorar za jun ako zavrshi u Hagu? Isli su tako daleko da su cak razmisljali o formiranju posebnog budzeta u koji bi svako od njih izdvojio procenat honorara da bi iz njega bio isplacen onaj ko im obezbedi dan ili dva za podizanje honorara."Cetiti ili pet nula? Probaj sa cetiri, ipak su to nase pare" – bilo je jedino sto je u tom trenutku opterecivalo advokatsku trojku Slobodana Milosevica. Razgovaramo sa ministrima koji predstavljaju DSS. Pravdic I Joksimovic su bili na sednici vlade na kojoj je doneta odluka o extradiciji. Oni nisu glasali za nju ali ni protiv nje. Sedeli su I cutali. Za nas sasvim dovoljno. Iako su se ponasali kao da su zalutali u zgradu vlade ipak su bili u njoj kao svedoci onoga sto radimo. Cinjenica da je Slobodan Milosevic u Centralnom zatvoru njegovo izvodjenje cini komplikovanijim od martovskog hapsenja. Odluku koja je doneta oko 15:30 gotovo sat vremena nemozemo da realizujemo u skladu sa planom. Ispostavljao se da zatvorski cuvari odbijaju da nam prepuste Milosevica bez sudskog naloga. Toliko toga smo ukalkulisali u svojim proracunima da sto bezbolnije prevazidjemo krizu koja je pretila zemlji da bi se na poslednjem koraku sudarili sa cinjenicom da mi prakticno ne kontrolisemo nista.

Vise ne mogu ni da odem u cz I razgovaram sa upravnikom Blanusom od Milosevicevih pristalica koje su okruzile zatvor. odlazi se nekoliko puta u cz. Organizovane straze drze pod blokadom zatvorske kapije tako da nijedan

automobil e ne moze da udje.

Vodimo teske telefonske razgovore sa upravnikom. Ali njega ne zovemo samo mi. Zovu ga I iz Kostunicinog kabineta da bi mu saopstili da ce odgovarati ukoliko nam omoguci da preuzmemo kontrolu nad Milosevicem. Blanusca je na nasoj strani ali niko pa ni on ne moze sam da sprovede urdebu. Za to mu je potrebna podrška zatvorskog osoblja koje I dalje trazii nalog suda. U junu 2001. godine sudska vlast odbija da nam asistira. Predsednica Vrhovnog suda Srbije Leposava Karamarkovic I Predsednica Okruznog suda u Beogradu Vida Petrovic Skerotvrde da za to nisu nadležne. Taj beskrupulozan stav sudske prema izvršnoj vlasti zadržao se do slucaja “Bagzi” odnosno vanrednog stanja. Tek smo tada sprovedi one personalne promene u vrhu pravosudja kojima je opstrukcija nase politike savladana. Odstampali smo sluzbeni glasnik. Dok drzim prvi primerak koji je izaso iz masine Batic I ja razgovaramo sa pomocnikom ministra pravde zaduzenim za zatvore Trazimo da ode u cz I licno sprovede odluku objavljenu u glasniku. Povezujemo ga sa ljudima iz db-a koji su parkirani nedaleko od zatvora. On trazi da neko podje sa njim. Zbog velike guzve pred zatvorom to ne moze biti niko od nas koje bi miloseviceve pristalice mogle prepoznati. Video sam Janusevica koji je dosao na neki sastanak u vladu. Tada je tek pocinjao da radi kao Zoranov savetnik za privredu. Bio je vecini potpuno nepoznat. Izgledao mi je kao foto robot idealnog Vulicevog pratioca. Pod uslovom da skine kravatu I raskopca kosulju. Nismo mu puno objasnjavali nas zahtev. Ipsratio sam ih do parkinga na kojem ih je cekala korodirana “zastava 101”, auto koji sigurno nece iritirati okupljene isprfed zatvora. Konacno on im je I ideoloski bio blizak.

Posto su cuvvari licno videli odstampanu odluku u Sluzbenom glasniku I dobili direktnu naredbu pomocnika ministra pravde, odnosno upravnika zatvora, operacija je zapoceta. Naknadno su mi rekli da je posto su mu saopstili razlog dolaska Milosevic sa stola uzeo knjigu I legao na krevet uz klomentar da ima pametnijih poslova od slusanja njihovih besmislica. Ipak, 15 minuta kasnije gledao sam ga na heliodromu Instituta za bezbednost. Nije citao. Ovoga puta je on slusao. Predstavnik tribunala koji mu je izdeklamovao prava. Došla su tri helikoptera. Odjednom se postavilo pitanje obezbedenja koje treba da bude uz Milosevica sve dok ga u potpunosti ne preuzmu organi suda. Tako je sa Miloševićem u Tuzlu odletelo moj obezbedenje, i to onaj deo koji mi je dodeljen iz JSO-a. Dosta kasnije sam saznao da su tokom leta telefonirali Legiji kako bi ga obavestili sta se desava. Za njih je Milosevic ostao Milosevic a Hag Hag. Nije bilo dileme na cijoje strani. I pored toga sto sam siguran da je do tog kontakt doslo, nisam siguran da je Legija od njih zahtevao da nastave ka Tuzli, umesto ka Kuli kako su predlagali.

Kod Zorana u kancelariju sedimo i cutimo. Cekamo da se pilot javi. Imam dva telefona. Jedan se usijao od poziva na koje ne odgovaram jer znam da svi traze proveru informacije da je izvršena ekstrdicija. Konacno mi, nesto pre osam zvoni i drugi telefon. Pilot se javio iz Tuzle. Znaci, kraj je. Zoran me je u tom trenutku upitao – da li možeš da zamisliš da je danas Vidovdan. Malopre su mi rekli da je danas Vidovdan.

Sedam dana nismo spavali. Nismo uopšte znali ni dan ni datum.

Tada je on napisao obracanje javnosti. Motivisan tim istorijskim datumom Zoran je pred kamerama rekao da smo odlucili da umesto neba konacno izabrali zivot.

Odbacili smo nebesku Srbiju I sa njom Milosevica.
onda sam ja razgovarao sa dacicem trazeci od njega da socijalisti ne podsticu
incidente pogradu. Vrlo brzo smo obavesteni da postoji sjajna koordinacija izmedju
svih nasih protivnika koju uspostavlja vojska kako bi se srusila rep vlada
Najavljivan nam je najcrnji scenario u toj noci.to nije ostavilo utisak na nas.
Posto sam završio poslove u vladi dugo sam te noci sedeo sa Zoranom u njegovom
stanu, pod cijim su prozorima horde koje su godinama bile name pred
Milosevicevim ludilom, trazile krv.Bilo nam je mucno direktno emitovanje
Kostunicinog obracanja iz grotesknog kabineta u palati federacije. Uokviren
furnirom, sa kitnjastim zastavama I statuama oko sebe on je bez ikakvog stida
govori neistine koje nisu imale uporista ni u jednoj sekundi toga dana.

Svet pozdravlja eksradiciju Miloševica Hagu. Mi time šaljemo poruku da se Srbija
promenila, a predsednik države kaže - to je državni udar!

Sutradan je nastao potpuni kaos. Zoran Zizic cuvar oktobarskog dogovora
Kostunice I Milosevica podnosi ostavku. Isti onaj Zizic koji je kao orijentalno
prepredeni premijer , poslao drugog umesto sebe na sednicu savezne vlade koja se
saglasila sa isporukom. Podnosi ostavku jer veruje da ce time pomoci rusenje nase
vlade koje je vec pod pritiskom.To radi da bi u junu zbog ekstradicije bilo moguće
ono sto nije bilo moguće u martu zbog hapsenja. Prizeljkujuci mobilizaciju patriota
on rusi saveznu vladu da bi time srusio nas.

Ipak, od te ostavke je bilo vaznije otvoreno neprijateljstvo u koje smo mi usli sa
Kostunicom. ,Odnosno dve odluke. Jedna je javna I druga potpuno skrivena. DSS
javno napusta koaliciju. uz obrazlozenje da u tom 28 junu lezi najjasnije
opravdanje za takav potez.

Za drugu odluku smo saznali naknadno. Obrazlozenje smo culi tek nakon godinu
dana. Smeni nacelnika vojne sluzbe bezbednosti u trenutku u kojem smo mi
isporucili slobodana milosevica bila je kazna za neispunjen zadatak. Pred
parlamentarnom anketnom komisijom u junu 2002. najuzi vojni vrh nam saopstava
da prvi covek vojne sluzbe smenjen zbog toga sto nije sprecio ekstradiciju
milosevica hagu.

Kostunica je na to mesto, potpuno nezakonito, postavio generala Acu Tomica svog
podanika neskolovanog za taj posao I istomisljenika po dva osnova. Delili su istu
verziju patriotizma I gajili istu mrznju prema nama. To su principi na kojima ce
Vojislav Kostunica zasnivati svoju politiku sve do njenog ostvarenja 12. marta,
posle koga je drugima mogao da predlozi koncentracionu vlast. Vlast koja je mogla
da se koncentrises oko njega zato sto druge opcije vise nije bilo.

Svi protiv nas mi protiv svih

Pobunu JSO-a ne može da rešava šef opštine u Kuli. Ta pobuna je obracun Beretki sa Vladom, sa Zoranom, konacno i sa mnom. Sa onima koje su optuživali za rušenje petoktobarskog dogovora. Dogovora u koji nismo ušli sa istim namerama. Mi u JSO-u nismo tražili ono što je u njima imao Milošević. Ali, oni su u nama tražili novog Miloševića, pod kojim ce bez skrupula izvršiti svako naredenje, da bi sami mogli da urade šta god požele. Pobuna JSO je s druge strane, bila konkretizacija politike Vojislava Koštunice, u kom su Beretke ocigledno našle ono što su tražile.

Koštunica je prvo pokušao da ostvari dominaciju u DOS-u i bio je poražen. Onda je probao da u Skupštini dobije vecinu, pa mu ni sa radikalima i socijalistima to nije uspelo. Zatim je napustio DOS da bi se dodvorio antihaškom lobiju u kom je video partnera potrebnog za rušenje vlade. Pokušao je da sruši Službu državne bezbednosti kroz aferu sa Mommirom Gavrilovicem, ali mu se ta afera vratila kao bumerang, jer je svima postalo jasno da on koristi Miloševićeve metode da bi ostvario Miloševićeve ciljeve. Tom aferom je na politicku scenu vratio potpuno marginalizovanog Šešelja. I logično je što, nakon svega toga, nastupa JSO, kroz protest i pretnju državnim udarom. Njihovi zahtevi su u potpunoj saglasnosti sa Koštunicinim. Konacno, ko podržava njihov protest – Koštunica. Ko komanduje vojskom kojom koja saraduje sa JSO.

Ta pobuna je bila novi vid pritiska na nas. Legija je želeo da izbegne odgovornost za Ibarsku magistralu, JSO se plašio Haga. Koštunica svoju politiku nije mogao da nametne DOS-u. Zato je poceo da manipuliše JSO-om da bi došao do cilja drugim sredstvima. Za njega je protest Crvenih beretki pod punom oružanom opremom jednak protestu lekara, kao što je sam izjavio. Odlucio je da ne birajući sredstva sruši Vladu. Antihaški lobi je u našem odnosu prema Miloševiću mogao naslutiti šta je ono što ga ceka. Radikali i socijalisti su svoj interes videli u sukobu DOS - DSS, pa su ga cinili žešcim, tako što su podržavali Kostunicu koji je bio inferioran stalni gubitnik. Cak je i Velja Ilic u tome video svoju šansu. On je imao poslovne ambicije sa ljudima koji su u svetu bili švereceri cigareta, a u Cacku biznismeni. Mislim na onu cuvenu pricu o rupi koju je iskopao i osveštao kraj Cacka, da bi se bavio prepakivanjem cigareta. To nije moglo u Srbiji ciji je premijer Zoran Đindić. Sa njim nije bilo mogucnosti dogovora oko povratka na staro, oko precutkivanja ili rehabilitacije ratnih zlocina i ratnih zlocinaca, sa njim nije moglo biti dogovora oko podele plena u srpskoj tranziciji. A upravo je zbog tih pitanja i nemoci da na njih odgovori efikasno, na kraju poražena politika suštinskih reformi. Te reforme su srušene ubistvom Zorana Đindića. Zato su antireformisti uložili puno energije, kako bi na vlast došli optužujući nas za korupciju i kriminal koji do danas nisu dokazani jer su bili virtuelni. Da bi zamenom teza marginalizovali sopstvenu ulogu u onome sto je dovelo do 12. marta.

Pre pobune JSO-a koja je izbila u novembru, Legija je preko Nenada Šarea, zatražio hitan razgovor sa mnom. Šare je bio mladac iz Kninske krajine, koji je uz Legiju odrastao u ratovima i bio spreman, bez razmišljanja- slepo i odano – da kao licni pratilac izvrši svako njegovo naredenje. Danas je svedok saradnik. On je u Sablji otkrio tu monsruoznu istinu o tragediji Ivana Stambolica. Prvi put, kada je u

vanrednom stanju ostao sam sa sobom, napušten od Legije, više nije mogao da nosi teret «crne slave JSO-a». Sam je u Specijalnom sudu, gledajući na optuženičku klupu na kojoj su sedeli oni ciji je bio pion, rekao da je između straha od osвете ili mirnog sna i istine o ubistvu Ivana Stambolica, izabrao istinu. Direktno je optužio Legiju, ali i preuzeo deo svoje odgovornosti, za ubistvo.

Dakle, tog 5. oktobar 2001. Nenad Šare se dogovorio sa mojim obezbeđenjem da nas sačeka na auto putu Beograd - Novi Sad. Odatle nas je odveo do mesta na kome se nalazio Legija. Pratili smo kola koja su išla ispred nas. Skrenuli smo ka Zemunu. Nisam znao u kojoj sam ulici. Ali, u tom trenutku mi to ništa nije značilo, jer se nikada sa Legijom nisam sastao na istom mestu. Dve godine kasnije, počeo da placam cenu za jedan od moja dva odlaska u Šilerovu ulicu. Zaustavili smo se ispred nedovršene kuće, praktično na gradilištu. Nedugo zatim, otvorila se velika kapija podzemne garaže u kojoj je stajao Legija.

To je bila jedna od onih situacija u kojima je svaki korak koji napravite, svaki potez koji povučete – pogrešan. Nisam mogao sa njim da se pozdravim kao da mi je drago što ga vidim. Baš kao što nisam bio u poziciji da se prema njemu ponašam kao prema čoveku koga poslednjeg želim da vidim, na poslednjem mestu na kome želim da se nadem. On nije imao taj problem, jer mi je, umesto bilo čega drugog, izdeklamovao unapred pripremljen tekst:

«Nameštate me. Oterali ste me iz Službe. Montirate mi Hag i Ibarsku. Hocete da rasformirate jedinicu. Nemoj da mi pricaš bajke. Vojska je iza mene. Tomic zna šta vi radite bolje od vas. Pre godinu dana sam vam bio potreban, danas ne znate ni telefon da okrenete». Legija je nastavio:»Tada sam podržao vas, danas podržavam Koštunicu. Ja sam izabrao stranu. To je moj pozdrav Zoranu». Tada sam shvatio da on govori o 5. oktobru. Ni datumi, a ni adrese meni nisu puno značili. Isto se desilo 28. juna, kada smo isporučili Miloševića Hagu, ne znajući da to radimo na Vidovdan. Rekao sam mu da nam ne duguje ništa, kao ni mi njemu. Razgovor je trajao ukupno pet minuta. Danas mi sve to lici na «špageti atmosferu» i taj dijalog u prašnjavoj rupi i svi opskurni likovi koji su povremeno, s rukama u džepovima najlon trenerkama, s distance nas značajno posmatrali. Naknadno ću saznati da je među njima je bio i Dušan Spasojević. To je bio razlog mog prvog odlaska u Šilerovu.

Znam da nisam jedini bio na tom mestu. Kao što svi znaju razloge zbog kojih sam to uradio. Ali, neka kaže Vojislav Koštunica razloge zbog kojih je gotovo ceo njegov kabinet prodefilovao tom zemunskom jazbinom. Neke kažu da li sam u pravu kada tvrdim da su tamo išli kako bi, u ime predsednika, primili izraze lojalnosti. Neke kažu da li grešim kada tvrdim da su tamo odlazili kako bi podržali pobunu Beretki, neke kažu da li pogrešno zaključem ako kažem da su tamo odlazili kod svojih partnera u rušenju Vlade, naše koalicije i naše stranke, nas samih kao njihovih protivnika. Neke kaže Zoran Šami, kao što sam to uradio ja, šta je tražio u Šilerovoj, neke kažu Aco Tomic, Rade Bulatović, Gradimir Nalić zašto su bili u Šilerovoj, neke kaže Koštunicin sekretar Goran Ilić, zašto je išao tamo, kao i zašto je 2003. pobeo u Cikago. Sve su to ljudi koji su godinama imali dnevni kontakt sa ubicama Zorana Đindića.

Detalje tog razgovora preneo sam Zoranu, ali se na to nismo obazirali. Postojali su

mного važniji državni poslovi koji su bili pred nama. Nastavio sam pre svega da se bavim Skupštinom u kojoj je naša koalicija sa 176 poslanika pala na 131, zbog DSS-a, koji je formirao svoju poslanicku grupu.

Međutim, kampanja protiv nas se pojačava. Stalno je tema bila Hag. Legiju sve vreme toksira Koštunicin kabinet da ce biti isporucen tribunalu. Da podsetim, i pre republičkih izbora u decembru 2000. godine, na slavi JSO-a, na Arandelovdan 21. novembra, Gradimir Nalic – savetnik za ljudska prava Vojislava Koštunice – vršio je smotru specijalne jedinice Državne bezbednosti u Kuli. Tada im je rekao da JSO treba da služi Koštunici jer je patriota, a ne Đindicu jer ce ih sve prodati Hagu. «Svi zajedno treba da radimo za našu stvar», porucio im je Nalic. Zbog te smotre a ne zbog sklonosti krizama nismo prihvatili Koštunicin predlog da on bude minisar unutrašnjih poslova Vladi Srbije. Tek naknadno smo saznali da Nalic ima zdravstvene probleme koji su duboko kompromitujuci za svakoga ko ima profesionalne ambicije, a kamoli za nekoga ko bi trebalo da bude ministar policije. To su problemi prema kojima su Jocićevi «gresi iz mladosti» zaista sitnica. Zoran se spremao za odlazak u Vašington i susret sa Bušom u novembru 2001. godine.

Neposredno pred taj put doneta je odluka da se hitno preduzme akcija koja bi poboljšala našu pregovaračku poziciju. Odluceno je da se, u skladu sa zahtevom Karle del ponte, uhapsu braca Banovici – Predrag i Nenad. Državna bezbednost ih je locirala u Obrenovcu, formirala kombinovani tim od operativaca DB-a i nekolicine pripadnika JSO, koji su, zatim, izvršili hapšenje i ekstradiciju. Nekoliko meseci kasnije, povucena je optužnica protiv jednog od braca i pušten je na slobodu. U nezvanicnim kontaktima sa tribunalom receno nam je da su optužnicom bila obuhvacena oba brata, iako se znalo da je za zlocine odgovoran samo jedan, ali je njegov identitet bilo nemoguće utvrditi bez istovremenog hapšenja jer su blizanci. Taj paradoks je i logican kraj akcije oko braca Banovic u koju smo ušli jer je izgledalo da je to najjednostavniji i najmanje rizican potez u Haškom trileru, u kom su svi protiv nas i mi protiv svih. Tako je, po našoj proceni najmanje sporno hapšenje izazvalo najekstremniju posledicu – pobunu JSO-a. Naravno, ne zbog toga što su Beretke više držale do Banovica nego do Miloševica, nego zato što je to bila kap u prepunoj caši. U potpunosti su se poklopili interesi Legije, Spasojevića, Koštunice - tog antihaškog i antireformskog bratstva. Koštunica je bio jaci za Legijin strah od nas, a Legija jaci za podelu koju je među nama izazvao Koštunica. Zoran je u Americi. Vašington je nezadovoljan. Milošević je u Hagu, ali je u Srbiji sve isto. Vojska i veliki deo policije nepromenjeni, započete reforme u tim institucijama su osporene. Karadžić i Mladić i desetine haških optuženika uživaju podršku generala, koji i dalje finansiraju svoj zapadni front – vojsku Republike Srpske. Amerikanci od Zorana traže da reši te probleme, jer im ne pada napamet da finansiraju državu koja je toliko protivrecna. S jedne strane je vlast koja traži mesto za svoje grdane u svetu 21. veka, a s druge strane vlast za koju je vreme stalo u 19. S jedne strane je politika koja bezkompromisno sankcionisala Miloševićeve ratne pohode, a sa druge strane politika koja je u toj sanckiji videla pretnju ravnu državnom udaru. Zoran je jedino mogao da ingoriše sve ono što nije zavisilo od njega. Zato je u fokus svoje vašingtonske misije, stavio rezultat prve demokratske Vlade i jasno očekivanje da ona zaslužuje podršku SAD-a, pred pariskim klubom

od kog smo tražili otpis dugova. I opet politika štapa i šargarepe. U junu smo bili suoceni sa izborom: donatorska konferencija - za ekstradiciju Miloševica, a u novembru - naplata dugova koje ne možemo da platimo ili jasan razlaz sa politikom koju u Srbiji, bez Miloševica, pred nosom sveta sprovodi Vojislav Koštunica. Odlazak Miloševica u Hag cak mnogi tumace kao žrtvovanje jednog, da bi se sacuvali drugi. Umesto podrške, Zoran se suocava s pretnjom novim sankcijama. Od njegove sposobnosti da Džordža Buša uveri da se Srbija zaista konacno i definitivno promenila, da je prelomila i da hoce da se takmici sa svetom po pravilima koja važe za sve, zavisila je sudbina srpskih reformi i buducnost svih nas. Bez obzira na to da li smo u Zoranu videli spasioca – reformatara ili kriminalca. Danas ne bi postojeli da se tokom 90 minuta razgovora sa Bušom nije izborio za podršku Amerike šansi za naš novi pocetak.

Petak je, 8. novembar, 6 po podne, još uvek sam u Skupštini. Predsednik Vlade je u Americi, ministar policije u Hagu, dežurni potpredsednik Vlade je Momcilo Perišić. Nacelnik DB-a Goran Petrovic me obaveštava da se pobunila Jedinica za specijalne operacije. Zašto je mene pozvao? Iako smo bliski, nikada ga to nisam pitao. Da li zato što smo prošli kroz mnoge problema zajedno. Da li zato što zna da bi i Zoran to uradio. Da li zato što sam ja predsednik parlamentarne vecine. Meni uopšte nije važno. Važno je to što sam, uz pomoc drugih, uspeo da rešim taj problem. Kada me je pozvao, u nanosekundi sam znao ko stoji iza pobune – Legija. Kao da sam ga video pred sobom kako govori recenicu iz garaže u Šilerovoj – nameštate mi Hag, ibarsku, rasputicete jedinicu. Sve se poklopilo: Hag i Banovici, Legija i njegov strah od ibarske magistrale i poziva da se u ponedeljak pojavi pred sudom upravo zbog tog zlocina. Pitao sam Gorana da li zna gde je Legija. U tom trenutku Služba nije imala nijedan podatak. Bez razmišljanja, sa policijom odlazim u Šilerovu, tamo gde sam ga poslednji put video. Ovog puta, niko nam nije otvorio kapiju. Dugo je jedan od policajaca udario rezom o vrata. Pojavio se Spasojevic: “Šta je mali, nije Legija ovde”. Nisam morao da mu postavim ni jedno pitanje. On je bez i jedne moje reci znao zašto sam tu. Baš kao što je znao koliko smo svi ranjivi. Tažio sam da pozove ili prenese poruku Legiji. Da mu samo kaže da želim da razgovaramo i da je bolje da do tog susreta dode što pre, jer ni on ni Beretke ne znaju šta rade. Spasojevic je reagovao kao da je sva vlast sveta: “Šta te briga šta mi radimo, ko si ti da se petljaš, ko si ti da meni postavljaš pitanja, došao si kod mene u kucu”. Kratko sam mu odgovorio da su prešli granicu i da se ovo ne može završiti kao da se ništa nije desilo. Otišao sam. I to je sve o meni i Šilerovoj. Nedavno se ispostavilo da je u tom periodu kod Spasojevica nekoliko meseci ziveo Cedomir Mihajlovic. Iako sam siguran da je u najvecoj meri sve ono sto mi se desilo zbog Silerove bio deo projekta moje kompromitacije, podatak o „drugom Cedi” mi je donekle ohladio glavu. ZA povrnsni Beograd bila je to isuvise velika koincidencija, da bi neko sada genealogijom utvrdjivao o cemu se zapravo radi. Ceda je Ceda.

Kasnije smo otkrili da je odmah posle susreta sa mnom, Spasojevic razgovarao telefonom sa Nenadom Opacicem, kriminalcem iz Novog Sada i Dušanom Maricicem Gumarom, komandantom JSO-a. Rekao im je da se video sa mnom: „Dolazio je Mali, pretio mi je”. Transkripti tih razgovora naknadno su objavljeni u Vremenu. Oni žestoko kompromituju Koštunicu koga Spasojevic navodi kao jedinog coveka na ciji zahtev su spremni da zaustave pobunu. A što se tice

Koštunice, on nije imao nikakvu dilemu. Celom društvu, a pre svega Spasojevicu i Legiji, on je odgovorio na konferenciji za novinare, braneci sindikalna prava JSO-a. Vratio sam se na Institut za bezbednost. Svi pripadnici JSO-a iz mog obezbedenja su se okrenuli i otišli. Ne samo od mene, nego i od drugih. Samo su ostali kod Jovice Stanišica i Frenkija Simatovica.

Goran i ja smo kratko razmenili informacije i odatle otišli u MUP. Bilo je kasno po podne. Sa Zoranom nismo mogli odmah da stupimo u kontakt jer je, u tom trenutku, bio na jednom od sastanaka u Vašingtonu. Ubrzo Crvene beretke organizuju konferenciju za novinare sa koje šalju poruku celom svetu. Navodno traže Zakon o saradnji sa Hagom i ostavke Dušana Mihajlovića i Gorana Petrovića. To traže, a zapravo žele slom naše Vlade. Novinarima se obratio navodni pripadnik JSO-a, koji se lažno predstavio. Naknadnom proverom utvrđeno je da je to bio pripadnik 63. padobranske jedinice i da je iz vojske. Bili smo u sred zavere.

Organizovali smo sastanak na kome su bili prvi ljudi MUP-a: načelnik Sreten Lukić, komandant žardamerije Goran Radosavljević - Guri, načelnik UBPOK-a Radovan Knežević, Goran Petrović i njegov zamenik Zoran Mijatović – pet ljudi iz policije i ja. Rekao sam da je ovo pobuna i da to treba jasno da se kaže. Neko je predložio da se ode do Kule i pokuša sa razgovorom. Bio sam protiv, jer sam smatrao da je reč o klasičnoj pobuni. Moglo je da bude razgovora dok je to bilo interno pitanje. Posle takve konferencije za novinare, nema više šta i sa kim da se razgovara. Postoje oni javno demonstrirali silu, nema više taktiziranja. Rekao sam Goranu da bi njihovu akciju trebalo da progalsi pobunom i da im svima napiše otkaze.

Sreten Lukić, kao iskusan policajac, sa ogromnom kilometražom, rekao je "Stanite... čekajte da vidimo, da probamo još nešto da uradimo". Rekao sam da mi sutra nećemo biti vlast, ako sad ne pružimo otpor. Od naše reakcije direktno zavisi učešće drugih pripadnika MUP-a u protestu JSO. Da li će podržati nas, da li će biti neutralni, ili će se prikloniti njima. Mijatović je mislio isto.

Lukić je nastavio: "Onda nećemo moći nazad. Ljudi, dajte da sačekamo, da vidimo da li će ih neko podržati. Hajde da ih držimo u neizvesnosti". Mihajlović je trebalo da stigne te večeri, Zoran dolazi iz Amerike u nedelju i kristališe se stav - hajde da sve držimo u neizvesnosti. Lukićeva procena je bila da se ne izjašnjavamo o njihovim zahtevima, da to držimo otvorenim, da nam se ne bi desilo da ne možemo da ispunimo ono što prethodno kažemo. Meni je to bilo prihvatljivo.

Sastanak se završio. Deset minuta posle toga zazvonio mi je telefon. Nisam odmah prihvatio poziv jer nije bilo identifikacije. Ipak, neko je bio uporan. Javio sam se i čuo Legiju: "Slušaj, da ti kažem... da li se sećaš kada si rekao Duci da je ovo rat i da ništa neće biti kao što je bilo, da neće moći da se završi kao da se ništa nije desilo?" Kažem da se secam. "Ej, i ja isto mislim. A u ratu lete glave! Trebalo je o tome da misliš ranije. Šta se mešaš u nešto što nema veze sa tobom i što te ne ugrožava. Što ti moraš da isteruješ pravdu, kao da si ti svetac. Ovo je moja priča i ne treba da bude ni tvoja ni Zoranova". Spustio je slušalicu. I danas ne znam da li je moj razgovor sa prvim ljudima policije prisluškivan, pa dostavljen Legiji ili je neko od mojih sagovornika požurio da na vreme promeni stranu. U svakom slučaju, tog trenutka sam izgubio svako poverenje u sistem. Bilo mi je jasno da ćemo nestati ako odmah

ne pocnemo da preuzimamo sve na sebe. Uz odgovornost koja je, inace bila nesporna i apsolutno pravo da odlucujemo i radimo sve što je u našoj moci, da odbranimo pravo na normalan život u Srbiji.

Subota je prošla u iščekivanju, Goran i ja smo bili na Institutu, gledali šta se dešava. U medijima je sve izgledalo kao da je Legija premijer, a mi pobunjenici. Njihovu konferenciju za novinare pratili su svi. Dok vecina DOS-a cuti, jer cutimo i mi, Beretke dobijaju apsolutnu podršku DSS-a, radikala, SPS-a, SSJ-a i Velje Ilica. Dragan Jovic, tadašnji predsednik Odbora za bezbednost rekao je: "To je vapaj vapajućeg". Katastrofa.

U telefonskom sam kontaktu sa Zoranom, kaže da je zadovoljan razgovorom sa Bušom. Kakav košmar, jednom nogom staneš na cvrsto, drugom nogom upadneš u živo blato. Nismo mogli da verujemo šta nam se dešava. Nekoliko meseci kasnije, Zoran mi je rekao da u prvom trenutku nije mogao da poveruje u ono što sam mu tada saopštio. „Covece, sedim sa predsednikom Amerike, koji mi se obraca kao da sam lider super sile. Prvo sam mislio da sanjam kada mi je Buš rekao da smo nas dvojica ljudi koji ce promeniti svet, jer imamo hrabrost i snagu da donesemo teške odluke. Na jednoj strani Buš koji kaže svet je naš, a trenutak posle toga, na drugoj strani ti, koji mi kažeš da se pobunio JSO i da možda necu imati gde da se vratim. Na Institut dolaze Sreten Lukic i Goran Radosavljevic- Guri. Sreten je bio crven i izgledao je kao ekspres lonac pred pucanjem. Samo što neprošišišti. Kaže. "Sedi Rubin!". Nisam znao šta to znaci. Naknadno su mi objasnili da se Lukic, kada je ljut, izražava u ratnim šiframa. Obraca mi se: "Gospodine šefe poslanicke grupe moram da vas informišem, a vi obavestite premijera..." i vadi papir. "Saopštenje Žandarmerije Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije. Svi pripadnici Žandarmerije MUP-a ...i tako dalje." Žandarmerija napisala saopštenje!

Goran Petrovic izgleda kao profesor engleske književnosti na Oxfordu. Ne reaguje, samo gleda. On je vec u petak u 6 popodne video šta ce se desiti u naredni petak. Mislim da je tacno znao kako ce puci led ispod njega.

Pitam- šta je to? Radosavljevic mi kaže: "Slušaj, Cedo, to je tako, ja tu ne mogu ništa da uradim, to su sve momci sa kojima su oni ratovali, znaš da ocima ne mogu da vide Hag". Bilo mi je jasno da je komandant žandarmerije na našoj strani i da moramo uciniti sve da spustimo tenzije u njegovoj jedinici. . Žandarmerija je napravljena nekoliko meseci pre toga. On još nije izgradio svoj autoritet. Još to nije bila „njegova” žandarmerija. To je postala tokom 2002. i dokazala u Sablji 2003. godine, kada je uništila organizovani kriminal u zemlji. A Radosavljevic, kao njen komandant, stao uz nas kada je bilo najteže.

Rekao sam da protest JSO-a nema nikakve veze sa Hagom i da iza svega stoje kriminalci. On mi je odgovorio: „Da, to znamo ti i ja. Ali za njih je svaka Beretka heroj.” Umorno sam odgovorio:” Guri, pusti te price. To je oružana formacija u Ministarstvu unutrašnjih poslova. Postoji zakon. Da li je sve ovo u skladu sa zakonom. Nije. Da li piše negde u opisu njihovog posla da oni treba da budu sudije, da su oni ti koji ce proceniti da li je neko u Ministarstvu zloupotrebljen ili je postupio u skladu sa pravilima službe i sa zakonom.” Predložio sam mu da saopštenje treba da ostane medu nama. Pitao sam ga ko još, osim žandarmerije koja ceka da se to objavi, zna za njega. Odgovor je bio šokantan – Covic i Micunovic.

„Covic i Micunovic! Kakve veze oni imaju sa ovim i zašto nikome od nas to nisu javili?” pitao sam. Kao da je znao šta mislim, radosavljevic je nastavio: „Micunovic je predsednik Savezne skupštine, a Covic šef Koordinacionog centra.” Mnogi od nas i danas mislimo da nas Micunovic i Covic o tome nisu obavestili, zato što su cekali ishod. Zoran je takav njihov odnos prokomentarisao konstatacijom – ni prvi ni poslednji put. Za mene je to bila završena prica, jer saopštenje nikada nije objavljeno. Razmišljao sam o Zoranovim recima, pokušavajući da se pripremem za novu lekciju iz srpske politike. Prilikom sam dobio u septembru 2002. tokom kampanje u kojoj su i Covic i Micunovic podržali Koštunicu, a ne našeg kandidata Miroljuba Labusa. Istog Koštunicu koji je podržao pobunu JSO-a.

Nije to bio jedini problem u MUP-u. Kad smo poceli da razvijamo strategiju suprotstavljanja JSO-u, kao odgovor na njihovu blokadu Gazele, a u nameri da odbranimo institucije, kontaktirali smo Specijalne antiteroristicke jedinice – SAJ. Tražili smo da se pripreme i upoznali ih sa konkretnim zadacima. Održan je sastanak, na kojem je doneta odluka o blokadi svih mostova na Dunavu, u kojoj ce biti upotrebljene cisterne sa benzinom, kako bi se srpecio dolazak Beretki u Beograd. Dok su Nemanja Kolesar i Nenad Milic, realizujući dogovor sa sastanka, obavestavali rafinerije u Novom Sadu i Pancevu da se pripreme za tankovanje svake slobodne cisterne u Srbiji, iz komande SAJ-a presretnut je telefonski razgovor sa Kulom, koji je otprilike galasio. „Raspadaju se, samo da znate Vlada racuna na nas. Gazite ka nama, imate prolaz”. MUP je izdao naredenje Đorđu Ostojicu koji je tada bio šef novosadske policije, da pripremi ljude koji ce blokirati most na Dunavu kod Beške, gde ce stici cisterne pune benzina. Medutim, Ostojic je, kao razuman covek rekao: „Nemojte sipati benzin, sipajte vodu. Ako oni pocnu da pucaju pobice nas benzinom, a ne mecima.” Nismo to prihvatili, jer oni, po našem mišljenju, bez obzira na cenu, nisu smeli da predu most. Danas kada biste pitali Ostojica rekao bi vam da on, osim nekolicine policajaca koji su bili sa njim, u tom trenutku nije imao nikoga ko je bio spreman da, između Kule i Beograda, stane na put Beretkama. Zoran Živkovic, kao tadašnji Savezni ministar policije, pridružio se sa nekoliko ljudi iz uprave za obezbedenje na saveznom nivou, pošto je on, uglavnom bio ministar za portire.

U nedelju mi je stiglo pismo. Donosi ga covek, koji je kod mene radio u obezbedenju, dok, zbog pobune, nije povucen u JSO. Tekst poruke je kratak: „Ako hocete da ovo stane, dodite veceras u Kulu”. U potpisu „Bereta”. Ali, to nije sve. Postoji i usmeni deo poruke – otvorena pretnja: Da prestanemo da maštamo o sukobu sa njima, jer je grad pun rezervista iz Bosne koji ce, ako nastavimo da ignorišemo njihove zahteve, zauzeti Vladu, Skupštinu, televiziju, aerodrom... Tog dana Zoran se vraća iz Amerike. U mojoj porodici je proslava - ženidba Jeleninog brata.. Umesto da odem na vencanje, pred crkvom okrecem auto i odlazim kod Dušana Mihajlovica kuci. Bilo je oko deset pre podne. Dušan mi otvara vrata i bez pozdrava pita: „Koji sad rezervni sastav, šta je to”. Zove Gorana Petrovica i pita ga: „Filozofe, možeš li ti da mi objasniš o kakvom rezervnom sastavu je rec?” Goran mu je odgovorio da Beretke imaju rezervni sastav, ali niko ne zna koliko je to ljudi. Sva dokumentacija je u Kuli. Bilo mi je jasno da svaki ludak od Hrvatske do Kosova, od Knina do Peci, može biti rezervista JSO-a. Nismo mogli znati da li je to

istina ili blef. Zoran je trebalo da sleti oko 4 popodne, odlucili smo da ga sacekamo i tek posle dogovora sa njim reagujemo.

Istovremeno policija hapsi dva coveka ispred Dušanovog stana, koja su se nalazila u automobilu sa civilnim tablicama, iako je vozilo registrovano na Vojsku Jugoslavije. Odvode ih na salsušanje. Javlja se potpukovnik Vojne službe bezbednosti Živkovic i zahteva da mu se omoguci preuzimanje Džeka Samardžlije i Lorana Milica – Locka, sa obrazloženjem da su to njegovi ljudi iz vojne službe. On je kasnije, 2003. uhapšen i procesuiran pred Vojnim sudom pod optužbom da radi za rusku obaveštajnu službu. U tom procesu nije negirao optužbe, ali je rekao da je izvršavao naredenja viših organa. Između ostalog je i Boris Tadic svedocio na tom zatvorenom sudenju. Presuda nikada nije saopštena. Dva privedena saradnika vojne službe su se u Sablji našli na poternicama policije, koje je raspisala zbog njihovog ucešca u izvršenju najtežnih krivicnih dela. Cinjenice su jasne i poražavajuće: oni koji su u novembru 2001. bili pripadnici vojne bezbednosti, u martu 2003. bili su na poternici kao pripadnici zemunskog klana.

Zoran je došao u cetiri popodne, sacekao sam ga na aerodromu. Bio je iznuren. Seo je u kola, pitao šta se dešava. Kažem dobili smo poruku da dodemo u Kulu. Pita na koga možemo da racunamo u policiji, ja kažem „ima nas pet”. Kapira. Odlazi u MUP. Zove me Jelena kaže: „dodi bar da cestitaš, vencali su se”. Cim sam stigao na vencanje, javlja mi se Zoran i kaže:”Dodi, krecemo”. Sedamo u helikopter odnosno ono sto je od njega posle svih ratova ostalo. Smrkava se. Zoran komentariše: „Bio si optimista kad si rekao da nas ima pet”. Nama se zurilo bez obzira na maglu i noc, bez obzira na cinjenicu da je posada bez neophodne opreme za let u uslovima smanjene vidljivosti. Nisu vredela upozorenja. Ipak, bili smo prinudjeni da se vratimo sa pola puta. Zahvaljujuci neverovatnim naporima pilota izbegli smo nesrecu. Jedva smo se spustili. Tek smo na metar od zemlje ugledali pistu. Secam se da Zoran u tom trenutku rekao „zamisli da ovako poginemo”.

Presli smo u kola. U Kuli smo bili oko deset. U susret nam je krenuo komandant jedinice, Dusan Maricic. Lupa strojevi korak i kaže „gospodine predsednice vlade, primite raport! Jedinica za specijalne operacije u vanrednom stanju”. Zoran ga cudno gleda. Nikada mu niko nije raportirao. Kakva glupost. „Dobro, dobro”. U objektu je bio mrak. Okržile su nas beretke sa carapama preko lica. Neko lišce je po njima. Nista ne govore. Drže puške uperene u nas. Kako smo došli u Kulu tako su nas puškama razdvojili. Mene na jednu stranu, Zorana na drugu. "Ne možete vi zajedno". U tom trenutku je Zoran predsednik Vlade dok sam ja šef parlamentarne vecine. To je prava slika naše vlasti. Toliko o njoj.

To je bila njihova stara igra. Svakom su pricali drugaciju pricu, ono što su mislili da njihov sagovornik želi da cuje.

U kasarni je bio zaveden poseban režim. Veliki deo pripadnika te jedinice nije znao šta se dešava. Receno im je - gasite telefone, gasite televizore, predajte radio aparate, sve predajte. Oni su sedeli u svojim spavaonama pod punom ratnom opremom, drilovani. Gledaju jedni druge i ništa ne znaju. Osim onoga što im je receno, „da je jedinica zloupotrebljena, da je u toku protest protiv Haga”. Ne vide oni Dušana Spasojevica koji sa Legijom ne izlazi iz oficirske kantine u Komandi. Oni, koji su nas docekali, u tom momentu mogli su da nas streljaju, da nas okace o

zid u svojoj spomen sobi. Ili da nas uklone bez traga, jer niko nije znao šta se zaista dešava. Obezbedenje nemamo, sami smo. Zorana šalju u jednu kancelariju, mene u drugu. Pocinje razgovor, koji su oni, u stvari, sve vreme snimali. Oni su tajno snimali svaki sekund našeg boravka u Kuli. Ne samo naš dolazak i predaju raporta, oni su snimali i razgovor, jer su mislili da cemo reci nešto tipa „ej vi ste naši, šta to radite, mi smo zajedno, ajde da se dogovorimo, ocete neke pare da vam damo, jel frka zbog Ibarske, ma nema problema, šta nas briga za Vuka dogovorice se nešto, hocete Dušana, nema problema, on nam je kamen za vratom, Koštunica je smotan, a vi ste pravi, nešto cemo da organizujemo”. To su očekivali. Zoran je Legiji rekao, ovo je pobuna. On kaže - pricaš isto što i Cedimir. „Stani, ovo jeste pobuna, a ja vam necu popuštati”, rekao je Zoran.

U drugoj sobi, komandantu JSO-a Dušanu Maricicu – Gumaru i njegovom zameniku Zvezdanu Jovanovicu – Zmiji sam rekao isto: „Nema popuštanja, nece Dušan Mihajilovic podneti ostavku, nece! Necete vi kadrirati po Vladi, završicete svi kao Legija. Svi cete biti raspušteni. Svi”.

Prekidam tu agoniju i odlazim do našeg automobila na parking. Zaspao sam u trenutku. Cinilo mi se da sam spavao celu vecnost, a zapravo sam, posle dva dana na nogama, zaspao na 15 minuta. Probudio me je Zoran ulaskom u kola. Krenuli smo nazad.

Kaže „mnogo smo im ušli u crveno – sikcu. Ništa se nismo dogovorili, nešto cemo morati da uradimo. Nemamo policiju da ih zaustavi, sad mogu da sednu u kola, dodu u Beograd da proglase Legiju za premijera.” Kažem „mogli bi i u Skupštini, sigurno bi DSS glasao za njih”. Zoran komentariše: „Ovo je propust Gorana Petrovica i Zorana Mijatovica. Oni su bili dužni da kontolišu tu jedinicu. Da li je to bilo realno ili ne, ja to ne znam”.

Vracamo se za Beograd. Nismo ni stigli, a oni su krenuli iz Kule.

U grad su usli ujutru. Bio je ponedeljak, dan kada je Legija svedocio o ibarskoj magistrali Posle toga je otišao iz Palate pravde. Oni su zbog toga i došli i blokirali most Gazela, da bi mogli da reaguju ako dode do Legijinog hapšenja. Cim je završeno svedocenje, vratili su se nazad. Ništa drugo nisu ni mogli da urade, nego da se pokupe i odu. Tacno je da je na most otišao Mijatovic i rekao im:” Kupite se i marš u Kulu”, ali oni se povlace tek po završetku Legijinog svedocenja.

Analizom podataka, postalo je jasno da ih vojska podržava i da je njihov cilj, kroz traženje ostavke Dušana Mihajlovica, rušenje Vlade.

U noci između ponedeljak i utorka, ponovo sam u kuli. Reкао sam im da je bilo glupo to što su uradili na mostu i pitao šta ce biti sledeca predstava: „Hocete da dodete u Vladu, recite nam samo kada, da sklonimo policajce da se ne smrzavaju. Pošto su oni za vas, ucinite vi za njih bar toliko. Recite kada cete doci.”

Legija je vec te noci bio drugaciji nego prethodne. Sudenje je ostalo iza njega, nije uhapšen. Izabrao je stranu, napravio je dogovor sa Pavkovicem, sa Acom Tomicem, ima politicku podršku Koštunice. Bio je u dilemi. Da li ce stvarno morati da upadne u Vladu ili možda da bude na pola puta između onoga što želi Koštunica, a to je rušenje Vlade i onoga što želi on, da ne bude uhapšen. Tu pocinje da kalkulše i to se vidi.

U utorak na sredu to je još ociglednije. U sredu u 4 ujutro on prihvata moju ideju

da posle razgovora sa Dušanom Mihajlovićem Komanda JSO-a izda saopštenje „prekidamo protest kako bi u normalnim uslovima mogla da se sprovede istraga i utvrdi odgovornost za eventualno prekoracenje ovlašćenja prilikom hapšenja braca Banovic...” Zatim odlazim po Dušana oko 5, 6 ujutro, da bismo se zajedno vratili u Kulu. U međuvremenu je Spasojević već izvršio pritisak na Legiju, da se nastavi sa insistiranjem da Mihajlović podnese ostavku. Spasojević to hoće iz svojih mafijaških razloga, zbog osvete policiji koja je rešila otmicu Miroslava Miškovića u kojoj je on učestvovao. On je zbog toga bio u pritvoru od maja do polovine septembra, iako je formalni razlog za to bio falsifikovanje pasoša i pritužba jednog preduzimaca. On je znao da je pitanje trenutka kada će policija nesumnjiva saznanja potkrepiti i dokazima. Zato mu je smetao Dušan Mihajlović kao i Vojislavu Koštunici, koji je tražio Mihajlovićevu ostavku između ostalog i zbog toga što nije rešena Miškovićeve otmica iako je istovremeno, upravo taj Koštunica, preko svojih najbližih saradnika – Pavkovića, Tomića, Bulatovića, Nalica, Šamija, saradivao sa otmicarima vlasnika kompanije „Delta”.

Kada sam sa Dušanom Mihajlovićem stigao u Kulu, situacija je bila potpuno obrnuta. Kao da nije napravljen dogovor o prekidu protesta. Legija se ponašao kao da nas vidi prvi put. Zvezdan Jovanović je vodio glavnu rec. Kad sam nekoliko dana ranije, prvi put video komandu JSO-a na okupu, bilo mi je jasno ko je tu dominantna ličnost. Bilo je očigledno da je Gumar komandant JSO-a samo na papiru. Zvezdan izgleda kao monstrum, hladnokrvan, bez emocija, čovek mašina. Raspitujem se ko je on, kažu mi pratilac Franka Simatovića. Zovem Beograd i kažem zovite Franka i tražite da razgovara sa njim. Franko odgovara da sa JSO može jedino Cedomir da priča pošto ne zna ko ima veći uticaj na Legiju od njega. To su bile reči Franka Simatovića. „Ako ne može Cedomir, ne može niko”. To je rekao Franko, namerno me gurajući u još veći konflikt sa Beretkama. Dušan vrhu JSO-a da neće da bude povod za krvoprolice. Pošto ubeđivanje previše traje, prekida razgovor rekavši da ne želi da bude izgovor za krvoprolice. „Radio sam svoj posao. To su znali i predsednik države i premijer. Predsednik države mi je u međuvremenu tu podršku uskratio i ne samo da mi je uskratio nego vas je organizovao da me rušite. Recite Koštunici da će morati da traži nekog novog ministra policije. Dušan Mihajlović to više neće biti”. Dušan odlazi u kancelariju. Preko ramena, kroz otvorena vrata video sam da nešto piše. Dolazim za njim, pitam - šta to radiš, kaže - pišem ostavku. Kažem: „Dušane, to ne može!” Oni svi gledaju šta se dešava. Pitam: „Kome pišeš ostavku?” Kaže, pročitacu je na konferenciji za novinare. „Pa nisu ti novinari dali mandat. Mandat ti je dao Zoran Đinđić, a izglasala te poslanička većina koju ja predstavljam i jedini ljudi kojima možeš da podneseš ostavku smo Zoran Đinđić i ja. Pošto Zoran Đinđić sad nije ovde, daj mi tu tvoju ostavku”. Zgužvao sam je.

Legija je sedeo u košku i plakao. U jednom momentu, Dušan mu se obraća: „lepo si ovo smislio komandante, nisam znao da sam došao u pozorište. Komad je loš, gluma isto... „ Onda nastaje lom.

Legija tvrdi da je hteo da se dogovori sa Dušanom, ali da komanda JSO-a nije to želela. Vikao je da je dao sve od sebe, ali da on više ne može da utiče na njih, jer više nije u jedinici. Rekao sam mu da prestane. A, on mi je kao u lošem trileru uzvrtatio pitanjem: „Šta hoćeš, da sad odsecem sebi ruku da bi video da ovo nisam želeo”.

Vadi nož i stavlja ruku na sto. Bila mi je mucna ta prica, taj miks jeftine patetike i užasa kroz koji je prolazila cela zemlja. Bio sam rezigniran. Kroz tu scenu sam shvatio koliko je sve što mi se dešava besmisleno, koliko sam daleko od tog sveta. U tih nekoliko sekundi shvatio sam da su oni toliko beskrupulozni, da je potpuno naivno moje i Zoranovo verovanje da je sa njima moguće napraviti bilo kakav dogovor. Posle tog dana ne bi mogli da me uvere ni da je zemlja okrugla. Sve je to bilo toliko odvratno da sam se sam sebi zgadio i s gnušanjem prokomentarisao : „Ma, odseci glavu!“. Zvezdan je skocio i od Legije uzeo nož . Bacio se ka meni. „Ti ništa ne poštuješ, tebi ništa nije sveto, ovo su sve junaci, a ti si narkoman i izdajnik” vikao mi je. Manje, više nije važno kako se ta prica završila. On je pokušao da uradi ono što najbolje zna ali utome je zakasnio za sekund tačno onoliko koliko je bilo potrebno komandantu JSO-a da ga odgurne za santimetar u stranu. Potom mu je rekao:”Glupo je da ga robijas kao coveka” Nekako smo napustili Kulu. Dušan se vratio kao ministar.

U vreme samog kraja protesta, izlazi casopis „Reporter” sa listom od 362 policajaca koje navodno trazi tribunal. Spisak je stigao preko saradnickog linka vojne službe u Banjaluci. Kako je napravljen? Tako što je kopirana lista odlikovanih, ranjenih ili poginulih vojnika i policajaca. Hiljade drugih pripadnika MUP-a i vojske, milioni gradana to ne znaju. U tom trenutku to je bilo za nas pogubno razarajuće. Nikada Hag nije tražio Legiju, niti je tada pominjao Sretena Lukica, nikad. Mi smo pitali za svakog oficira kojeg smo postavili gde god smo mogli. Svakog smo proverili u Hagu. Ali Hag nije neka nepromenjiva institucija, nije sveto pismo, radi svaki dan. Perišić je bio potpredsednik Vlade, danas je na optužnici Tribunala. Znaci to je proces.

Objavljivanje tog spiska nije bio nikakav senzacionalizam ili bezazlena provokacija, već klasični trigger mehanizam koji treba da ima mnogo ozbiljnije posledice. Sve lazi objavljene u toj prvoj godini nase vlasti, počele su u tom trenutku da dobijaju puni smisao. Kroz primer banjaluckog Reportera mi smo prvi put shvatili da nas kroz medije, u stvari, ruse službe bezbednosti. Sve afere koje su nas pratile kao i one koje su nas tek čekale, su proizvod sistema koji se posle slobodana milosevica, protiv politike koja je menjala zemlju i taj sistem, sa nama obracunavao na isti način. Državni mediji su zamenjeni privatnim koji su finansirani ratnim kapitalom. Podrska svih institucijama, zamenjena je podrskom samo jedne – predsednika SRJ. Panorama, Blic News, Nacional, Identitet, Balkan, Centar, Yu info, Palma, bili su oružje u rukama zlocinackog udruzenja, koje je branilo svoje pozicije u drustvu. To oružje je bilo ubitacno. Iza tih medija Srbija je ostala pustos, kao ona tokom devedesetih , kada je pod uticajem Miloseviceve propagande milioni ljudi marsiralo iz rata u rat. Kroz te medije mi smo monstruozno unistavani, da bi monstrumi iz Akademije, Crkve, Vojske, policije i srpske politike, nas sprecili da od Srbije napravimo pristojnu zemlju. Za nas je to podrzumevalo da razvijemo modernu ekonomiju, efikasno obrazovanje, da uhapsimo svakog kriminalca, Hagu isporucimo svakog ratnog zlocinca, iz institucija beskompromisno uklonimo kreatore ratne politike, koji su se u medjuvremenu okupili oko novog Milosevica. Za monstrume pristojna Srbija je mogla biti samo monstruozna srbija. Ona Miloseviceva, koja je govorila – i srbija i svet, a bila u ratu sa svima. I posle

Milosevica, sve je moralo ostati netaknuto. Zato je nas put do Evrope, put od Mokre do Ravne gore i nazad. A u nasoj modernoj ekonomiji, polovina ljudi nema posao. Obrazovanje nam je naravno najefikasnije, jer su iz škole izbaceni računari i engleski jezik, pa ne znamo za bolje. Petooktobarsku nadu, koja je bila najvažniji resurs naše politike, unistavali su aferama, kako bi Srbiji sve postalo svejedno, jer smo – svi isti. Taj konflikt je trajao previsa. Kroz to je nestala energija našeg društva, a mi smo ostali usamljeni. Za nas je to značilo samo jedno – da moramo da radimo još više, a za monstrume da im je dovoljan jedan metak. da smo samo mi problem. To je sustina 12. marta. Danas, mi opet živimo svoju prošlost. Kurir, Nacional, Dan, Nin, RTS, ubijaju nadu u Srbiji, navodnim transkriptima, ekskluzivnim saznanjima i nezvaničnim informacijama. Ubijaju želju onog dela Srbije koji želi da se menja. Ti mediji brane 12. mart, kroz obracun sa idejom i ljudima za koje ipak nije bio dovoljan jedan metak.

Dan posle Mihajlovićevog i mog boravka u Kuli, u četvrtak, Goran Petrović i Zoran Mijatović su podneli ostavke na mesta prvih ljudi RDB-a. Zoran je rekao - moram nešto da uradim, moram da presečem. Smeću Petrovića i Mijatovića i to je maksimum koji mogu da dam.”. Sa tim se nisam slagao, mada posle srede nisam imao odgovor ni šta dalje. Moja poslednja inicijativa je propala sa pokušajem dogovora u Kulu.

U četvrtak smo inače dobili informaciju da su Pavković i Tomić napustili zemlju. da su izmislili neke obaveze i da su otišli u Moskvu, što je nama bilo poslednje upozorenje.

Bili smo u MUP-u kada je stigla službena beleška o presretnom telefonskom razgovoru između u Kule i Palate federacije. Sagovornik iz Palate federacije je sagovorniku u Kuli rekao da „moraju još malo da izdrže, da smo doneli odluku da sklonimo Petrovića i Mijatovića i da je sada najvažnije da oni insistiraju na ostavci Mihajlovića jer ćemo ga se odreci kada se postavi pitanje ili Mihajlović ili cela Vlada.”

Istovremeno je u Velikoj plani bio u toku sastanak antihaskog bratstva na kojem je dogovoreno ko šta treba da radi. Ostavke Petrovića i Mijatovića oni nisu videli kao mi. Za nas je to bio maksimalan ustupak, a za njih neprihvatljiv minimum, prvi znak naše slabosti i popustanja, pod pritiskom koji mora biti još jaci.

Pozvao sam Zorana i zatražio da odloži sednicu Vlade, jer moramo da razgovaramo o tim novim cinjenicama. To je bio kisovit i sumoran dan. U tom trenutku je prava slika Srbije. Sudari automobila su napravili kaos u Kneza Milosa. Petnaest minuta sam bio blokiran. Javili su mi da su svi već u sali. Iz kabineta su me pozvali i pitali – šta se desava. Rekao sam im čekaju. Izasao sam iz kola i po pljusk krenuo od MUP-a ka Vladi. Kada sam, oko pola dva, utrcao unutra, ljudi pred kabinetom su hodali sa glavom u ramenima. Znao sam da su oni prvi platili cenu mog kasnjenja. Usao sam kod Zorana, toliko moker da nisam hteo ni da sednem. Moj izgled je bio odgovor na sva njegova pitanja. Osim jednog – šta se desava? Brzo sam mu prepričao svoje razgovore sa ljudima iz MUP-a. U kratkoj analizi smo shvatili da moramo imati potez više, jer će se zaista, nakon sednice Vlade, o nama u Srbiji formirati stav kao o političarima koji su se povukli, skrivajući se iza polovičnog

ustupka. Dogovorili smo se da preuzmemo inicijativu i ponovo razgovaramo sa Legijom.

Legija je te večeri dosao u Vladu i predložio da razgovara sam sa Zoranom. Zoran to nije hteo. Zbog toga sam ja danas svedok Legijine izopacenosti. Rekao je da je smenom Petrovica i Mijatovica ostvario svoj interes, i da ga baš briga za Banovice i Hag. Ipak je počeo da taktizira. Pita – ko će voditi službu, jer on jedinici mora da kaže ko je taj ko garantuje neće biti uhapšeni i odvedeni u Hag. Zoran kaže - niko vas ne traži. Ceda vam je već rekao da vas niko ne traži. Legija kaže „ne, nije to dovoljno. Koga ćete da postavite?” Zoran odmah shvata o čemu se radi. U razotkrivenom Legijinom interesu vidimo prostor za novu kalkulaciju.

Prolazi razgovor. Šta da radimo? Koga je Legija predlagao pre pet, šest meseci. Andriju Savica i Milorada Bracanovica. Ko je Savic? Šahista, profesor na Institutu. Ko je Bracanovic –doskorasnji bezbednjak beretki. Nemamo nikakvih dilema. To su Legijini ljudi. Posto on ne može da bude sef, oni će raditi ono što im on kaže. U sustini mi trgujemo. Dajemo BIU za prekid protesta. Izmesticemo jedinicu iz Resora i stavicemo je pod direktnu komandu Vlade.

Narednog dana u Kulu odlazi Sreten Lukic u pratnji Gorana Radosavljevica Guriija, Andrije Savica i Milorada Bracanovica. Vode se razgovori o prekidu protesta. Sastanak traje od šest popodne do dva ujutro. Slažu se da se prekine, ali ne zbog toga što su prestali razlozi za pobunu, već zbog izbora na Kosovu za prelazne institucije. Dusan me zove oko četiri ujutro, čita mi saopštenje JSO-a koje MUP treba da prosledi javnosti. Odlazim u MUP i sam čitam katastrofu od saopštenja....da je protest dokazao da su oni bili u pravu i tako dalje. Zovem u komandu i kažem da će MUP izdati novo saopštenje. Stize Legija i obraća mi se s vrata: „Nisam ni morao da dolazim da bih znao da si ti tu”. Gleda plakat sa fotografijama ubijenih osoba, za kojim je ubicama policija traga, nudeći 300 000 maraka za svaku informaciju koja bi doprinela razrešenju ubistva. Na fotografijama je dvadesetak ljudi. Legija gleda Slavka Curuviju, Ivan Stambolica, Milana Pantica, Pavla Bulatovica, ... i kaže: „O, ja bih odavde mogao da izadem kao bogat čovek”. Prekinuo sam nase ćutanje koje je trajalo kao večnost tako što sam mu umesto bilo kakvog komentara, rekao : „ Vase saopštenje je napisano da bi ste pokazali da imate dobar izgovor za prekid protesta. Da bi ste rekli da ste bili u pravu i delimično isterali pravdu, ali zbog svetog Kosova ne možete da obavite posao do kraja. Mislim da je protest prekinut jer je tebe jedino interesovalo da imaš JSO iza svojih leđa kada budeš izlazio iz Palate pravde i da te od tog trenutka žulja kako ćeš da iz njega da izadeš a da ne izneveriš Koštunicu i da ne popustiš pred nama. Ovo saopštenje neće ti napisati”. Gledao je dok sam ga sastavljao. Pomenuo sam izbore na Kosovu, pomenuo da je loše da se održavaju u vanrednoj atmosferi, izrazio podršku JSO-a Vladi, zahvalnost premijerumislim da je Kostunici i kabinetu ipak bilo teže da to slušaju nego meni da pišem

Nakon toga Zoran je pozvan na proslavu u Kulu, a ja nisam, jer sam bio precrtan. Sledeći put sam razgovarao sa Legijom, četiri godine posle toga, u specijalnom sudu.

Kad te preskoči kalendar

Koalicija DOS, formirana zbog nemoci stranaka da samostalno ostvare svoje ciljeve protiv Miloševoca, bila je jako čudna. Tu se nije postavljalo pitanje ko je monarhista, ko republikanac, ko je levica, a ko desnica. Međutim, vrlo brzo se ta koalicija podělila iznutra po dva glavna principa. Prvi je bio politicki. Vezivao se za karakter politike koju je koalicija trebalo da vodi. Na jednoj strani je bio Kostunica uz otvorenu ili prikrivenu podršku stranaka koje su bile epizodisti. Na drugoj strani je bio onaj deo koalicije koji je najaktivnije angažovan u republickoj Vladi i koji je svoju sidbinu poistovetio sa sudbinom politike suštinskih promena i konkretnih reformi na kojima je, pre svega, insistirala Demokratska stranka. Drugi princip podele je vezan za kalkulisanje nekih stranaka, koje su iz situacije u situaciju procenjivale verovatnocu uspeha i za to vezivale svoju podršku. . Mislim da je Koštunica izgubio koaliciju u dva koraka. Prvo u trenutka kada je pomislio da je suviše jak i da mu niko nije potreban. I drugo kada nije shvato neminovnost nekih poteza kojima se opirao i tako gubio pozicije unutar same Koalicije. U tom profilisanju formirani su neki unutrašnji blokovi koji su bili posledica umešanosti svake od stranka ili stranackih ljudi u realizaciju naše politike. Bilo je prirodno da ka Demokratskoj stranci gravitiraju Gradanski savez Srbije zbog uloge Nataše Micic kao predsednika parlamenta, Nove demokratije zbog Dušana Mihajilovica, Socijal-demokratske unije zbog Žarka Koraca, Demohrišćanske stranke zbog Batica. Baš kao što je bilo prirodno da zbog distance koju su pravili prema nama u situacijama kada nisu bili sigurni u procenat našeg uspeha nastane jaz prema Micunovicu, Isakovu i Covicu. I tako je ostalo do kraja. . Mi smo pokušavali da disciplinujemo koaliciju, jer je pred nama bilo mnogo teških odluka. To je, uostalom, bio i jedan od naših motiva da isključimo Demokratsku stranke Srbije. Njenom marginalizacijom minimizirali smo tu drugu opciju na koju su pojedine stranke računale. To je jedno objasnjenje isključenja DSS-a. Drugo se vezuje e upravo za karakter poltike koju je vodio dss. Zbog toga je ovaj nas potez bio I politicki potreban I moralno opravdan. Ono sto je nama bilo vazno kao ljudima koji su tu odluku doneli, je cinjenica da je dss u skupstini ustvari predstavljala sps. Kada zivite u takvom drustvu I suocavate se sa takvim principima, onda je jedino pravilo koje treba postovati, ono pravilo koje nas je održalo u vreme Miloseviceve epohe- radi ono u sta si iskreno uveren da je ispravno. Uveren sam da je bilo ispravno isključiti DSS iz nase koalicije I oduzeti im mandate. Suguran sam da smo time povredili one koji su bez obzira na sve podržavali DSS. Ne znam koliko hiljada glasova smo na taj nacin simbolicko “ponistili” ali znam da smo time sprecili Vojislava Kostunicu da uzurpira mnogo vise glasovaje mnogo vise glasova. Iako nijedna evropska institucija nije to osporila domaca strucna javnost jeste. Danas se cuti pred cinjenicom da se DSS služi istim proincipom. Znaci mi nismo smeli da isključimo poslanike dss koji su bili verniji Kostunici nego sebi ali ssada Kostunica moze da isključuje nezadovoljne poslanike iz svoje stranke koji su verniji sebi nego njemu.

To se radi pod pokroviteljstvom Slobodana Vucetica predsednika Ustavnog suda Srbije, coveku koji novom Milosevicu služi jednako verno kao I starom. Zato je moguće, da u Srbiji poslanik bude vlasnik svog mandata ako to obezbedjuje

Milosevicev sistem vrednosti. Ako taj isti poslanik ugrozava taj isti system onda je vlasnik mandata Kostunica, kao cuvar Milosevicevog nasledja. A onda u tu Vuceticevu pravdu zaluta SPO koji naivno i bezuspesno pokusa da zameni svoje poslanike, onako kako je to neposredno pre toga omoguceno DSS-u. omoguceno dss pre 2 meseca, onda je poruka onakva kakvom smo se suocili pre 3 g, poslanik je vlasnik mandata.

Paralelno sa iskljucenjem DSS iz koalicije, otvorili smo vrata Vladi Miletu Isakovu. Možda je njegova najvažnija referenca zapravo bila izjava Nenada Canka na jednom od sastanaka koalicije: «Ajde, Zorane, svi su nešto dobili samo Mile još ništa».

Dakle, te unutrašnje veze su bile dosta slabe da bi DOS na njima mogao neograniceno funkcionisati, tako da je vec 2002. došlo do potpune polarizacije. Deo Koalicije je otvoreno podržavao Koštunicu, iako su njihovi clanovi sedeli u republickoj Vladi. Kampanja koju je vodio Koštunica 2002. godine protiv Vladi je, po svom radikalizmu, jeziku, po tonu, prevazilazila sve Miloševicove kampanje. Kad te preskoci kalendar Ono sto je o nama govorio Milosevic pre 5. oktobra, posle 5. oktobra je poceo da govori Kostunica. kalendar Nije nam se desio 5. oktobar. Ja jos cekam svoj. Zoran ga nije docekao. Postao je prihvacen i postovan u Srbiji tek kada je trajno izgubljen. Izvinite, ali zasto niste bili takvi dok je bio ziv.

U jednom trenutku sam rekao Zoranu da mi se cini da Miloševic nije ni odlazio i da se za nas ništa nije promenilo. To je bilo vreme posle iskljucenja Demokratske stranke Srbije iz Koalicije i oduzimanja mandata njenim poslanicima. Tu odluku smo doneli jednoglasno na DOS-u ali je vrlo brzo deo stranaka poceo da vrši pritisak kako bi se ona promenila iako nije bilo nikakvog formalnog razloga za tako nešto. Sustinskog svakako jeste. Deo koalicije, onaj koji je parazitirao kroz nase konflikte sa Kostunicom poceo je da strahuje za sopstvenu poziciju u buducnosti u kojoj bi se mi pojavili kao konacni pobednici. Istina je da su tri poslanika u tom trenutku znacila vise nego 33 u nekoj drugoj situaciji. Svako je bio nerealan ali i nezaobilazno vazan sve dok to za nas neodrzivo stanja traje. Ni OEBS ni ODIR, kao institucija OEBS-a koja se bavi rešavanjem parlamentarenih kriza odnosno kontrolom parlamentarne demokratije i njenih standarda, nisu kritikovali tu našu odluku jer nije bilo osnova. Imao sam stalne sastanke sa predstavnicima ODIR-a. Jednom je prisustvovao i Zoran. Tada su oni tražeci izlaz iz te komplikovane parlamentarne krize, razmišljali o ukidanju cenzusa za predsednicke izbore, kao nacinu da se i Koštunici omoguci da pobedi i na taj nacin kompenzuje cinjenica da su njegovi poslanici iskljuceni iz rada republickog parlamenta. Formalno smo odgovorili smo da je neobicajeno menjati izborni zakon pred same izbore. Naravno da nismo ni pomislili kako to moze biti presudan argument u ovoj takodje neobicajenoj prici u svakako neobicajenoj Srbiji. Zatražili smo garanciju da od nas nece biti traženo da na zahtev tribunala uhapsimo jos jednog predsednika Srbije ukoliko na izborima pobedi Šešelj, jer je to mogla biti posledica ukidanja cenzusa. Naravno da to nije mogao da garantuje niko. Sve se završilo izvesnim razumevanjem pozicije u kojoj su se nalazili Demokratska stranka i deo DOS-a. Bilo je tu mnogo više razumevanja nego kod Micunovica ili Covica koji su nemoralno, prvo glasali za iskljucenje DSS-a iz DOS-a, da bi zatim otvoreno podržavali Kostunicu i u jednom i u drugom izbornom ciklusu iako je njegova politika svojim

jezikom, sredstvima i ciljem u pojedinim fazama bila brutalnija i od Miloseviceve. Kroz sve ono sto je tokom predsednicke kampanje uz podrsku dela DOS-a Vojislav Kostunica izgovorio i uradio Zoranu 12. martu je dat legitimitet.

Ta podrška je bila poslednje upozorenje i najava raspada same koalicije, koja je kroz atentat vestacki proizvela svoj vek za nekoliko meseci. Istina je da smo mi nakon usvajanja Ustavne povelje razmisljajuci o prikupljanju dvotrecinske vecine zapoceli razgovore sa socijalistima i radikalima. Nama je bio vazan cilj. Zazmurili smo pred bojom macke ako je ona bila spremna da uhvati misa.

Antieksperti

Miroljub Labus je godinama bio član Demokratske stranke, ali pod uslovima koje je on postavljao. Prakticno je bio demokrata u meri u kojoj to njemu licno odgovara, a ne u meri u kojoj je to potreba stranke. On je imao egoisticne principe u bavljenju politikom. Jedan od njih bio je da kao potpredsednik stranke ne mora nigde da putuje. Od 1997. on se prakticno pasivizirao i svoju politicku aktivnost usmerio ka G17. Pocetkom 2000. godine Zoranu mu je, razmisljajuci o povlacenju sa mesta predsednika predlozio da preuzme stranku. Labus nije odgovorio odmah. Trazio je vreme za razmisljanje. Posle nekoliko dana saopstio je uslov pod kojim je spreman da prihvati ponudu – potpuno povlacenje Zorana iz stranke uz javnu garanciju da nece pokusati da se u nju vrati. Labus je i bukvalno zahtevao od Zorana da za sobom u Demokratskoj stranci zauvek zatvori vrata. Usput je trazio da mu Zoran obezbedi novac. Potpredsednik Savezne vlade postao je 2000. godine, jer je naša namera bila da u vlast uvedemo eksperte i na taj nacin oduzmemo Koštunici argumente za stranacku konfrontaciju. O njemu i Dinkicu smo zidali legende, potencirali njihovu ulogu, gurali ih u prvi plan u želji da pridobijemo simpatije gradana za njih kad to vec nije islo sa nama. Ta podrška je bila preduslov za ostvarenje reformske politike.

Istina, Labus je podržavao našu politiku, ali je statirao. Neko je morao Miloševića da izvede iz zatvora i isporuci Haškom tribunalu, da bi Labusu bila otključana vrata donatorske konferencije u Briselu. Dok smo Zoran i ja bili u Kuli. on u je u vreme pobune JSO-a bio na Pariskom klubu.. Meni je to bilo OK. Sve dok nije poceo da nas rusi zbog toga sto smo 3K politicari – kontroverzni, kriminalizovani i kompromitovani. On koji je vrlo dobro znao istinu o nama i sebi, nije se libio da precuti ili cak potvrdi verbalnu lavinu neistina koja se srucila na nas. Iako je i kad ga to ne pitaju govorio da je on pre svega verni član Demokratske stranke znali smo da ce pokušati da G17, kao ekspertsku grupu, prevede u politicku stranku. Bilo je pitanje trenutka. Naši odnosi su poceli da se remete pred predsednicke izbore 2002. na kojima je on bio kandidat. Kampanju je započeo na pogrešan nacin. Pre svega zato što je, voden solidnim pocetnim rezultatima istraživanja, smatrao da kampanju treba da vodi sam, kao kandidat gradana, a ne DOS-a ili Demokratske stranke. Od nas nije tražio ni savet, ni podršku. U kampanji je kritikovao i Vojislava Koštunicu ali i Vladu. Dogodio se presedan za koji je isklucivo on odgovoran. Ostace upamcen kao jedan od retkih politicara koji je, krenuvši u kampanju poceo da gubi rejting. Jedan dan se slikao sa sveštenicima, drugi dan delio deci kompjutere, treci dan penzionerima ulje i pakete socijalne pomoci, da bi cetvrtog dana pricao o tržišnoj ekonomiji i svetskoj utakmici u koju mi moramo da se ukljucimo uprkos demagozima koji nisu culi za propast komunizma.. Ta diletanstska politika nije bila samo pretnja za Labusa. Prosto, iako smo znali da njegova pobeda nece biti i nasa, nismo sumnjali da cemo cenu poraza svakako platiti samo mi.

Sedam dana pred izbore Zoran je na sastanak u svojoj kuci, uz Bebu, Branislava Lecica i mene, pozvao Labusa i Dinkica, kao i istrazivace javnog mnjenja koji su imali poslednje ankete. Sa Labusom je došao i kreator njegove kampanje, koja je bila skupi pretenciozni promasaj. Samo su sujetom deformisani eksperti mogli da pomisle kako je omaz sceni. Tarantinovog filma «Reservoir Dogs» vrh naseg

političkog advertajzinga. Ipak, mi Labusa nismo pozvali da bi mu rekli šta mislimo o «G17 pogledu na život». Pozvali smo ga zato što je prema istraživanjima bio mnogo bliži trećem nego prvom mestu, što je otvaralo mogućnost drugog kruga u kojem bi se nasli Koštunica i Šešelj. Labus je mnogo teže podneo te podatke nego naše mišljenje o svemu što radi. Konacno, meni se čini da do tog mišljenja njemu uopšte i nije stalo. Postojeću situaciju on je mnogo više posmatrao kao grešku društva nesposobnog da shvati njegove vrline. Razgovor je bio vrlo ostar i isključiv. Više nismo mogli da tolerisemo uobrazeno kockanje sa svime što smo stvorili od 5. oktobra do tog trenutka. Obavestili smo ih da Demokratska stranka preuzima kampanju. Aktivirali smo se u celoj Srbiji. Momentalno je počela da se popravlja Labusova pozicija. Ipak ni to nije bilo dovoljno za naše potencijalne birace. Bilo je potrebno odrediti se još jasnije prema Vojislavu Koštunici. Zoran je to konkretno sproveo na mitingu na Trgu republike kada je održao, sada već čuveni govor, o trutu.

Posebno je zanimljiva bila uloga Dinkica koji je odbijao sve sugestije. Govorili smo mu da kampanja mora da izgleda potpuno drugačije, a da je Labus taj koji treba da gradi svoju predsedničku poziciju kroz stav da je u stanju da posreduje između Koštunice i Zorana. Da je on čovek koji može da razgovara i sa jednim i sa drugim jer poseduje menadžersku sposobnost da spoji te pokidane veze, što je bilo jako važno za Srbiju. Međutim, kampanja je počela tako što je Dinkic na mitingu u Nisu rekao da Koštunica ne sme da se kandiduje za predsednika Srbije, jer misli da je bolje da u istoriji bude zabeležen kao čovek koji je pobedio Miloševića nego kao čovek kojeg je Miroljub Labus zgazio kao krpu. Dinkic je provocirao Koštunicu, da bi u drugoj fazi tu provokaciju proširio na Vladu i DOS. Samim tim bilo je nerearno očekivati da će druge stranke u koaliciji podržati Labusa, dok Dinkic govori da u Vladi ništa ne valja osim nekolicine eksperata. Ponasao se kao antiexpert, što je možda najbliža definicija njegove ali i Labusove političke pojave.

Došao je dan izbora. Poslednja tri smo radili kao dragstor. Na kraju smo podigli Labusov rejting do 950 hiljada biraca, što ipak nije bilo dovoljno da pobedi ili bude ispred Kostunice u prvom krugu u šta je on bio uveren do poslednje trenutka. Stajao je sokiran pred podacima koji su govorili da je dobio sto hiljada glasova manje od Koštunice. To je najavljivalo još veći poraz u drugom krugu. Te noci u izbornom štabu uz Labusa i porodicu, bili su Božidar Đelic i Mladjan Dinkic sa suprugom. Svi su bili deprimirani, s tim što je Đelicu bio kriv narod, a svima drugima Zoranov govor na Trgu republike. Zaista je bilo poražavajuće to što je Labus u tom govoru video uzrok svog poraza. Rekao sam mu da sa izjavom mora da izadje pred novinare, što je do tog trenutka on odbijao. Posle 30 sekundi sam otišao odatle. Sutradan smo održali sastanak u Vladi na kome smo razgovarali o rezultatima izbora i o predstojećem drugom krugu. Slozili smo se da više ne možemo da pobedimo Koštunicu sa našim kandidatom, već sa cenzusom. To je značilo da izbori ne smeju da uspeju tako što na njih neće izaci dovoljan broj biraca. Nismo organizovali bojkot Labusu iza ledja. Samo smo ga pustili da sam vodi kampanju, onako kako on misli da treba. Kraj je manje više poznat. Kostunica je pobedio našeg kandidata a mi Kostunicu.

Povod za dalje razmimoilaženje sa Labusom bila je osnivačka skupština G17 Plus, koja je organizovana ubrzo posle izbora. Kao stranka, G17 Plus je svoju politiku

gradila na rezultatima naše vlasti i činjenici da su oni oslobođeni balasta koji je vezivan za nas. Do tog trenutka svako je radio svoj posao, ili posao koji je morao. S tim što je G17 bila politicki elegantna dok smo mi bili surovo problematitni. Ne bih imao nista protiv da sam ja bio u Labusovoj koži, ali on sigurno ne bi voleo da je bio u Zoranovoj ili mojoj. Mi smo smatrali da je sve sto smo radili bila nasa obaveza i da nismo smeli da se izmaknemo i državu pustimo niz vodu, da bismo licno profitirali. Umesto poštovanja G17 plus je, ono što smo mi radili sa ogromnim naporom i rizikom, koristila kao argumentaciju u kampanji protiv nas. Posle toga smo zaoštrili stav prema njima. Tokom pregovora o formiranju državne zajednice prepustili smo crnogorcima Labusovu funkciju. Njima je to bilo vazno zbog imidza koji su o sebi zeledi da stvore. Ako su vec morali da pristanu na zajednicku državu trazili su da se u njoj ne bave politikom. Resili smo da smenimo Dinkica tako sto smo Ustavnom poveljom predvideli izbor guvernera pri transformaciji Narodne banke Jugoslavije u Narodnu banku Srbije.. Ne samo zbog toga sto je zloupotrebljavao poziciju guvernera vec i zbog toga sto je njegova iskljucivost u sprovođenju ekonomske politike postala preskupa. U Dinkicevom slucaju politicka steta koju nam je svojim ponasanjem pravio samo je prelila casu. Zatim smo pozvali sve ministre – eksperte i tražili od njih da se izjasne. Ili ce kao novi clanovi G17 napustiti Vladu ili ce kao nestranačke licnosti ostati u poslu. Niko nije otisao. Možda i zato što su utisci o nekorektnom odnosu prema Vladi posebno prema Demokratskoj stranci, bili sveži i snazni.

Epitaf

I suvise dugo je medju nama opravdavan zlocin kao sredstvo opstanka na vlasti ili dolaska na nju. Ova zemlja mora da shvati da je unisteno na hiljade zivota. Da je tragedija koja nam se dogodila za neke bila zeljeni I potreban ishod. To je bio zlocinacki poduhvat. Nikako splet cudnih okolnosti. Nikako ekstremna koincidencija ili puki slucaj.

Svaki krvavi datum, svaki uzasan toponim, svaka tragedija s imenom I prezimenom, svaki spisak nestalih zivota, svako bezimeno telo, predstavljaju cenu beskrupulozne vlasti.

Iza onog sto nam se desilo stoje protagonisti politike koju je koncipirao deo nacionalne elite. Slobodan Milosevic i svi njegovi naslednici su je promovisali. Ostvario ju je i ostvaruje je deo policije I vojske. Opravdava deo crkve. Stiti mafija. Tu politiku smo pokusali da zaustavimo. I ona je to isto radila nama. Iza nas je bilo nedovrseno drustvo i nesposobna koalicija. Iza njih zlocinacko udruzenje koje svoje pravo na opstanak ostvaruje tako sto svima drugima oduzima pravo na zivot.

5. oktobar je mnogo vise rezultat instinktivne, refleksne reakcije nego svesti gradjana koji su to razumeli.

Ipak, iz sveta u kojem su do tog datuma ziveli (ovaj pocetak bih izbacila I pocela bih odmah sa "Ljudi sa imenom...") ljudi sa imenom su, prihvatajuci nase vrednosti, polako poceli da potiskuju ljude sa nadimkom. Ledeni, Legija, Sareni, Zveki, Zmija, Skorpion...svi bi danas bili proslost. Nas sukob sa Kostunicom, do koga je doslo ne zato sto smo mi to hteli nego zato sto je on kroz taj sukob pravio distance, pruzilo im je jos jednu sansu.

Sansu da ubiju jer je to ono sto jedino znaju.

Opstajali su na vlasti I uz vlast ostvarujuci njene zlocinacke interese. Kod nas su se osetili kao ugrozeni visak. Niko im nije trazio da kopaju jame sa krecom, prepakuju "pakete", sacekuju kamionima sa peskom...ali smo trazili istinu o Ivanu Stambolicu, Batajnici, Ibarskoj magistrali. Kosovo, Bosna ili Hrvatska, Pristina, Pec I Prizren, Srebrenica I Sarajevo, Knin I Vukovar, vise nisu bili cilj ratnog plana koji treba da ostvare, vec ratna proslost na koju treba da odgovore I za koju treba da odgovaraju.

Nije im dugo trebalo da vide tu sistemsku razliku izmedju nas I onih na cije smo mesto dosli. Kada su shvatili da ne mozemo da zivimo na racun normalnih ljudi, njihovoj potrebi da rascistimo svaki dan Srbije proslosti I obezbedimo svaki sekund njene drugacije buducnosti, pokrenuto je zlocinacko udruzenje.

Ratni zlocin, politika ratnog zlocina i ratni kapital su u junu 2001. godine u postupcima Vojislava Kostunice prepoznali potencijal u koji je vredelo investirati. Dok im je Milosevic leteo iznad glave za Hag, a DSS napustao koaliciju, oni su mislili o povratku na vlast.

Zbog toga su ubijeni Momir Gavrilovic I Bosko Buha. Prvi u avgustu 2001. da bi se pod optuzbom za ubistvo srusila Vlada. Drugi u junu 2002. da bi se uplasenoj Srbiji, Vojislav Kostunica nametnuo kao predsednik koji ce je zastiti od mafije i Vlade koju nisu srusili godinu dana ranije.

Iako su se potpuno razlikovali, i Gavrilovic i Buha su imali puno toga zajednickog.

Uz isti osnovni motiv ubistva, mnoštvo dodatnih. Kod Gavrilovica pre svega mislim na bagaz koji je zaradio kao jedna od senki Jovice Stanisica. Kod Buhe tu imam u vidu kosovske frontove kojima je prosao I nezgodna svedocanstva, poput onog iz Izbice, koja su za mnoge predstavljala pretnju. Iza Gavrilovicevog ubistva stoji Jovica Stanisic koji je s njim manipulisao do poslednjeg trenutka na takav nacin da ga je prakticno ucinio metom cak I ako to nije zeleo. Iza ubistva Boska Buhe stoji Zeljko Maksimovic Maka, sluzbeni ubica Jovice Stanisica, koji je zauzeo mesto Zeljka Rznatovica Arkana, za kojeg je Stanisic imao vaznije planove. Morbidna je istina da je upravo Gavrilovic, izvrsavajući naloge Jovice Stanisica - neprikosnovenog broja jedan, izveo Maksimovica iz Centralnog zatvora, koji se tamo nasao posle hladnokrvnog ubistva policijskog inspektora sredinom devedesetih. Tu ne prestaje smrtonosna koincidencija Momira Gavrilovica i Boska Buhe. I jedan i drugi su bili lake mete. I jednog i drugog smo površno poznavali. I jedan i drugi su ubijeni da bi mi bili unisteni. Proglaseni smo krivcima, da pravi krivci ne bi bili otkriveni do danas.

Moje poznanstvo sa Momiom Gavrilovicem je posredno. Pre ubistva sam ga video nekoliko puta i sa njim progovorio nekoliko recenica. To je jedna od onih cudnih situacija u kojima se svako nasao, pokusavajući da se seti imena coveka sa kojim se sreće. Gavrilovic je u moj i Zoranov svet zakoracio u drustvu vlasnika engleskog biltena VIP-NJUŽ Bratislava Brace Grubicica, koji nam ga je predstavio kao svog bliskog prijatelja. Poslednji put sam ga video pocetkom 2001. neposredno po formiranju vlade, kada se nenajavljen pojavio sa Grubicicem, koji me je prethodno pozvao na kafu. Razgovor je bio kratak. Prica o mojoj ugrozenosti I opasnostima koje neozbiljno ignorisem, zapravo je bila izgovor. Dok mu se cigareta selila iz ruke u ruku, on je nervozno, kao covек koji se plasi odgovora, postavio pitanje: "A sluzba? Sta ce biti sa sluzbom?" Bio sam umoran od svih tih prica. Mi o DB-u nismo znali nista, ali smo bili prinudjeni da slusamo sve. I sve je bila "apsolutna istina". I tako X puta iz dana u dan. Jer, jedan laze dok drugi pokusava da nam pomogne, nezainteresovan za sebe i ono sto ce mu se sutra desiti, ali zainteresovan za nas I za ono sto ce biti sa nama. "Vi ste pravi, ali treba da shvatite sta je sluzba. Sluzba je..." Toliko puta sam to slusao da je I sam Gavrilovic verovatno osetio koliko je razgovor, cak I kad zapocne brigom o mojoj bezbednosti, gubljenje vremena. Ubrzao je do granice razumljivosti. Sustina je bila poznata. Tekst mu je napisao Jovica Stanisic. Problem se zvao Goran Petrovic. Zlocinacko udruzenje se zabrinulo. Moc je tamo gde su oni. Pod uslovom da je neko ne vrati na svoje mesto tamo gde se ona nece zloupotrebjavati. Zato su nam danonocno predlagali esalone kadrova, koji su mileli pod Stanisicevom senkom. Na zaprepascenje svih, Petrovic je imenovan za nacelnika RDB-a. Poruka je bila jasna. Mi sa njima ne zelimo. Oni s nekim moraju. To sam rekao i Gavrilovicu.

Nasa veza sa Grubicicem nije bila dvosmislena. Jednostavno nam je prijalo da se sa njim povremeno sretnemo na veceri. U to vreme, on je samoinicijativno lobirao za DS u zapadnoevropskim i vasingtonskim krugovima, pokusavajući, kako nam je naknadno objasnio, da na svoj nacin ucestvuje u promenama. Tokom 2000. mi smo otisli korak dalje razvijajući nas odnos sa Bracom u prijateljstvo. Poslednje dane Milosevicevog rezima proveo sam skrivajući se u njegovom stanu, u Dositejevoj

ulici.

To prijateljstvo je iznenada prekinuto, neposredno nakon hapšenja Slobodana Milosevica. i kampanje koja je protiv nas pokrenuta u za tu priliku odstampanom broju lista "Panorama" koji je izasao u Bijeljini a distribuiran po Srbiji. Kao izdavaci su se potpisali Grubic i Gavrilovic. Ni Zoran ni ja nismo mogli da poverujemo u ono sto nam se desava. U gnusne lazi koje su se obrusile na nas. To je bilo toliko strasno da niko nije ni pomislio da zatrazi objasnjenje. Dobili smo ga nakon Gavrilovicevog ubistva. Tokom istrage koja je sprovedena, otkriveno je da u odnosu Gavrilovica i Grubicica ima mnogo vise od prijateljstva. Naime, Grubic je bio jedan od najvaznijih projekata Jovice Stanisica. Koristeci VIP NJUZ kao kanal, Drzavna bezbednost je godinama kontrolisano informisala diplomate. Stanisic je Grubicica preuzeo od Vojne sluzbe bezbednosti, koja je razbijena tokom 92. godine zbog planirane akcije "Gremlin". Iza bezazlene sifre, krila se ideja vojnog puca uperenog protiv Slobodana Milosevica. Generali su na mestu predsednika Srbije, umesto Milosevica, zeleli da vide Miodraga Savicevic, nekadasnjeg direktora Geneksa i buduceg funkcionera DOS-a. Preuzimajuci sve kontakte od vojske, Stanisic se u medijima dokopao I Bratislava Grubicica. Navodno, on je odbijao da prihvati nove gazde sve dok ga nije preuzeo Momir Gavrilovic, sto koincidira sa misterioznim ubistvom novinarkе Dade Vujasinovic, tadasnje Grubiciceve prijateljice. Istrazujuci pozadinu afere Gavrilovic, policija je otkrila da je Jovica Stanisic finansirao "Panoramu" i napade na nas, dok je Grubic bio taj koji je spojio Kostunicu sa Gavrilovicem. Stanisic je zeleo da nam se osveti zbog konstantnog marginalizovanja koje se sprovodilo kroz ciscenje njegovih ljudi u sluzbi (...zbog toga što je bio konstantno marginalizovan kroz ...) i odbijanje svake varijante njegovog povratka. Kostunica je rusio Gorana Petrovica i Zorana Mijatovica, zbog reformisanja DB-a, hapšenja Radeta Markovica i ekstradicije Slobodana Milosevica. Nisu morali da mi pojasnjavaju Grubiciceve motive. Njegovi zahtevi za mestom Generalnog sekretara Ministarstva inostranih poslova, direktora carine, prvog covеka beogradske slobodne zone, dobijanja povlastica u trgovini cigaretama, koju je planirao zajedno sa kumom Vanje Bokana i moj odgovor da je pogresio adresu jer mi ne delimo polozaје kao petooktobarski plen, bio je kraj naseg prijateljstva.

Nalazio sam se na sastanku sa Kostunicom kada je ubijen Momir Gavrilovic. Zoran je bio u Americi. Meni je to vazno zbog toga sto Kostunica nije ni terpnuo kada nas je sedam dana kasnije direktno optuzio za likvidaciju. Pre toga su to ucinili Ljiljana Nedeljkovic, Rade Bulatovic i Gradimir Nalic skrivajuci se iza formulacije "pouzdan sagovornik iz kabineta Vojislava Kostunice". Dnevni list "Blic" I danas odbija da saopsti ime osobe iz kabineta predsednika SRJ koja im je, pet dana posle ubistva, saopstila da je Gavrilovic ubijen zato sto je Kostunici navodno dostavio dokaze o povezanosti Vlade i mafije. Ne znam cime ih je toliko obavezala Ljiljana Nedeljkovic. Mislim da bi manje stitili svog sefa deska od Kostunicinog sefa kabinata.

Prvih nekoliko dana afere, u Beogradu sam mogao da racunam na Zarka Koraca i Vladana Batica. Samo su oni bili spremni da stave ruku u vatru. Iako nikome jos uvek nije bilo jasno sta se to zapravo desava, efekat neimenovanih izvora koji su povezivali Vladu i ubistvo Gavrilovica poceo je da slabi pred nasim odgovorima. A

onda nam je Kostunica otkrio karte. Bilo je uzasno posmatrati tog coveka, dok s naocarima na pola nosa, u vanrednom direktnom tv obracanju, cita optuznicu upiruci prstom u nas. Ispostavilo se da je sve sto je tog dana rekao bila neistina. Niti je Gavrilovic dosao kod njega samoinicijativno, niti je to bio njihov prvi susret, niti je ostavio dokaze o nasoj povezanosti s kriminalom. To se saznalo tako sto sam otisao kog Gavriloviceve supruge. U istrzanom razgovoru, drzeci bebu u narucju, ona mi je nesvesno otkrila istinu koja je preokrenula tok afere. Rekla mi je da je zbunjena Kostunicinim nastupom, pitajuci me da li on to mora zbog toga sto je predsednik kako joj je, u telefonskom razgovoru, objasnila Ljiljana Nedeljkovic. Nastojeci da je uveri da zbog drzave nije dobro reci da je Gavrilovic ubijen tako sto ga je ona, kao sefica kabineta, prethodno pozvala na sastanak s Kostunicom. Nisam nista odgovorio iako su mi svi odgovori bili jasni. Zaokruzio sam pricu.. Odlucio sam da odgovor saceka Zoranov povratak. Nismo imali razloga da zurimo iako je DSS iz sata u sat dizao temperaturu. Pre nego sto sam mu bilo sta rekao, Zoran je po dolasku na aerodrom presao u kontranapad porucujuci Kostunici da odmah objavi Gavrilovicev kompromitujuci materijal, ili u suprotnom povuce svoju izjavu o Vladi. U kabinetu je bez reci saslušao podatke o zaveri Jovice Stanisica koji je dosao na korak od preuzimanja sluzbe, mrznji i nesposobnosti Vojislava Kostunice kojem je poturen Gavrilovic s kadrovskom mapom "patriota" koji ce stvoriti pravu udbu, Bratisalvu Grubacicu saradniku svih sluzbi, koji je zbog toga sto je otkriven pobegao u Sloveniju bezuspesno trazeci azil - navodno u strahu od nas, zapravo u strahu od onih za koje je postao nezgodan svedok.

Time slucaj Momira Gavrilovica nije bio završen.

Kostunica je, trazeci politicku argumentaciju za distanciranje od nas, doziveo debakl koji je, istina pokidao nase veze, ali svakako ne onako kako je to on planirao. Svima je bilo jasno da je ubistvo Gavrilovica u potpunosti zloupotrebio. Kostunicin teatralno prekinuti odmor i obracanje naciji sest dana nakon pogibje, u kojem je obmanjuje tvrdnjom da ga je gavrilovic posetio kako bi ostavio dokaze o sprezi mafije i vlade, nama je promenio matricu pristupa. Umesto dogovaranja moracemo da ga pobedimo.

Napustanjem koalicije nakon ekstradicije Hagu i Vlade posle ubistva Gavrilovica, Kostunica je sam sebe doveo u poziciju Milosevica posle Milosevica.

Tri godine kasnije, to je potvrdio kroz svoj odnos prema meni. Bilo je junsko pre podne. Cekao sam Jelenu koja je s tromesečnim Lajfom izašla u setnju. Ocekivao sam je u trenutku u kome se zaculo zvono na vratima. Po nacinu na koji je zvonilo znao sam da je neko drugi. Ona to nije radila tako sirovo. . Bili su to inspektori UBPOK-a. Ali, ne onog UBPOK-a ciju sam organizacionu semu pravio u januaru 2001. godine skidajuci s interneta organizacione seme policija drugih evropskih drzava.. Taj je Kostunica unistio, cim je nacelnik Bora Banjac otkrio nezakonite kontakte Dragan Jovic i Rade Bulatovic sa Zoranovim ubicama, u kojima pripremaju rusenje procesa pred Specijalnim sudom. Pre Banjca su najurili svakog nacelnika, inspektora, policajca koji su ucestvovali u pripremanju hapsenja, hapsenju ili traganju za ubicama coveka na cijem se mestu nasao Kostunica, tako sto su za njega 12. marta glasli Legija, *iptar, Zmija, u kampanji koju su vodili njegovi najblizi saradnici. Do sada su smenili 700 ljudi u MUP-u.

Ne da se ne secam imena tih robota koji su lecili frustracije svojih sefova Jocica, Bulatovica i Kostunice, vec im se ne secam ni lica. Pustili su vest da sam uhapsen pre nego sto su mi stigli pred vrata.

Jedino mi je bilo vazno da iz kuce izađem sto pre, I tako umanjim Jeleninu bol I tugu Meni je u tom trenutku samo to bilo u glavi. Ne znam koliko su mi pitanja postavili u policiji pre nego sto sam prestao da mislim na nju Ali jos pamtim Jelenino prvo pitanje po izlasku "Pretpostavljam da si zaboravio moj broj pa si mi se prvo javio preko RTS-a, a onda svakog radija i svake televizije, kao i svaki put do sada". Posle toga smo dva dana bili u necem sto drugi zovu brak. Da nije bilo episode sa poligrafom, koji sam trazio zato sto ne mogu da biram nacin na koji cu se odbraniti od bujice lazi , mozda bih joj na kraju priznao da nemam problem sa memorijom, vec sa bolesnicima od kojih stitim nju i Lajfa na svoj nacin. Epilog Gavrilovicevog slucaja me je vratio na pocetak. Taj covek je unisten da bi mi bili unisteni. Posto su ubice na slobodi, a mi na nogama, onaj ko je jedan put ubio nekaznjeno, ubice i drugi i treci, sve dok ne poredimo politiku koja postuje taj aksiom smrti.

Po okoncanju afere Gavrilovic i pobune JSO-a, zapoceli smo promene u Ministrastvu unutrašnjih poslova u meri u kojoj smo mogli da ih apsolutno sprovedemo do kraja. Za zamenika ministra imenujemo dotadasnjeg sefa Zoranovog kabineta, Nenada Milica. To nije bio znak gubljenja poverenja u Dusana Mihajlovica, vec nas nacin da pomognemo vrhu MUP-a kako bi bio efikasniji. Na mesto prvog coveka beogradske policije postavljamo Milana Obradovica, koji je do tada vodio Interpol. Generala Boška Buhu premestamo na mesto pomocnika ministra.

Pošto smo izgubili BIA-u, vojnu bezbednost nismo ni imali, zatražena je tehnicka podrška od SAD-a, Engleske I Nemacke. Ne mislim da je to problem. Ako kriminal ne priznaje granice, ne vidim zasto bi mi u borbi protiv tog kriminala sebe ogranicavali.

Zoran odlazi u London u prolece 2002. i sastaje se sa Tonijem Blerom. Na tom sastanku je bilo reci o svim problemima sa kojima se Srbija suocava: saradnja sa Hagom, transformacija vojske, prestanak finansiranja vojske Republike Srpske. Engleska, kao i svi drugi, trazi jasnu politiku. Vec smo dobili tehnicku pomoc od Srederove Vlade, ali smo zeleli da kroz takav odnos sa Englezima i Amerikancima, svima jasno pokazemo odlucnost da menjamo zemlju i damo im mogucnost da se direktno uvere i vide razliku izmedju nas i onog, sto od afere Gavrilovic, Kostunica govori o nama. Zoran traži od Blera i engleske vlade konkretnu pomoc u obracunu sa Srbijom prošlosti. To znaci da ce posle Nemaca, koji su dali tehniku kako bi pokrili one praznine koje su nastale gubitkom BIA-e, Englezi pripremiti specijalan tim srpskih policajaca za planirano hapsenje zemunskog klana i krminalizovanih delova JSO-a. I Englezima i Nemcima i Amerikancima je bilo jasno da je to jedan od najjorganizovanih kartela u Evropi, sa vezama u celom svetu.

Tom prilikom, visokorangirani predstavnik engleske službe, obavestio je Zorana da su nam zivoti ugrozeni.

Uporedo sa pripremom obracuna sa Zemunskim klanom, pisan je Zakon o borbi protiv organizovanog kriminala. U pojedinim fazama teskih rasprava u skupstini

Srbije, odnosno u Vecu gradjana i Vecu repulika SRJ, cinilo mi se da je Legija posteniji od Kostunice. Zato sto je Demokratska stranka Srbije bila u stanju da nas u istom trenutku optuzuje za krminalizaciju Srbije i da sprecava donosenje zakona koji bi omogucio da sa tim kriminalom rascistimo. Bilo je sizofreno – mi saradjujemo sa kriminalom tako sto predlazemo zakon koji ce ga tokom 2003. godine razoriti, dok se Kostunica protiv kriminala bori tako sto rusi Specijalnog tuzioca, Specijalni sud ili zakon bez koga je nemoguće pobediti mafiju. DSS je, rušenjem kvoruma u Vecu gradana, pola godine drzao ovaj Zakon pod blokadom. Usvojen je tek u januaru 2003. godine. Siguran sam da bi Zoran Djindjic bio danas ziv da je obracun sa kriminalom zapocet prema nasim planovima. To prolece 2002. nije donelo smirivanje tenzija.. Mnogo je paralelnih procesa, ali u svakom od njih je prisutna nasa kriminalizacija. Sa Hagom saradjujemo pod optuzbama da, kao izdajnici, prodajemo najbolje Srbe na kilogram. Reformisemo raspalu SRJ pod optuzbama da sa Djukanovicem pravimo mafijasku drzavu. Nudi nam se Partnerstvo za mir pod uslovom da smenimo Pavkovica. Koštunica to ne dozvoljava i ako time zemlji nanosi stetu. . On ga smenjuje tek kada je posumnjao u Pavkovicovu licnu lojalnost i podaništvo. Onda kada to njemu odgovara. Pavkovic je u junu 2002. video da ce iz konflikta Koštunice i Đindica, Đindic izaci kao pobednik. Sasvim dovoljno za coveka koji je 5. oktobra pokazao da ga jedino interesuje da uvek bude na pobednickoj strani. Pokušavao je da na svaki nacin ojaca svoj kontakt sa nama. Dragoljub nam je jednom prilikom telefonirao s pitanjem šta da radi sa nacelnikom generalštaba koji mu stoji pred vratima. Ipak, Pavkovic je neverovatnom upornoscju uspeo da se distancira od Kostunice, racunajuci da se samim tim približio nama. Iako se dugo vremena napadno pozivao na svoju navodnu bliskost sa Zoranom, mi smo zapravo uvek imali otpor prema njemu. Jedino su ga interesovale kuce i stanovi. Vise je pricao o svojoj zeni nego o bilo kom problemu hiljada ljudi ciji su zivoti propadali u vojsci. Koštunica je hteo da ima nacelnika generalštaba koji ga sluša i ne kalkulise. Zato ga je smenio. Nezakonito! Ali, kakve to ima veze. On smenjuje Pavkovica kad sumnja u njegovu lojalnost, a ne kada to traži ceo DOS ili ceo svet. Kao što je nezakonito postavio Aca Tomica za nacelnika vojne službe bezbednosti. Kakav legalista! On je bio jedini nacelnik za proteklih 60 godina koji je na tu funkciju došao bez potrebnog obrazovanja. Koštunicu medutim zanima samo Tomiceva lojalnost.

Telefonom su me obavestili da je ubijen General Bosko Buha. Gotovo u istom trenutku BBC je prekinuo program i emitovao sliku sa lica mesta. Bio sam u Banovcima, spremao sam se da krenem u Skupštinu. Teško je opisati situaciju u kojoj saznate tako strasnu vest. Upoznali smo se 5. oktobra 2000. godine. Bio mi je paradigma srpskog policajca, covek koji je kao izbeglica došao iz Slavonije, zaposlio se u stanici na periferiji Beograda i sticajem nekih neverovatnih životnih prilika postao pomocnik ministra policije.

Kada je došao 5. oktobra u Skupstinu grada, General Buha je ostavljao utisak skromnog coveka. Tada nam je puno pomogao jer je i on, poput drugih policajaca, odbio da se konfrontira sa gradanima. Odnos prema Buhi je bio identican odnosu prema generalu Radosavljevicu ili prema svim ljudima iz policije i državne bezbednosti sa kojima smo se mi u to vreme sreli. Buha nije tražio ništa za sebe, niti

mu je ponudeno nešto što bi se moglo smatrati kompenzacijom. Posto nismo poznavali nikog drugog, bilo nama je prirodno da on postane nacelnik beogradske policije po formiranju republike vlade. Tu je napravljen presedan, jer nikada ranije gradsku policiju nije vodio uniformisani policajac. Buha je bio više vojnik nego inspektor. On nije bio iz Beograda, u koji je tokom devedesetih s porodicom dosao kao izbeglica, što je dodatno komplikovalo njegovu poziciju unutar MUP-a. Nekoliko puta smo se sretali od 5. oktobra do njegove pogibije. Posle pobune JSO-a bilo nam je jasno da se mora mnogo energicnije reagovati u MUP-u i da Dušan Mihajilovic tako nešto ne može da uradi sam. Dušan je o tome cesto govorio u okviru rasprava o unutrašnjim reformama koje su sprovedene kako bi se policija osnažila i ucinila efikasnijom. Napravljen je kadrovska rokada po kojoj je Buha postavljen za Dušanovog pomocnika, sa zadatkom da vodi racuna o uniformisanim jedinicama policije I žandarmeriji na jugu Srbije. Puno je tu bilo spekulacija o razlozima njegove smene. Cesto je pominjana afera oko ubistva Momira Gavrilovica. Tada je Koštunica između ostalih napao i generala Buhu optuživši ga da je kriminalac. To je bilo potpuno besmisleno. Sa porodicom je ziveo u skromnom stanu od 50 kvadrata. Secam se situacije koja je pogodila mnoge ljude u MUP-u i Vladi. Tokom istrage, pokrenute povodom resavanja ubistva Generala Buhe, otklanjajući svake sumnje u Buhino postenje, policija je proveravala odakle generalu novac za novo odelo. Ispostavilo se da je odelo kupljeno na cekove u Zekstri. Ljudi su se osećali bedno zbog toga sto su prevratali dzepove njegove garderobe trazeci racun ali su i to morali da urade da bi dokazali nejnovo postenje. Ako sada prelistavate novine iz tog vremena, videćete da je sve vreme, pre njegovog ubistva, insinuirano da je on mocnik.

Vest o ubistvu Boska Buhe pratilo je i pitanje – zašto? U prvom trenutku pomislio sam da se radi o osvetti, jer je Buha kao nacelnik gradske policije poceo da cisti grad od kriminala, koji je u decembru 2001. bio prakticno poražen u Beogradu. Ali to je bila samo pretpostavka. Tapkali smo u mestu.

Zbog toga smo vrlo brzo zigosani kao kriminalci, koji ne zele da rasvetle ubistvo policijskog generala. Tu pogibiju je antihaski lobi iskoristio kao povod za novi napad na MUP i na vladu. Opet je, kao i nakon hapsenja Milosevica, otmice Miskovica, ubistva Gavrilovica i pobune JSO-a, trazena ostavka Dusana Mihajlovica. Iz jedne krize ulazili smo u drugu. I opet je odgovor bio isti.

Pre pogibije Buhe, u 2002. godini, imali smo cetiri ozbiljna sukoba sa Koštunicom. Jedan je bio hapsenje potpredsednika Vlade, generala Momcila Perisica, koga su, pod optuzbama za spijunazu, uhapsili Aco Tomic i Rade Bulatovic, zloupotrebljavajući vojsku. Drugi konflikt je izbio oko Alije Delimustafica i cudnih odnosa koje je on imao sa ljudima iz Koštunicinog okruženja i iz vojske. Treci i cetvrti sukob su nam potrosili citavo proleće: mucenje sa beogradskim sporazumom i haškim optužnicama protiv Šainovica, Ojdanica, Stoilkovica i Milutinovica. Na startu zakon ponovo nikako nije mogao da se usvoji. Ali su na kraju pritisci sveta i cinjenica da cemo mi, bez obzira na sve izvršiti hapsenja, bili jaci od DSS-a i SNP-a koji su popustili. Konacno je usvojeno poluresenje - zakon koji je podrazumevao ekstradiciju samo onih koji su se u tom trenutku nalazili na optuznicama tribunala. To je dugorocno bilo pravno neodrživo I kasnije je dodatno iskomplikovalo naše odnose sa Tribunalom.

Zbog tog zakona Vljako Stojiljkovic puca u sebe na stepenistu Savezne skupštine, ostavljajući pismo u kome kaže da smo za njegovu smrt odgovorni Zoran i ja U urgentnom centru je umirao dva ili tri dana posle toga.

Sa Stojiljkovicem sam se samo jednom sreo, 6. oktobra. Otisao sam u sediste policije na razgovore u vezi sa regulisanjem situacije u gradu, u kojem u tom trenutku nije funkcionisala policijska služba. Stojiljkovic se u jednom trenutku glasno zapitao otkuda meni pravo da govorim kako je policija propala, kada pustam americku muziku na RTS-u. Odgovorio sam mu da je verovatno gledao Kosavu, porodicnu televiziju Milosevic – Markovic, jer su gradjani prethodnog dana zapalili RTS. Dogadaji nam, nisu davali da udahnemo vazduh. Polako se pripremalo hapšenje Spasojevica i Legije i u sred toga nam se desava smrt Buhe. To je bilo prvo ubistvo tog tipa u Srbiji od kada je vodi demokratska vlast.

Zbog toga sto je u svemu videla priliku da nas napadne, Demokratskoj stranci Srbije su oduzeti poslanicki mandati.

Bio sam u Skupštini kada je Dušan Mihajlovic na konferenciji za novinare izjavio da policija zna da se planira moja likvidacija. Naime, nepun dan nakon ubistva Buhe, u UBPOK-u je analiziran e-mail, koji je poslat pre atentata, sa porukom da se planira napad na mene ili neku drugog vaznu licnost. U kratkim recenicama, anonimni izvor, je tvrdio da ce biti ubijena najlaksa meta, s namerom da se napravi kaos u zemlji i izazove nova kriza. Pri cemu, oni koji stoje iza svega, nemaju planove da se zaustave vec da nastave. S obzirom da su se vec sklonili u Crnu Goru problem im nece predstavljati istraga. Poruka se završavala predlogom policiji da posalje svog predstavnika na sastanak u Bijeljini. Do danas ne znam kako je bilo moguće zakasnuti na sastanak sa tom osobom, jer je upravo to bio odgovor na moje pitanje sta se na kraju desilo. U medjuvremenu sam uspeo da saznam da je e-mail poslat iz baze SFOR-a, kraj Brckog. Sve sto se u njemu pominjalo naknadno je potvrđeno policijskom istragom

Kakav znacaj je imalo to pismo? Mesec dana posle Dusanove konferencije za novinare, na kojoj je saopstio da policija zna za postojanje planova o napadu na mene, izvršen je atentat na Ljubisu Buhu - Cumeta. On je, saradjujuci sa policijom u akciji Svedok, rekao da su na njega pucali Legija i Spasojevic, zbog toga sto su posumnjali da je presao na nasu stranu. Naime, neposredno pre nastupa Dusana Mihajlovica, Legija i Spasojevic su, u prisustvu Ljubise Buhe Cumeta, zakljucili da me treba ubiti i na takav nacin Zoranu staviti do znanja da su ozbiljni.

Proslo je nekoliko meseci. Anketna komisija, koja je proveravala mogucnost navodnog prisluskivanja Vojislava Kostunice odnosno angazovanja specijalne vojne jedinice za upad u vladin Biro za komunikacije, oduzimanje mandata DSS-u, predsednicki izbori nisu u fokusu moje paznje ostavili mesta za Boska Buhu. To je bio posao Milana Obradovica, prvog coveka beogradske policije koji je pokrenutu istragu tretirao kao prioritet.

Pocetkom novembra sam bio na sastanku u vladi. Zoranova sekretarica Biljana nas je prekinula u razgovoru. Imao sam hitan telefonski poziv iz BIA-e. Trazili su da odmah dodjem na Institut za bezbednost. Bez ikakvog odlaganja. I bez ikakvog objasnjenja.

Sacekali su me Milic i Janjušević sa informacijom da je u gradu grupa za koju se pretpostavlja da je ubila generala Buhu. «Planiraju novu likvidaciju, potencijalna meta ste Zoran, ti, Šešalj i Stanišić. Popodne su vidjeni kod tebe u Banovcima. Ne vraćaj se tamo dok sa njima ne završimo». Setio sam se da je Jelena upravo krenula kući. Zvao sam je telefonom, ali je bila izvan dometa, što je bilo uobičajeno za jedan deo novosadskog autoputa. Policiji je javljeno da je zaustavi i vrati za Beograd. U tom trenutku se na hodniku pojavio i Legija. Dolazio je iz pravca Bracanoviceve kancelarije. Dok mi je prilazio, čuo sam Milica kako mi govori «budi miran, ponasaj se kao da ga nema». Izgledao mi je drugacije. Hodao je nervozno, kao da su masku hladnokrvnog legionara naceli strahovi. Zlo je izbijalo iz njega. Mimoisli smo se bez reci. Sledeći put sam ga video u Specijalnom sudu. Bracanović nam je na zatraženo objašnjenje rekao da je morao da ga pozove kako bi ga upozorio zbog opasnosti da i njega napadne grupa koja i nama pretili.

Povremeno mi je Nenad javljao da je situacija ne promenjena i da jos nemogu u Banovce. Kratko kaže - radimo, jurimo, pratimo, pokušavamo da otkrijemo ko je još sa njima u gradu.

U ponedeljak popodne pozvani smo Zoran i ja kod Bracanovica. Pustio nam je kasetu na kojoj se čula osoba za koju su nam rekli da se zove Maka, kako razgovara sa svojom sestrom. Znali su da nam je pojačano obavezivanje, ali su svoju sansu videli u napadu na Zoranovu porodicu. U razgovoru, u kojem su umesto imena izgovarane cifre, bilo je jasno na koga su mislili kada su govorili o «zenki i mladuncima koje treba sasiti, kad već ne mogu Zriku». Dok smo u zadimljenoj prostoriji tupo gledali ispred sebe, najmanje nam je bilo potrebno pojašnjenje onog što smo čuli. Bilo mi je užasno. Tada sam mislio da znam kako se Zoran osećao. Danas dok gledam Lajfa i Jelenu shvatam da se to nije moglo ni naslutiti. Ljubavi jedne porodice su tako licne da su zapravo nerazumljive i neuporedive bilo kome drugom sa strane.

Mi smo godinama živeli po pravilima ruskog ruleta. Postali smo bezosečajni prema sebi. Zoran mi je, komentarisuci pokušaj atentata kod Limesa, tog istog dana rekao «Kako su jadni, pa oni ne znaju ni da ubiju kako treba» Kada su mi poslednji put javili da je u gradu čovek koji planira napad na mene, predlažuci mi da zbog toga napustim zemlju, ja sam započeo kampanju «Srbiji se zuri» tokom koje sam održavao mitinge, prelazeci po stotine kilometara u jednom danu. Sreo sam desetina hiljada ljudi i tačno toliko puta bio meta tom jednom.

To je bilo Zoranovo pravo. Danas je moje. To je cena naše politike. Ali to ne može biti račun za našu porodicu. Dugo smo čekali posle te kasete. Znali smo da je policijsko obezbeđenje koje je krenulo ka školi u centru grada najmanje sto možemo da uradimo. Bilo je neophodno zaustaviti te monstrume.

Tri dana posle hapšenja Makine grupe, Zoran me je pozvao da popijemo kafu. Posle nedelju dana nastavili smo razgovor prekinut telefonskim pozivom sa Instituta za bezbednost. «Našao sam super knjigu u Njujorku "President Kenedi, Profile of Power. Pročitaj posvetu. Mi često donosimo odluke". Poslušao sam ga, ponavljajući to mnogo puta do sada. Uvek kada mi ostane samo instinkt pogledam poruku "Cedi za politiku sa vizijom bez spremnosti na kompromis oko suštinskih pitanja" Neunistivi argument ili alibi. To je prestalo da bude pitanje u trenutku u kojem je ova recenica postala pravilo. Kao da je tog dana, četiri meseca pre pogibije, sam

sebi napisao epitaf I meni odgovor na sve neizvesnosti koje su me iscektivale.

Slucaj ubistva generala Boska Buhe je sistematski rusen. Prvo tokom istrage kada je policija umesto podrške bila izložena politikanstkim pritiscima DSS-a, koji nije birao sredstva u obracunu sa nama. Potom tokom akcije hapsenja koja je ubrzna zbog kratica, koje su ostale neotkrivene kao i deo te kriminalne mreze. Na kraju pred specijalnim sudom.

Nepsoredno po izlasku iz vanrednog stanja, u prvim danima postupka pred sudom, mi smo imali uzasno konfliktnu situaciju izmedju MUP-a i BIA-e. Povod je bio „Blic news” koji je na naslovnoj strani objavio da je policija podmetnula ubistvo generala buhe Makinoj grupi, kako bi pomogla Legiji. Situacija je bila pred pucanjem. Ljudi koji su rizikovali svoje zivote da bi saznali istinu o pogibiji Zorana i Boska Buhe, optuzeni su da su saradjivali sa njihovim ubicama. Insistirali su na zvanicnoj reakciji I pokretanju sudskog postupka. To, iz nekog pravnog razloga, nije bilo moguće bez saglasnosti BIA-e koja je takodje bila angažovana u hvatanju Makine grupe. Oni su to odbili da urade. Moje insistiranje na obrazlozenju rezultiralo je njihovim priznanjem da to ne mogu zato sto je tekst pisao covek koji kao njihov saradnik uredjuje celu novinu. Cutali su kada sam ih pitao zbog cega su pustili pricu o nasoj bliskosti sa Legijom kada vrlo dobro znaju da postoje kilometri materijala o policijskim aktivnostima u tom periodu, koji tako nesto negiraju. Naime, jedan od naših problema je bio taj što je policija paralelno morala da radi dva teška slucaja, akciju Splav-t hvatanje ubica generala Boška Buhe i akciju Svedok- pripremanje hapšenja Legije i Zemunskog klana. Odgovor sam dobio mesec dana kasnije, kroz pokrenutu kampanju rusenja nase politike koja se sprovodila na principima za koja sam ja trazio objasnjenje u sluzbi.

Sudenje ubicama Boška Buhe je propalo zato što je to bilo potrebno da bi se kompromitovao Specijalni tužilac Jovan Prijic, a mi kriminalizovali pred svedocenje u procesu optuzenima za ubistvo Zorana. Sustinski bi se time srusila optuznica za 12. mart. Da, bas je to bio plan. Prvo srusiti Prijica odbacivanjem optuzbe i pustanjem na slobodu ubica generala Buhe. Potom su, na osnovu kordiniranih izjava Legije i clanova Makine grupe, planirana nasa hapsenja uz pratecu sumnju da je i slucaj Djindjic reziran kao I slucaj Buha. Time bi bili sruseni I jedan I drugi process, a mi bi na optuzenickoj klupi zamenili mesta sa tim kriminalcima.

Izlazio sam iz londonske galerije Tejt Modern kada mi je zazvonio telefon. Potpuno nepoznat broj bio je dovoljan razlog za ignorisanje. Ne znam koliko sam poziva propustio. Aparat se usijao dok sam s Lajfom, koji mi je spavao u narucju, setao preko Milenijumskog mosta koji spaja dve obale Temze. Javio sam se kod katedrale svetog Pavla strahujuci da ce uporno ponavljanje telefonske melodije probuditi Lajfa. Javio sam se dok je Jelena s njim odlazila niz ulicu. Bio je to moj prijatelj koji je otisao do Madjarske da bi mi se javio sa sigurne linije. U kratkim crtama mi je prepricao sadrzaj izvestaja Generalnog inspektorata MUP-a koji je, sto je I meni bilo poznato, mesecima na slucaju Boska Buhe pokusavao da ponovi scenario afere Gavrilovic. Naravno da su ulozi bili veci. Cilj je ostao isti – moja eliminacija I

eliminacija mogućnosti da se pred Specijalnim sudom otkrije pozadina Zoranovog ubistva.. Pustanje ubica policijskog generala iz zatvora bila je trecerazredna cema pamfleta koji je narucio Vojislav Koštunica uz medjusobne asistencije napisali Aca Tomic, Radete Bulatovic, Zoran Stojkovic i Dragan Jovic da bi sve na kraju potpisao Vladimir Bozovic, policajac s dosijeom vecim od svog minisrta. Nisam bio iznenadjen cinjenicom da su se interesi vlasti poklopili sa interesima podzemlja. Posle toliko godina iznenadila bi me drugacija pozicija Kostunicine politike. Za sam rad na izvestaju sam znao vec dosta dugo vremena. Kako je koji inspektor skidan sa predmeta zbog toga sto je odbijao da poveruje u pricu o mafijaškoj golgoti, rasla je kolicina informacija koja je je na vreme upozorila da se priprelim za ono sto mi je u centru Londona zabrinuti prijatelj saopstio. U tom trenutku sam dovoljno dugo znao da je sudija Zoran Tatalovic bio izložen neverovatnim pritiscima ministra pravde Zorana Stojkovic. Pocetni otpori su slomljeni do izricanja presude koju je za kafanskim stolom upravo Stojkovic izdiktirao Tatalovicu, postavljajući ga odmah zatim, mimo konkursa, za sudiju Vrhovnog suda. Presuda po kojoj postoji sumnja, ali ne i dokaz da je Makina grupa ubila Boška Buhu, jasno mi je najavljivala napad na nas.

Nisam poslusaov savete. Pozurio sam za Beograd. Nije me impresionirao izvestaj Generalnog inspektora MUP-a Srbije koji je pripreman mesecima tako sto je svedocima sugerisano kako da me optuze.

Vise nije tajna da je Milan Obradovic tokom dva meseca urnisan zato sto nije prstom pokazao u mene ili nekog ko bi to mogao da uradi umesto njega. To mu je ponudjeno godinu dana pre hapsenja. I danas bi vodio beogradsku policiju da je pristao da pristupi onome sto ja zovem zlocinacko udruzenje I u ime novog zivota iskonstruisanom optuznicom, unisti zivot nekome od nas. Najuren je u Kursumliju kao gen policije. Desilo mu se isto sto i mnogima. Laz kao osveta. Tim metodama je ubijen otac genrala Gorana Radosavljevica Gurija. Preminuo je citajuci tekst koji je novinarima dostavio nacelnik javne bezbednosti Miroslav Milosevic, kako bi unistio policajca koji se nije uklapao u novu ulogu.

Ako je taj slucaj bio toliko vazan da je general policije morao biti zatvoren, na cemu se onda gradila distanca prema meni za koga su tvrdili da sam bio nalogodavac. Samo na cinjenici da znam istinu i da ne bezim od nje. Uprkos svojoj sili, na kraju je sudija koji je drzao Obradovica u zatvoru, preko posrednika od mene trazio garanciju da ga necu kritikovati. Za uzvrat je rekao da ce prekinuti godisnji odmor kako bi pustio Obradovica. Nisu to smeli da mi prenesu zato sto su unapred znali odgovor. "Bez kompromisa" je na kraju oslobodilo generala policije cijih je 25 godina perfektnog rada vredelo manje od rada ubice drugog policijskog generala. Naravno, da je hapsenje Milana Obradovica bila dobra prilika za revans Miroslava Milosevica, nacalnika javne bezbednosti, koji cesto pati od nesanice zbog toga sto je Legija, s kojim je svojevremeno uterivao dugove po Beogradu, iza resetaka. Njega je svojevremeno Obradovic smenio zbog nesposobnosti uprkos intervenciji i samog Legije.

Isti je slucaj i sa ministrom Jovicem koga su Obradoviceve kolege tokom osamdesetih hapsile zbog pljacke, tuce I pijanstva. Sam Obradovic je Jovicu postao

trn u oku nakon provale u arhivu policijskog radio saobracaja, koja kao krivca broj 1 za paljevinu dzamije, istice Kostunicinog ministra sile.

Izveštaj Generalnog inspektora Vladimira Bozovica je napisala sluzb,a za koju je on poceo da radi jos u Studentskom gradu. Sprovodio je naloge novobeogradskog detasmana RDB-a, koji je zadrzao u fioci krivicne prijave protiv Bozovica spasavajuci ga tako od visegodisnej zatvorske kazne. Nije nikakva tajna da se on svakodnevno na kolegijumima MUP-a sreće sa covekom koji ga je zbog toga uhapsio pocetkom devedesetih. Bozovic je, po zadatku bio angazovan kao pratilac mitropolita crnogorsko primorskog Amfilohija Radovica, formalno pravdajuci svoje prisustvo funkcijom pravnog zastupnika mitropolije, posto mu je prethodno drzavna bezbednost obezbedila diplomu pravnog fakulteta i advokatsku titulu nakon reziranog angazmana u kancelariji Borivoja Borivica, advokata Buhinih ubica. Negde u to vreme smo se i upoznali. Naravno na njegovu inicijativu. Brzo sam shvatio o cemu se radi. Mnogo brze od Vuka i Danice Draskovic, koji su sve do Sabora SPO-a, na kojem nije smeo da se pojavi jer udba unistila tu partiju, verovali da je on njihov kadar.

I danas me interesuje da li je sluzbenik udbe Vladimir Bozovic, pripremajuci izvestaj, sa okrivljenima razgovarao telepatski, pošto su se Buhine ubice i na sudu i u policiji branile cutanjem.

Mozda nije stigao da im se posveti od brige za pevacicom ratnog zlocinca, koja je u vanrednom stanju uhapsena zbog toga sto je trebalo da pruži alibi Zoranovim ubicama, da bi je danas po nalogu generalnog inspektora obezbedjivao MUP, najavljujuci depesama njen dolazak pod sluzbenom pratnjom. Cak I kada ide u selo.

Izveštaj Bozovica bio je zasnovan iskljucivo na iskazima optuženih, koji su pred generalnim inspektorom govorili bez straha koji im je drzao jezik za zubima jos od novembra 2002. godine. To navodno uzimanje izjave, a zapravo citanje napisanog teksta, uradjeno je tako da razgovori nisu snimani, kako glasovi Makine grupe ne bi mogli da se uporede sa telefonskim konverzacijama osoba ciji je identitet bio sporan za sud.

Svi znaju da je drzava podrzala neistinu u procesu ubicama Buhe i zbog cega je to ucinjeno. Znale su to sve partije u Srbiji. Znala je to i Demokratska stranka. Njeno javno cutanje i interna saglasnost bili su gori od udbinog izestaja. Ako su drugi u tome videli sansu za sebe ona na to nije imala pravo. Bez obzira sto je to bila poruka drzave podzemlju. Pružena ruka pomirenja. Ne zelimo medjusobne obracune.

Vreme je da se obracunate sa njima. Cak su i po izlasku Obradovica iz centralnog zatvora hlabreci jedni druge govorili da je pitanje trenutka kada cemo ovog puta svi biti uhapseni. Obracun se i danas nastavlja. Sa nama koji i dalje insistiramo na politici zbog koje smo se konfrontirali do poslednjeg atoma snage sa onima koji su danas drzava. Dva meseca su tolerisali ubicu koji je u gradu cekao da mu neko od nas udje u nisan. Ljudi Iz BIA-e su nam mimo Bulatovica, dostavljali informacije o kretanju atentatora strahujuci da ce ih jednog dana neko pitati zbog cega su dozvolili likvidaciju. Tek posto smo odlucili da zakazemo konferencijj za novinare, kako bi obelodanili prisustvo ubice koji uz saglasnost Radeta Bulatovica dva meseca slobodno ceka svoju priliku, organizovano je hapsenje, tokom koga je pronadjen

hekler sa optickim nisanom. Polovinom maja BIA-u je zvanicnim kanalima prosledjena informacija da se priprema atentat na mene, uz navodjenje imena osoba koje to treba da urade. Rade Bulatovic je uzvrtio depesom da je u Srbiji samo Vojislav Kostunica ugroizen.

Obracun sa nama, protagonistima politike koja se sukobila sa zlocinackim udruzenjem, prenet je do danas. Mi smo stvarali zivot. Zbog toga su oni sejali smrt. Mi necemo nista drugo. Oni nista drugo ne znaju.

To je sustina. Lako ju je proveriti. Ali to ne interesuje one koji imaju isuviše dug rep. Metak ispaljen 12. marta je razvejao svu maglu u Srbiji, ucinivsi ga jasnim.. Danas se opet ne vidi ocigledno. Ali se oseca. Tesno je. Zato ne sme biti paktiranja sa njima. „Bez kompromisa oko sustinskih pitanja”.

“Srešćemo se negde u budućnosti. Svi.”

Pamtim samo fragmente 12. marta. Ivaninu recenicu “Pucali su ispred zgrade. Strasno je”. Zoranov broj 063/440-441 koji sam nekoliko puta ukucao u svoj mobilni telefon. Minjin poziv iz operacione sale “Ubili su nam Zokija”. Ruzicu I Bebu ispred Urgentnog centra. Karabinjere koji su cuvajuci Jelenu I mene na milanskom aerodromu Malpensa bez reci pusili cigaretu za cigaretom sve do mog ulaska u vladin avion kada mi je jedan od njih na spageti engleskom rekao ”Sorry for prime minister. Win in war for him”. Cudan tupi osecaj koji mi je drobio emocije primoravajući me da prihvatim da Zorana nema. Razumeo sam da je ubijen. Ali to nisam osecao kao njegov kraj. Tada nisam mogao da prihvatim da smo Zorana izgubili. Iako o tome nikada ne razgovaram, siguran sam da nisam jedini koji se tako osecao.

O tom danu I svemu sto je posle njega usledilo ne zelim da govorim kao neko ko ima monopol na apsolutnu istinu. Cak ni na najblizu verziju. Za mene se vezuje isuvise predrasuda, suprotstavljenih interesa I kontroverzi da bi na tako nesto imao pravo. Ne mislim da je to moj problem. Jednog dana ce definitivno biti plus, koji iako nisam trazio, zelim da sacekam na nogama. Do tada je to za mene okolnost. Politicka klima na koju mozete da se zalite ali je time sigurno necete promeniti. Zelim da umesto navodnih istina kojih je do sada bilo gotovo koliko I protagonista 12. marta ogolim cinjenice na osnovu kojih ce svako razuman osetiti bez bilo kakvog sufliranja sustinu tog trenutka.

Sleteli smo tokom veceri. Beograd je neobicna grad. Retke su sredine u kojima su emocije toliko izrazene da u drugom planu ostavljaju arhitekturu, geografiju, politiku, ekonomiju. Beograd je gubeci osobine grada kroz sve ono sto mu se desavalo krajem 20. veka spasila energija Beogradjana. Bas kao sto je on mnogima omogucio da u njemu ponovo pronadju zivot koji su prethodno izgubili ko zna gde. To je sjajan grad kada su takvi ljudi u njemu. On ne postoji uprkos bulevarima, sopovima, galerijama, gradskom prevozu ako Beogradjani prestanu da postoje. 12. marta je izgledao sablasno dok sam gledao u njega koracajuci po pisti surcinskog aerodroma. Znao sam kako se osecaju ljudi.

Ispred automobila me je sacekalo obezbedjenje koje je izgledalo kao da se nalazimo na prvoj liniji fronta. Odbio sam pancir koji su mi ponudili. Prolazeci pustim gradskim ulicama slušao sam na devedesetdvojci vesti o proglašenju vanrednog stanja. Jos sam tokom dana trazio od Zivkovic, Canka i ljudi iz GSS-a da bez obzira na zakonske nedorecenosti dramaticno ekstremnom reakcijom odgovore na Zoranovo ubistvo. Nedavno je Zivkovic, kao i mnogo puta iz samo njemu poznatih razloga, demantovao ovu, ne samo moju inicijativu, iako je stajao kraj troje ljudi na hodniku Urgentnog centra kada sam mu na njegovu poruku „Cuvaj se pri povratku” odgovorio „Trazi proglašenje vanrednog stanja i shvati da ne sme biti imenovan Vrsilac duznosti Predsednika Vlade”. Uz taj razgovor sa njim i prethodni dogovor sa strankama koje su do kraja ostale u poslanickom klubu „DOS-reforma Srbije” da se na sednici koalicije nama pruži podrška i da pravo mandataru nove vlade bio sam siguran da cemo makar moci da pokusamo da odgovorimo ubicama.

Radio je emitovao informaciju MUP-a da iza atentata stoje Legija i Zemunski klan. To je bilo jako važno, jer je u startu razbilo konfuziju koja je mogla da ima zastrašujuće posledice. Zamislite šta bi se desilo sa Srbijom da smo danima objavljivali da tragamo za pociniocima atentata čiji identitet ne možemo da saopstimo. Ovako je struktura državnog udara bila razbijena već nekoliko sati nakon pogibije Zorana. To je naknadno postao jedan od argumenata u kampanji naše kriminalizacije koja se između ostalog sprovodila i kroz nametanje teze bratstva u krvi da smo mi znali šta će se desiti 12. marta o čemu najbolje svedoci policijska poternica koje je objavljena istog trenutka. Naravno da oni to ne rade zbog želje za istinom već iz straha da se ona ne sazna. Na isti način na koji smo reagovali postupila je i Bela kuća. Nekoliko sati nakon 11. septembra Vashington je zvanično objavio da iza napada na Svetski trgovinski centar i Pentagon stoji Al kaida. Nisam čuo da je Kostunica zbog toga počeo da optužuje i Busa. Ali jeste mene, Bebu, svaku osobu koja je bila deo politike koju je personifikovao Zoran. Policija je u toku prve noći i drugog dana nacela zavereničku mrežu koju su ispleli mafijasi, korumpirane sudije i inspektori kriminalističke policije, podivljali delovi službi bezbednosti i antihasko bratstvo. Činjenica je da smo tim saopštenjem razbili komunikaciju i logistiku zločinackog udruženja. Prvi izveštaji sačinjeni na osnovu izjava dojučerašnjih saradnika Legije ili članova Zemunskog klana, automatski su bili dokaz da smo u pravu. Ako se zna ko je Dejan Milenković, ako se zna šta je pokušano kod Limesa, i ako se zna da se on krije, onda ne postoji nikakva dilema oko toga ko bi mogao biti prvi osumnjičen za izvršeni atentat. Dva ili tri dana nakon objavljivanja saopštenja policija je imala dokaza za podnošenje krivične prijave. U isto vreme su uhapšeni Zoran Vukojević šef obezbeđenja mafijanske centrale u Silerovoj i Miladin Suvajdžić, diler Legije i klana, koji je u pojedinim fazama prisustvovao planiranju atentata. I jedan i drugi su, pošto je započet sudski proces, dobili status svedoka saradnika.

Dok sam se ulicom Kneza Milosa približavao zgradi vlade preispitivao sam svaki frejm, sekund, minut, sat...naše prošlosti u kojoj smo eventualno mogli da sprecimo fatalan ishod? Stalno tragam za nekom sansom koja se mogla iskoristiti, mogućnosti da nešto više uradim. I tada kao i danas ne mogu da prihvatim surovu definiciju 12. marta kao slepe ulice iz koje nije bilo izlaza. Na žalost prostor je već bio toliko sužen sukobima koje smo vodili od oktobra 2000. do marta 2003. Za nas sve do tog trenutka nije bilo situacije za koju nemamo rešenje. Za nas nije bilo slepe ulice. Čak i kad smo bili u njoj mi smo pronalazili izlaz. Rusili smo zid. Kada pričamo o načinu na koji se morao čuvati Zoranov život, onda ne možemo krenuti sa parkinga ispred Vlade ili auto puta kod Limesa. Analizirajući odnos države i društva prema onome što je on radio, njegovom cilju i misiji u kojoj je video smisao svog života očigledno je da je od većine drugih mogao da očekuje samo prepreke. Na poslednjoj su ga srusili, pet dana pre formiranja Saveta ministara koji bi nam omogućio da izvedemo društvo iz 5 oktobra u kojem je tapkalo dve ipo godine, zahvaljujući Kostunici koji je stavio nogu u vrata sprecavajući nas tako u definitivnom razlazu sa Srbijom prošlosti. Mnogi su ga u tome podržavali prihvatajući prihvatajući pseudolegalizam kao paravan za kontinuitet. . Da li bi bilo 12. marta da je kao predsednik savezne države, Vojslav Koštunica podržao hapšenje Slobodana Miloševića. Ne! Da li bi bilo 12. marta da je prečutao ekstradiciju Haškom tribunalu umesto što ju je nazvao

politikom državnog udara i zbog toga napustio koaliciju. Ne! Da li bi bilo 12. marta da je u protestu crvenih beretki video pobunu a ne sindikalno nezadovoljstvo? Ne! Da li bi bilo 12. marta da je u junu 2002. godine podrzao Zakon o borbi protiv organoizovanog kriminalana? Ne! Zato sto je Zoran ubijen upravo zbog toga sto je bilo sigurno da ce njegova smrt biti i kraj ideje koja je mnogo zuljala. Zbog nesposobnosti da prati ritam naše politike, nespremnosti da definise zajednicki cilj brzih, efikasnih, sustinskih promena Kostunica je postao zaslepljen i prestao da bira sredstva u obracunu sa nama.

Ako mu je u tome mogla pomoci vojska – iskoristio ju je. Ako mu je u tome mogao pomoci Stanišić - iskoristio je Stanišića. Ako su mu u tome mogli pomoci Rusi koji su u Beogradu imali 50 puta vise spijuna nego zajedno Amerikanci i Englezi i vozni park veci od BIA-e – iskoristio ih je. Ako su mu u tome mogli pomoci ambasadori SAD-a, Ujedinjenog Kraljevstva ili Francuske – iskoristio ih je. Ako mu je u tome mogla pomoci Ljiljana Buha - iskoristio je Ljiljanu Buhu. Svaki nas novi uspeh uvecavao je broj neprijatelja koji su zbog toga postajali njegov prijatelj. Devedeset odsto energije trošili smo na odbranu od Koštunicinih napada. Njegova predsednicka kampanja 2002. je bila bestijalna. Ona je u Srbiju vratila jezik kontramitinga, za koji smo verovali da je nestao 5. oktobra. Ni on ni njegovi najbliži saradnici nisu birali sredstva. Zato je Gradimir Nalic postrojavao JSO i od njih tražio da podrže DSS patriote a otkazu poslušnost nama izdajnicima. Zato su Aca Tomic i Rade Bulatovic ispratili Zoranove ubice u 12. mart.

Dok sam ulazio u zgradu Vlade probijajući se kroz Beogradjane koji su placuci palili svece postalo mi je jedino vazno da cinjenica da Zorana više nema ne sme biti doživljena kao da nema više ni buducnosti u koju je on verovao. Ako pojam obezglavljanosti ima neki smisao, onda mu Srbija nikada nije bila bliža nego u tom trenutku.

Zoranov kabinet mi je izgleda kao da je on izasao i da ce se svakog trenutka vratiti. Zapravo je jos uvek na neki cudan nacin bio vise prisutan nego konacno izgubljen. Otvorene knjige, papiri na radnom stolu, Biljana, njegova sekretarica, ispred vrata. Atmosfera je bila mucna, morbidna i kroz to se videla ta razlika stvorena snajperskim metkom svega nekoliko sati ranije. U jednom trenutku nestao je optimizam, nestala je energija, zivot. To je bilo tako ocigledno medju svim tim Zoranovim bezivotnim stvarima.

Sada kada sam bio tu u vladi i kabinetu grc koji me drzao tokom povratka u Beograd poceo je da popusta. Bubnjala mi je u glavi njegova recenica izgovorena tri nedelje pre toga na Intenzivnoj nezi Ortopedske klinike «Ako znamo da smo za druge demoni zato sto smo bili u svakom problemu, ako znamo da smo paradigma svakog zla u Srbiji, onda treba da shvatimo da nas cekaju kako bi nas unistili u prvom trenutku nase slabosti. I nemoj da mi govoris da to razumes. Pokazi. Nemoj da cutis kada laz u tebi. Reci ne! Sto puta. Kada god otvore usta. Pogledaj sta su od mene napravili»

Rekao sam mu da treba da krenemo u kampanju. Da ponovimo «Srbiju na dobrom putu» ali kroz stranku. Sta je drugo Kostunica mogao da radi danas u odnosu na ono od juce. Nista osim ponavljanja koje je bilo dosadno i kao original. Zato smo hteli da krenemo dogadjajima u susret. Aktualizovali smo kosovsko pitanje tako sto smo rekli da umesto cekanja treba da odlucimo. Standardi pa status za nas nisu

mного znacili. Ako se standardi nekim cudom ispune ideja kosovske nezavisnosti ce dobiti neoboriv argument. Ukoliko taj princip ne bude ostvaren nece biti ni Srba pa ce Albanci samostalno upravljati tom teritorijom. Ubrzali smo resavanje srpsko-crnogorskih odnosa tako sto smo iz faze problema pod imenom SRJ presli u fazu SCG kao privremenog resenja do definisanja finalne opcije. Odlucili smo da stavimo tacku na hasku agoniju pri cemu smo te 2003. godine zaista mogli tako nesto da izgovorimo, posto smo bili na korak od peuzimanja vojske i njenih sluzbi bezbednosti, koje su se ponasale kao da je Milosevic jos uvek na vlasti a Mladic na tenku iznad nekog bosanskog grada. Bili su nam jako vazni postenje i solidarnost. Ako reforme ne funkcionisu vlast rusi rezultat. Ukoliko funkcionisu onda se ne moze napadati rezultat vec vlast koja to u stvari radi zbog sebe a ne zbog naroda. To je bio nas slucaj. Rusenje vlade kroz fabrikovane skandale bilo je ocekivano jos u februaru 2003. godine. Dotakli smo se Koštunice. Znam da se on nasmejao i rekao da je Koštunica kao i Srbija koju mi pokušavamo da promenimo: « Sacekace nas za dve godine. Opet cemo zavisiti od njega. Ponašace se u skladu sa svojom mržnjom. Na kraju cemo morati sa njim nešto da radimo, a ja to ne mogu.» Zoran je bio svestan potpunog razlaza njih dvojice. Mislim da je i Koštunica isto mislio. Za razliku od Koštunice, Zoran je bio žrtva, neko ko je ostavljan uvek kada je bilo najteze i neopravdano napadan zbog svoje politke kad god je ona dala neki pozitivan rezultat. To je uz DSS podrzavalo pola DOS-a i DS-a. Sada polovina onih koji su ga godinama unistavali ucestvuje u radu Demorkatske stranke jer je ona prisatala na to. Nije se Koštunica promenio, promenile su se demokrate.

Zoran nikada nije zeleo da budem pod senkom njegovog tutorstva. Isto tako, ni ja nisam zeleo da on bude neko koga bi mogli da optuze da mi gleda kroz prste. Bili smo prechutno bliski. Mogli smo beskrajno da razgovaramo o nekom poslu u bilo koje doba dana i nochi. Pred kraj nismo imali mnogo vremena za obicne teme. Uvek je to bila stranka, skupstina, Vlada, koalicija, neki problem... Poslednji duzi razgovor bio je ovaj koji smo vodili cekajuci popustanje lokalne anestezije pod kojom je bio, kako bi, nakon operacije tetive. Ta cetiri sata smo potrosili za sebe. Tada sam ga jedini put slagao. Pitao me je sta ima novo i na cudan nacin i njemu nesvojtveno, to vise puta ponovio. Kao da nije hteo da prihvati moj odgovor – »Nista!« Naknadno sam otkrio da je on od Minje svog dugogodisnjeg prijatelja i Jeleninog oca, saznao da cemo se Jelena i ja uskoro vencati. To sam krio od njega, kao i od svih drugih, zato sto sam hteo da sve prodje jednostavno, bez puno price i pompe. Rekli su mi da ga je to moje precutkivanje pogodilo. Ali nisam samo ja bio takav. U danima nakon 12. marta Milic i Beba su mi rekli da je BIA pokusala da nas razbije informacijom o mojoj navodnoj vezi s Legijom koja je otkrivena tokom pracenja Makine grupe a potvrđjena nasim zajednickim odlaskom na Kopaonik. Ne znam da li mi nista nije govorio zato sto je hteo da me sacuva od takvih situacija ili zato sto ih je, kako je povremeno drugima govorio, smatrao gadostima na koje ne treba trositi vreme.

Te noci sam otišao do Urgentnog centra. Beba je posao samnom. Milan Veruovic je bio u teskom stanju. Porazgovarao sam kratko sa lekarima i njegovom porodicom. Pred vratima bolnicke sobe bilo je nekoliko ljudi iz obezbedjenja ali niko od njih

nije znao nista sto bi moglo usmeriti istragu ka konkretnim raspletima. Od tada su pet puta promenili svoje izjave opisujuci sam trenutak atentata. Vratio sam se na sastanak sa Živkovicem kojem sam rekao da treba da bude premijer. I danas mislim da je to bilo najbolje kratkorocno resenje. On je bio savezni minister policije, covek u zreloom dobu, koji je svojom pojavom, bez obzira na stvarno drugacije stanje koje je vremenom doslo do izrazaja, ulivao sigurnost na neposredan nacin. Moj odnos sa Živkovicem je jako konfuzan. Mislim da su oni koji su rušili nasu politiku shvatili da zavise od mog odnosa sa njim. Šta ce biti sa Vladom i sa Demokratskom strankom meni je bilo jasno vec tokom vanrednog stanja. Video sam da medu nama postoje užasne razlike, da Živkovic zbog sopstvenih slabosti pravi distancu u odnosu na mene i u Tadicu traži partnera. Sve do stranacke skupštine na kojoj mislim da je shvatio koliku je grešku napravio. Ta stranka je bila tako surova prema njemu ne ostavljajuci mu prostor cak ni za pristojan poraz.. Egzistencijalni strahovi su je deformisali u situaciji u kojoj su se ljudi u njoj suocili s mogucim gubitkom vlasti. Krojacica iz druge smene «Kluza», VKV radnica koja je samo u Milosevicevoj Srbiji i onom sto je od nje ostalo mogla tri puta biti izabrana za predsednicu opstine postala je paradigma Demokratske stranke. Njeni strahovi su bili tipicni strahovi svakog funkcionera koji je deset ili petnaest godina ranije zamenio identitet transformisuci se u coveka na vlasti makar ona bila i lokalna. Od '96. godine mi smo upravljali najvećim sredinama u zemlji. Prakticno svakim znacajnijim gradom. Za njih su izbori predstavljali stres. Mogucnost da izgube ono sto su davno osvojili glasovima gradjana koji su se suprotstavljali Milosevicu. Takve ljude je interesovano samo njihov opstanak a on im je izgledao moguc isklucivo kroz ono sto je nekoliko meseci kasnije nazvano kohabitacijom. Pogazili su svaki princip DS-a. Smatrali su da posle toliko vremena mogu biti licni. «Stranka to smo mi. Kada je dobro nama dobro je i njoj. A nama je bolje u savezu svih sa svima, makar se on gradio u zivom blatu, nego u propaloj fabrickoj hali ili drustvenom preduzecu koje niko nece, gde cemo završiti kao opozicija. Naravno da ova definicija nije mogla biti javna. Zato se stranka bavila Živkovicem i cinjenicom da su posle njegovih deset godina provedenih na mestu potpredsednika stranke shvatili da on nije završio fakultet. Sto je valjda bila toliko diskvalifikujuce da i danas za njega nema mesta u krugu od 400 clanova Glavnog odbora. VKV radnica sa stavom Marije Kiri i danas vodi svoju opstinu. Ne verujem da razmislja o Sorboni.

Jedno vreme je cak i deo BIA-e ucestvovao u potkopavanju mog odnosa sa Živkovicem. Naravno da to nije bilo moguće uraditi bez znanja direktora Mise Milicevica i njegovog zamenika Gorana Zivaljevica. Nisam bio iznenadjen kada sam to cuo. Vlada nista drugo i nije mogla ocekivati od jednog Milicevica koji je vise trazio stan nego one koji su u sluzbi direktno ili indirektno odgovorni za 12. mart. MUP je stigao do portira. Predaleko za BIA-u. Jos manje prava na cudjenje ostaje nakon profesionalne biografije drugog coveka vladine bezbednosne agencije. Zivaljevic je bio jedan od najodanijih ljudi nacelnika beogradskog centra RDB-a Milana Radonjica, desne ruke Radeta Markovica u zlocinu na Ibarskoj magistrali. Proslavio se u jednoj od akcija tokom '99. godine, kada je disciplinujuci u ime svojih sefova poljuljanu sluzbu, za primer uhapsio i izložio torturi kolegu Vladu Nikolica, koji je zbog navodne saradnje sa neprijateljskim sluzbama u zatvoru ostao sve do

oktobarskih promena. Dok je to radio Zivaljevic nije imao moralnih dilema iako je znao da coveku sa kojim je radio godinama silom iznudjuje priznanje. Jos manje ga je mucila cinjenica da je on sam otisao mnogo dalje od onog sto je iskonstruisao Nikolicu. Naime on je kao navodni pripadnik antirezimske struje u drzavnoj bezbednosti, uspostavio kontakt sa zapadnom obavestajnom sluzbom, nudeci opciju pobune unutar Milosevicevog sistema za podrsku nakon njegovog rusenja. Slicno se na drugoj adresi ali godinu dana ranije ponasao i Jovica Stanisic, koji i danas nastoji da izmanipulise strance nudeci kontakt sa libijskom obavestajnom sluzbom i sigurno oslobadanje osudjenih bugarskih lekara koje bi Libiji trampila za povalacenje njegove haske optuznice. S tim sto se kod Zivaljevic na kraju ispostavilo da je sve radio u koordinaciji sa Radonjicem i Markovicem, pri cemu ni racunar vise ne bi mogao da prebroji koliko je puta tada promenio stranu.

Nedavno sam se sreo ljude iz BIA-e koje je sramota zbog toga sto su uradili svojoj vladi. Jer je to vrlo brzo prevazislo dimenzije odnosa premijera i njegovog potpredsednika. Nisam siguran da su to uradili zato što su se opametili. Pre mi se cini da , su to uradili jer su ih šutnuli iz službe kojoj su verno služili.

Isto vece, 12. marta, održano je predsedništvo DOS-a. Doneta je odluka da mandat za o predsednika Vlade pripada Demokratskoj stranci.

Sa puno gorcine, gledam na glasanje o Vladi koja je formirana 18. marta. Tri dana nakon Zoranove sahrane radikali, socijalisti i na žalost Demokratska stranka Srbije misle da je bolje da Srbije nema Vladu u vanrednom stanju od toga da je vodi Demokratska stranka. Kao da hoce da nam kazu "posto nisu mogli da srušimo vladu Zorana Đindica glasovima u Skupštini, neko drugi je to uradio tako sto ga je fizicki eliminisao. To nije problem. To je prilika da se dodje na vlast". Sve je obavezivalo te partije da u parlamentu saopšte da su nasi politicki protivnici, ali ne i biološki neprijatelji. Ali to "sve" je moglo imati uticaja samo ukoliko smo mi zaista bili njihovi neistomisljenici ali ne I snajperska meta . Ne, oni svoj odavno zapoceti obracun sa nama nisu hteli ni iz pristojnosti da prekinu. I to je bio njihov odgovor na nasu nezahvalnost. Jer bi sve tog dana bilo drugacije da smo pristali na koncentracionu vladu sa Kostunicom, radikalima i socijalistima u koju sigurno nece niko pucati.

Zato sam rekao da ne postoje dodirne tacke u izmedju njih I nas. Gvozdена metla je tada bila jedini pristojan odgovor.

Celu noc sam proveo na nogama, pokusavajući da razumem limite nase politike, pretpostavim naredne poteze Legije, razmotrim prve reakcije sveta. Ipak mi je bilo najvaznije sta o svemu misle ljudi. Bez njih smo mogli da izdrzimo sve dotadasnje udarce ali je pritisak nastao Zoranovim ubistvom strteski za nas bio neizdrziv ukoliko bi drustvo statiralo kao sto je to bilo pravilo svih prethodnih kriza. Ako ovoga puta Srbija odluci da saceka kraj sukoba kako bi podrzala pobednika bez obzira na njegov karakter onda je bolje da svima kazem jasan odgovor na pitanje «a sta ce biti sa nama?» koje je lebdelo u vazduhu. «Isto sto i sa Zoranom». Sve poruke koje smo toga dana poslali, pre svega kroz hrabri nastup Natase Micic koja je proglasila Vanredno stanje, vec su bile u drugom planu pred plimom strahova koji su se uvecavali u svakom razumnom coveku koji nas je posmatrao znajuci da je odluka gest a njena primena dokaz snage i sposobnosti. Znao sam da cak i ako

nismo sigurni moramo izgledati superiorno. I da je dan koji je svitao nasa jedina sansa da svojim ponasanjem pokrenemo drustvo.

Sve vreme sam se instinktivno javljao na telefon u kabinetu. U jednom trenutku sam shvatio da sam potpuno sam. Ne samo u krugu kancelarija Predsednika Vlade vec i u celoj zgradi. To me je podsetilo na novogodisnji razgovor sa Zoranom, koji me je pozvao iz Brazila da bi mi sa sest ili sedam sati vremenske razlike, u svoju ponoc a nase rano jutro pozeleo sreću i postavio pitanje «Izvini a zasto mi se niko ne javlja u kabinetu? Odgovorio sam mu kroz smeh da ne znam i da je mozda docek Nove godine jedan od razloga. «Pa sta to znaci? Da Vlada ne postoji kad je Nova godina? A koga ja da pitam zasto nije bilo struje dok se emitovalo moje gostovanje u «Milioneru». Da sam pao na prvom ili drugom pitanju iskljucili bi porodilista ali bi BK imao stuju. Ta emisija je bila bas pozitivna. Steta sto se nije videla. Moramo da promenimo to ponasanje u Vladi. Ne moze to tako. Pa svet zivi 24 sata. I fabrike rade u tri smene. Mogu i svi ti sto se motaju oko mene. Ni imena im ne znam koliko su beskorisni. Jedva cekam da se vratim a do tada cu beleziti svaki poziv na koji mi nisu odgovorili. To ce ovoj dosadi dati neki smisao. Covece gde sam stigao da ne bi mogao da izađem iz hotela. Treba da vidis ovu kisu» Dugo smo jos razgovarali. O Ustavnoj povelji i polovini januara kao super terminu za njeno usvajanje, o Hajekovoj knjizi koju sam mu pred put, iza ledja ubacio u automobil kao novogodisnji poklon i pretnji da ce mi on odgovoriti na slican nacin. Nije bio slican ali je bio jednako cudan. Pruzio mi je poklon pred pocetak glasanja o novoj srpskokrnogorskoj drzavi. Dok je to gledala cela skupstina i snimala svaka kamera. Naravno da sustina nije bila u disku brazilske muzike. Tim postupkom on je odgovorao na sve one pritiske koji su u nasem odnosu zeleti da stvore podelu. Popili smo kafu u skupstinskom hodniku cekajuci kvorum. Preko solje mi je rekao»Beba ima spisak propustenih poziva. Sada cemo to da sredimo. Svaki sledeci put hocu da imam on line kabinet. Ko smo mi da se ne javljamo na telefon kada nas neko zove. Savet bezbednosti? Ili nam niko ne treba?» Oko sedam ujutro, pridruzio mi se vladin savetnik za spoljnu politiku Ivan Vejvoda. Sve do pola deset nismo ispustali telefone iz ruku. Svaki poziv je dobio odgovor.

Bilo je vreme da odem kod Ruzice. Nisam to zeleo da uradim cim sam sleteo tokom noci. Ne pre nego sto sam sebe ne uverim da sam sposoban za tako nesto. A za mene se u tom trenutku sposobnost ispoljavala kroz preuzimanje odgovornosti. To ne znaci da sam se osecao kao njegov naslednik. To za mene znaci da sam tog dana, bio spreman da budem ono sto sam bio juce. Kao i danas. Zeleo bih da to osecaju milioni ali ne mislim da je ta ideja manje vredna ukoliko se mozemo prebrojati prstima jedne ruke. Prosto to znaci da je potrebno dodatno raditi. Oni koji me osporavaju saplicuci me tezom o nasledniku treba da shvate da smo taj ubijeni covek i ja radili jedan posao od kojeg ni po koju cenu nismo zeleti da odustanemo. 12. mart je samo povecao moje radno vreme. Siguran sam da se isto kao ja osecaju i mnogi drugi.

Dok sam drzeci Jelenu za ruku kroz dugo dvoriste prilazio kuci razmisljao sam o cudnom paralelizmu. Dve godine pre toga sam takodje bio akter prelomnih istorijskih trenutaka. Tada sam usao u Milosevicev dom da bih ga uhapsio ostvarujuci nameru mnogih ali pre svih Zorana. Marta 2003. osecao sam da me na kraju staze kojom sam se kretao ceka posledica onog sto sam uradio marta 2001.

Setio sam se koliko mi je izgledalo nestvarno lepo to jutro i ta «setnja» do Milosevicevog kosmara u koji sam usao svesno, znajući unapred da će mi to promeniti život. Bilo mi je tesko zbog svakog olovnog koraka tog 13. marta koji me približavao Ruzici, Jovani i Luki kao preostalom delu sveta u koji me je davno uveo Zoran. Gubitak premijera ili predsednika stranke nije bio ni deo bola koji je pratio gubitak muza ili oca. Na vratima smo se jedva izborili sa Pokijem, jagnjetom u telu rotvajlera, koji je imao kamen za mene. Samo je za njega to bilo obično jutro. Ruzica je sedela sama u velikom dnevnom boravku. Ni u ovom trenutku ne mogu da opisem njena osećanja ili pokrete koji su je u mojim očima učinili ranjivom. Bila je dostojanstvena. I sama uprkos Jeleni i meni pored nje. Ni danas mi ne izgleda drugacije uprkos tome što je okružuju neki drugi ljudi. Video sam tada Jin bez Janga. U međuvremenu su odnosi sa Ružicom postali potpuno drugaciji. Nije mi nisšta rekla što bi mogao da mi bude razlog za tvrdnju da su se oni promenili nakon Zoranovog ubistva. Ipak, ne živim sa glavom u pesku. Jasno je da više nisšta nije isto. Nije se tu nesšto desilo. Jednostavno smo se razisšli. Ne mogu čak precizno da kazem kada se sve to desilo. Meni tu nisšta nije politički problematično. Zasto ona ne bi mogla da ima drugacije političke stavove. O tome sa njom nisam razgovarao. Niti bi tako nešto i pomislio da uradim. Bilo bi to nepostovanje Zorana, nje, konačno i mene. Kada bi moja politika zavisila od takvog alibija onda ona ne bi trebala ni da postoji. Mada mi je jasno da su razgovarali drugi. Porodica Đindić je prošla kroz užas. Još uvek živi u tome. Ne mogu da svojom sudbinom i svojim problemima, da ih opterećujem uvećavajući njihove nevolje. Niti hoću da osporavam način na koji ona misli da će te probleme umanjiti. Nikada na takav način nisam posmatrao Ruzicu i bilo bi glupo da kazem da je razlika između nama stvorena zbog toga što je ona imala drugacije političke misli. Ima toliko ljudi koji drugacije politički misle, pa sa njima mogu normalno da razgovaram. Besmisleno mi je da takav razgovor zamenjujem ovim pisanjem. Mi živimo paralelne živote koji ne dovode u pitanje moje osećanje odgovornosti prema toj porodici. Trebalo mi je dosta vremena da na takav način prelomim sebe. Poslednji put smo se razgovarali u opet u martu, kada me je pozvala jer je čula da se tog jutra Jelena porodila. Nisam znao šta da joj odgovorim kada me pitala šta se to desilo sa nama i zasto ona mora od drugih da saznaje da sam dobio sina. Tada sam obećao da ću sa Lajfom svratiti kod nje na kafu koju još nisam popio. Tog dana odigrala su se tri događaja koja su svaki na svoj način simbolizovali sve što se desilo do danas. Predsedništvo Demokratske stranke je trasiralo put kojim se kao po sinama i danas u nazad kreću demokrate. Govoreći na komemoraciji nepuna 24 sata posle atentata poslao sam poruku da je Zoranova posveta u knjizi »politika s vizijom bez spremnosti na kompromis oko sustinskih pitanja« moj program. I na kraju razgovor sa Nebojšom Čovićem koji je bio zapravo uvod u prozuetak krvave utakmice koja nije rešena posle poluvremena – 5. oktobra i 12. marta.

Ta sednica predsedništva stranke zapravo je imala svoja dva dela. Nezvanican na kojem su donete odluke dok sam je bio kod Ruzice i zvanican na kojem su mi saopštena rešenja. Gledao sam u Živkovića, Tadića i Gocu Čović. Nije me interesovalo to što su se slozili oko imena budućeg premijera. Prvo zbog toga što sam i sam prethodne noći smatrao da je Živković prihvatljivo rešenje za Srbiju u

vanrednom stanju. I drugo zato što sam bio svestan da problem nije u vladi već u vojsci, što je funkciju ministra odbrane u tom trenutku činilo važnijom od funkcije premijera. Od tog čoveka se očekivalo da momentalno smeni većinu generala koji su bili bastioni otpora demokratiji, demontira vojne službe bezbednosti i transformise vojsku koja je izgledala kao da se sprema za sovjetsku paradu na Crvenom trgu. Glasno sam rekao «ne» na pominjanje Tadićevog imena. Prečutao sam sastanak na kojem je nedelju dana pre toga Živković od mene tražio podršku zbog kampanje koju je pokrenula vojska nastojeći da u Savet ministara uvede Tadića umesto njega, kojeg smo i Zoran i ja smatrali funkcionalnim rešenjem za ministarstvo odbrane i ono što po nama u njemu mora da uradi ministar. . Rekao sam da mi je to neprihvatljivo i pitao da li je to što je Zoran ubijen Borisa učinilo kvalitetnijim. «Ti si željeni ministar Branka Krge. Problem je što te žele oni koje mi želimo da smenimo. Ti si dozvolio da bude njihova sansa» Boris je nesigurno rekao:» Pa ja sam civilista» Bili smo u problemu. Jedan protiv drugog potpredsednika dok druga dva to posmatraju. Ne znam više ko je predložio kompromisnu formulu»nesigurni ministar – sigurni savetnici». Znao sam da to konceptijski neće funkcionisati ali sam taktički pristao razmišljajući da ću već nekako stvari postaviti na mesto na kome mislim da treba da budu. Živković mi je dva meseca posle toga rekao da je ta odluka bila pogresna. Više nije mogao ni da stupi u kontakt sa Tadićem a kamoli da od njega nešto zatraži. U tu fazu je sebe doveo odbijanjem da raspise vanredne izbore na kojima sam ja insistirao. Jos jedanputa me preglasao sa Borisom ne shvatajući da time vladu izvodi na brisan prostor pred sve one koji su izmislili iz vanrednog stanja ambiciozniji da se sa nasom politikom obračunaju više nego što je to bio slučaj 12. marta zbog toga što je ona bila slabija za Zorana a oni jaci za sve naše slabosti.

Pozicija Borisa Tadića u Demokratskoj stranci bila je mnogo drugačija od moje. On je vodio računa o prilikama u kojima se povremeno pojavljivao, izbegavajući bilo kakvo javno identifikovanje sa svim teškim političkim potezima i odlukama koje smo donosili. Jednostavno, bio je tu, kraj nas, kao jedan od potpredsednika.

Zoran ga nije marginalizovao. On je sam izabrao da bude na marginama. Čutao je na Skupštini na kojoj se odlučivalo o sudbini stranke kada je 2000. godine preko Slobodan Vuksanovića udba pokušala da je preuzme. Tadić je bio tada kandidat za potpredsednika, ali je odluci da ne govori iako se prvi put kandidovao. Već je tada bila očigledna razlika između nas. Da li treba nešto više reći osim jednostavne činjenice da sam izašao i rekao da DS ne sme popustiti pod pritiscima.

Boris se nije odlucio za marginu samo zbog konformizma već i zbog toga što često on nije bio naš istomišljenik. Mada je uvek čutao nekomentarajući javno naše poteze sa kojima se nije slagao. To je prvi put uradio tek šest meseci posle Zoranove pogibije kada je sa više od godinu dana zakaznjenja otkrio da ga “žulja” to što smo isključili DSS iz Skupštine.

Uostalom u konstantnoj antikampanji Zoran je saplitan kao efikasan ali problematičan lider čiji su imidž i repovi koje za sobom vuče prepreka za budućnost Srbije. Napadali su ga, da bi mogli kad tad da ga zamene prihvatljivijom osobom čiji je foto robot još 2001. godine postao Boris Tadić.. To je znao svako u

vrhu stranke. Ali u tome niko nije video razlog za obracun. Mi smo uvek drzali otvoreno stranacko trziste ideja I ljudi. I to pravilo se primenjivalo prvo na Zoranu kao predsedniku. Zato u danasnjem rukovodstvu gotovo I da nema ljudi koji su prisustvovali poslednjem stranackom Predsednistvu koje je on vodio 9. februara 2003. godine. Analizirali smo situaciju u našim odborima. Mimo teme Nenad Bogdanovic je otvorio pitanje svoje pozicije u stranci. Rekao je da on radi težak posao predsednika beogradske vlade, da daje sve od sebe, ali da misli da se protiv njega, vodi organizovana kampanja iza koje stoji neko iz stranke.

Zoran je bio direktan: “Nismo deca. O cemu pricas? Reci ko to iz stranke radi”.

Zoran Živkovic je pojasnio govoreci da Bogdanovic misli na neke novinske danke U kojima se on kompromituje kako ne bi mogao da bude kandidat za gradonacelnika. Na kraju je Bogdanovic danasnji gradonacelnik I zamenik predsednika Demokratske stranke rekao da iza svega stoji Tadic.

Podrzao sam ga konstatujuci da je to nekorektno. Ambicija je sama po sebi pozitivna osobina, ali se u Tadicovom slucaju morala ostvarivati na bilo kom nivou državne zajednice. Isto je vazilo I za mene koji sam bio fiksiran za poziciju u republickom parlamentu.

Tada je usledila tipicna Zoranova reakcija: “Ma dosta mi je, necu više da trpim spletkarenja i potuljenost”. Trazio je da se opštinskim odborima pošalje odluka kojom se isključuje mogućnost samokandidovanja i internih stranackih kampanja uz napomenu da da ce se svaki takav pokušaj biti sankcionisan. To je u stranackim krugovima protumaceno kao najava njegovog disciplinovanja Tadica, sto nije bilo tacno. Zoran ga je video na vaznom mestu ambasadora u Pekingu zasta je vec bilo zatrazeno misljenje kineskog ministarstva inostranih poslova.

Situcija se posle Predsedništva dodatno iskomplikovala. Uprkos tome sto je stranka vec odlucila da Zoran Živkovic bude nas kandidat sa zadatkom da odmah smeni nacelnika Branka Krgu i sefa vojne bezbednosti Acu Tomica Tadic daje intervju casopisu “Vojska” koji svi dozivljavaju kao njegov napad na tu funkciju.

Istovremeno je I sam Krga je marsirao po DOS-u za njega. Otvoreno je Svilanovicu rekao da je Tadic izbor generala. Znali smo da je nas izbor pravi cim im je toliko smetao.. Vojska je pocela da lobira za jednog našeg potpredsednika – Tadica, uz njegovu saglasnost. Protiv drugog našeg potpredsednika, koji je i zamenik predsednika stranke – Živkovica. To je bio skandal. Hteli smo da iskocimo iz kože ali smo ipak progutali tu gorku pilulu. Odlucili smo da u tisini sacekamo formiranje Saveta ministara. Vec tada je bilo ocigledno koliko su cudne su te veze Tadica, Krge i vojske. Ali o tome treba on da prica.

Vojska je bila kicma totalitarnog društva. Postavljala je i menjala politicare iza kojih se krila. Prava prilika da se ona pocne menjati bila je formiranje Saveta ministara koje je bilo zakazano za 17. mart. Zoran je ubijen u akciji „Stop Hagu”. Time je nasilno zaustavljena demokratizacija našeg društva, koja se po mom mišljenju morala nastaviti, onako kako je to planirao prvi demokratski premijer. Pocetak tog procesa morao je biti obeležen je raščiscavanjem celokupnog nasleda režima Slobodana Miloševica. Njegovo jezgro se i dalje nalazilo u institucijama koje su nekada bile oslonac u sprovođenju politickog terora – Kontraobaveštajnoj i Obaveštajnoj službi Vojske SCG, odnosno MUP-u Republike Srbije i Bezbednosno-

informativnoj agenciji. Te institucije danas, cetiri godine posle petooktobarskih promena i bez Miloševica sprovode Miloševicevu politiku. To su ili one institucije koje su se nalazile pod okriljem savezne države, a izvan domašaja reformi koje smo sprovodili na nivou Srbije, ili institucije koje su u našem sporenju sa Koštunicom videle šansu za sebe, zbog stvorene pat pozicije. Tako je nastao epicentar otpora modernizaciji Srbije koji se pretvorio u cuvara antihaških i antireformskih snaga koje su prisluškivale, pljackale, hapsile i ubijale i za to po pravilu ostajale nekažnjene. Oni su znali da ce se po preuzimanju vlasti na nivou državne zajednice, njima desiti ono što se prethodno desilo njihovom vrhovnom komandantu. Da bi izbegli novi 5. oktobar morali su organizovati 12. mart.

Zato sam bio protiv Tadicvog imenovanja. Iako je on na prvi pogled pomirljivo reagovao na moju iskljucivost koja se na kraju transformisala u skepticnu rezervisanost prema ideji tinskog vodjenja ministarstva znao sam da stvari stoje drugacije. Nisam bio iznenadjen kada je to pocelo da se ispoljava. Prvo kroz petocasovno natezanje Vrhovnog saveta odbrane na kojem su on i Krga zbog « stanja u vojsci » trazili odlaganje smene Ace Tomica, da bi posto ih je Natasa Micic ostavila bez argumenata od Svetozara Marovica zatrazili da se makar odlozi stupanje na snagu odluke o smeni. « Sto, da bi imao vremena sve da nas ubije » odgovorio je pitanjem Marovic. Slicno se Tadic ponasao i tokom hapsenja Veselina Sljivancanina. U akciji koja je pripremana dugo vremena, nekoliko puta smo bili na korak od tog haskog optuzenika. Ali je svaki put vojska bila nepremostiv problem. Ponasali su se kao i u proslosti. Nista se nije promenilo ni do danas. Cinjenica da su se pojedini haski optuzenici dobrovoljno predali samo govori o osecaju superiornosti koji je u medjuvremenu steklo antihasko bratstvo. Pre samo dve godina Vinka Pandurevica su prisilili da prekine kontakt sa Hagom koji je on uspostavio spreman da se suoci sa optuznicom. Sljivancanin se jednom prilikom sklonio u Generalstab, sto Tadic nije sankcionisao uz obrazlozenje da nije bezao vec isao da se sisa. Drugi put nas je BIA obavestila da je sa porodicom Veselina Sljivancanina u ime vojske i Tadica u kontakt stupio Dragan Sutanovac, njegov kum i predsednik odbora za bezbednost skupstine Srbije prenoseci poruku :Vojska ga nece hapsiti. Bilo bi dobro da se slika sa stranim novinama u ruci, kao nekom vrstom dokaza da nije u zemlji ». To nam je bilo toliko nespojivo sa Sutanovcem da smo na tu informaciju gledali kao na provokativni izgovor BIA-e kojoj ni po drugim pitanjima nismo mogli verovati. Ispostavilo se da smo u slucaju « Sljivancanin » gresili. Naime, jedno od prvih pitanje Radeta Bulatovic po preuzimanju sluzbe bilo je « Kako ste mogli da hapsite Sljivancanina kada ste znali da ga mi stitimo ? « . Drugo opravdanje za BIA-u bilo je priznanje Sutanovca da je ostvario kontakt sa Sljivancaninovu porodicom izneto u jednoj televizijskoj emisiji . Iako je izostalo obrazlozenje bilo mi je jasno o cemu se radi. Iako je prisustvovao sastanku u vladi na kojem je planirana ta akcija, bez ikakvog problema je gostujuci na televiziji na postavljeno pitanje o akciji koja je bila u toku, iznenadjeno odgovorio dok je gorelo pola naselja Cerak-vinogradida za to nije nadlezan on vec vladaPrica za sebe je odlazak kod Sljivancanina u zatvor. Dok su meni u obezbedjenje dodavali jos ljudi zbog najave da ce mi se antihasko bratstvo osvetiti zato sto sam Sretenu Lukicu naredio da uprkos blindiranim vratima i pretnji samoubistvom udje u Sljivancaninov stan, Tadic se sa Krgom pravdao coveku koji je pred

medjunarodnim sudom za ratne zlocine optuzen za ubistvo 200 ljudi. O tome me obavestio Batic pitajuci me u telefonskom razgovoru sta da kaze upravniku zatvora od koga Krga trazi da mu omoguci susret sa Sljivancaninom. Kratko sam rekao da to ne dolazi u obzir. Poziv se ubrzo ponovio. S razlogom. I pitanje je bilo drugacije. « da li odluka ostaje ista s obzirom da je i Tadic sa Krgom » pitao je Vladan. « Ne. Onda ih pustite. KO zna sta je u pitanjuih » Ni meni a koliko znam ni Zivkovicu Tadic nikada nije govorio o tom svom, pstupku. To je tako svojstveno njemu. Isto se ponasao i tokom afere Bodrum. Naravno da je za sve znao od samog pocetka. Cak i vise od mene s obzirom da je Neda Arneric njegova dugogodisnja prijateljica. Ta prica je od pocetka vodjena lose. Umesto da se prizna greska ona je produbljena infantilnim idejama koje su poticale iz kruga ljudi kojima je i tada i danas on bio mnogo blizi od mene. Ceo rasplet je bio grotestan. Prvo su odbili Kori Udovicki koja je predlagala da se povuce. Potom su na predsednistvu stranke kojem nisam zeleo da prisustvujem odlucili da Nedi Arneric ponude jos jedan odmor zbog situacije u kojoj se nasla. Da bi se na kraju Tadic ispovedio u televizijskoj emisiji izvinjavajuci se « gospodji Arneric » od koje je neposrdno pred ulazak u studio cuo pravu istinu. Bilo mi je jasno da je to uradio da bi vestacki stvorio razliku izmedju sebe i svega sto je do tog trenutka bila Demokratska stranka. To je bio njegov nacin da sebe predstavi kao novog politicara. Umesto novih ideja on je ponudio nove krivce. Umesto da budemo ledolomac postali smo brod u luci jer je tamo najlakse i najsigurnije. Samo, brodovi za to ne sluze. Kao ni stranke. Zbog toga sto za mene to nije bila sustina nase politike ja sam se povukao sa liste ciji je on bio nosilac. Zbog toga sam pred stracku skupstinu odbio svaki dogovor sa njim. Znao sam da je to zapravo moj novi pocetak. Da prakticno pravim prvi korak posle 12. marta. To sto se skupstina stranke pretvorila u nasu Osmu sednicu meni nije predstavljalo problem. Video sam buducnost u reakcijama ljudi koji su aplaudirali dugo posle citanja rezultata skandirajuci moje ime. Video sam snagu u nacinu Tadicovog obracuna samnom i cinjenici da ipak nije imao snage da izgovori « Ili on ili ja » ultimatum koji su mu predlagali kao jos jedan od pritisaka na delegate. To mu nije bio problem kada me je zagrlio. Vec je razmisljao o narednim potezima. Prvo je raspustio 60 odbora koji su me podrzali, zatim me iskljucio iz stranke odlukom koju je potpisala osoba koja je u stranku usla tokom 2000. u kampanji « jedna marka jedan glas » da bi potom poceo da brise iz spiskova svakog ko se pojavi na mom mitingu, tribini...cak i pred Specijalnim sudom u trenutku u kojem trazimo istinu o 12. martu. I u tome on vidi neku opasnost za sebe. Ipak ja sam u velikoj prednosti u odnosu na njega. Nedostiznoj. Ne zato sto mislim da on ne moze da promeni svoju politiku. Moze, makar sve pretvorio u imitaciju zivota. Sustina je u tome sto on nije uspeo da pobedi sam sebe. Kao ja kada sam za njega uprkos svemu glasao. To pruza ravnotezu ovome sto sam o njemu napisao. Razdvaja cinjenice o kojima sam govorio od dogadjaja o kojima drugi treba da donesu zakljucak. Potrebno je skloniti prepreke i otvoriti put do istine. I kada je ta prepreka on i kada sam ta prepreka ja.

Tog 13. marta smo sa antologijskog predsednistva stranke otisli peske na komemoraciju u Skupštinu grada. Ljudi su mi prilazili i placuci govorili o Zoranu. Svako je drugacije opisivao svoje emocije. Ipak stotine tih recenica zajednicka karakteristika je cinila jednom. Niko od njih nije govorio o onome sto moramo da

uradimo. U zemlji u kojoj svako znabolje od Sekspira sta je Hamlet, u društvu u kojem je svako najbolji trener kosarkaske reprezentacije u politici u kopjoj je vise predsednika nego biraca na izborima, nije bilo nikakve ideje, inicijative. Samo suze. Mnogi mi kažu da je ta komemoracija, zbog govora koji sam održao zapravo bila prekretnica. Ne secam se vise ni reci osim stava kojim sam se obratio posle izkazane poste cutanjem. «Ovo nije komemoracija. Ovo je nas radni sastanak. Srbija zivi» Zbog toga sam proglašen za ekstremistu. I Natasa, Beba, Zarko, Vladan, Dusan, Milic, Canak, Janusevic, svaki policajac, tuzilac i sudija, svaki gradjanin. Jer je zivot kao odgovor na smrt sam po sebi ekstremizam. Nedavno je Kostunicina policija objavila da je za sest meseci u Srbiji privedeno 100.000 ljudi. Vise od 16000 mesecno. Istom prilikom je najavljen nastavak istrage koja se vodi protiv nas zbog toga sto smo u nepuna dva meseca vanrednog stanja priveli 11000 osoba. Jasno je da se pod izgovorom zastite ljudskih prava kriminalaca vracaju dugovi mafiji i sto je mnogo vaznije dezavuisa Sablja da bi mogli biti abolirani ljudi koji danas na direktan ili indirektan nacin vode ili uticu na vodjenje drzave. Moram priznati da u tom trenutku nisam bio svestan tezine reci koje izgovaram. Bilo mi je jasno da se samnom pre govora niko iz stranke nije konsultovao zato sto nije znao sta da mi kaze. Razumeo sam da u mom obracanju drustvo trazi samopouzdanje i snagu koju licno nema. Ali nisam mogao da osetim neizgovorenu pretnju koju su prepoznali samo oni koji su tada bili na korak od trijumfa. Vizija nije ubijena. Zoranova zrtva postaje nase moralno pravo u nameri da je beskompromisno ostvarimo. Prišao sam Ružici i rekao da se osecam krivim zbog toga što sam bio protiv Zoranovog povlacenja 2000. godine iako mi je ona mnogo put govorila da bi Luka i Jovana konacno trebali da dobiju oca a ona muza. Tada su mi prošli kroz glavu nasi razgovori u Herceg Novom tokom rata 1999. I njen predlog da svi zajedno odemo u Nemacku i pokusamo da zivimo za sebe, kada nam u Srbiji nisu dozvoljavali da zivimo za nju. Setio sam se noci kada smo isporucili Miloševića Hagu. Sedeli smo svi zajedno u stanu na Studentskom trgu. Zoran je rekao da sam bio u pravu kada ga nisam podržao u nameri da podnese ostavku. Rekao je da je to za njega bila intimna prekretnica. Nije me mucio samo osecaj grize savesti. Teze mi je bilo da podnesem sumnju u pozitivan odgovor na pitanje “Da li sve sto smo ostvarili vredi onoliko koliko smo spremni da ulozimo? Da li ce sve ono za sta je Zorna ziveo I zbog cega je ubijen na kraju imati smisla”

Tu u Skupštini grada Nebojsa Covic me je pozvao da razgovaramo. Izledao je napeto, nervozno ali drugacije od ljudi koji su nas okruzivali pritom se osecajuci isto kao I on. Rekao sam da cu imati vremena tek tokom popodneva. Sreli smo se narednog jutra. Primio me u velikom kabinetu koji ga je cinio jos manjim. Kao da je kvadratima zeleo da kompenzuje santimetre. Bio je direktan”Da li cete me uhapsiti” Nije morao da mi objasnjava zasto me to pita. Znao sam da to ne radi zbog toga sto je jos 2001. godine policija tragajuci za mrežom organizovanog kriminala naletela na njega u njoj. Neposredno pre ubistva, u poslednjoj fazi priprema hapsenja Legije I Zemunskog klana, Covic je sa njima imao kontakte o kojima mi nismo znali nista vise osim toga da su cesti. Odgovorio sam pitanjem “A zasto me to pitas”. Danas se on ne seca ovog susreta. Kao sto se neseca ni svog odnosa sa Milosevicem ciju je politiku godinama realizovao tako da je na kraju on završio u Hagu. Vrlo brzo smo saznali razloge Covicevog poziva . Za to se postarao

Velja Ilic koji je cacanskoj policiji koja mu je iz ne znam kog razloga pretesala kucu placnim glasom saopstio da je on uprkos svemu sto je govorio voleo Zorana I da nije znao sta je Legija planirao kada ga je obavestio da se pripremi za dolazak sa cacanima u Beograd. "Legija je moj decko, bio je Covicev odgovor koji je dao na skupstini kosarkaskog kluba Borac iz Cacka, Ilicu kojem je Legijin kurir prosledio poruku. Iz predostroznosti policija je napravila izvestaj u prisustvu jednog republickog poslanika, koji nam je doslovce sve ponovio I posto je Velja Ilic na Covicevu sugestiju povukao svoju izjavu. Sam Covic je pozurio da objasni svoje susrete sa Legijom "resavanjem nekih sitnih problema". Ako mu je Legija u tim sitnicama pomogao kako mu je on vratio za uslugu. Tih dana je izbio otvoreni sukob medju nama. Zeleo sam da se sve rascisti do kraja. Navodni "mir u kuci" postignut je Covicevim pojasnjenjem da je "rec o nesporazumu" I mojim prisustvom na zajednickoj konferenciji za novinare na kojoj je Zivkovic izjavio da je na tu temu vlada stavila tacku. Sve je bilo skaredno. Ilustrujuci tekst Stojana Cerovica u kojem se on bavi tim konfliktom Koraks je objavio karikaturu na kojoj nas dvojica obaramo ruku na Zoranovom grobu. Tesko sam sve to podnosio. Nekako sam se iscupao iz tog blata kroz razgovor sa Stojanom koji mi je prvo rekao da stvarnost zaista I izgleda onako kako je prikazana na tom crtezu. Da bi zatim bez reci potvrdno klimnuo glavom odgovarajuci na moje pitanje : "postoji li I nesto vise od onog sto se vidi I ako postoji ko na to treba da ukaze? Ukoliko sam to samo ja onda odgovor I nema smisla. Kupicu sledece Vreme. Tvoj stav je ljudima bitan" Sve do svoje smrti uprkos tezini bolesti on je govorio "Srbija mora da pobedi. Dindic ne sme da ostane uzaludna zrtva. Moramo da postanemo zemlja zakona i demokratije, moramo da se otvorimo ka svetu i moramo da zgazimo zlocinacku zver koja preta da nas proguta" Ubrzo su uhapseni AcaTomic I Rade Bulatovic. To je bila nasa reakcija na neistine kojima su pokusali da umanje znacaj svojih susreta sa Zoranovim ubicama neposredno pre 12. marta. Ko je imao pravo da kaze policiji da pred njihovim neodrzivim alibijima okrene glavu u stranu samo zbog toga sto su Kostunicini najblizi saradnici. Uhapseni su tek posto je ustanovljeno da su dali lazne izjave tokom obavljenih informativnih razgovora. Akciju Sablja je vodila policija. Ona je bila uspesna zato sto je to bio jedini trenutak u kome u poslednjih 15 godina nije bilo sramota biti policajac. Ljudi su se zbog toga osecali vrednije. Nikada se na sednicama vlade nije razgovaralo o tome da li ce biti uhapsen neko od politicara. Imali smo vrlo jasan stav da se nikome nece progledati kroz prste i da uprkos svim vezama, poznanstvima, zaslugama ili uslugama niko nema pravo da intervenise ili usmerava aktivnosti policije. Isao sam tako daleko da sam trazio od policije I tuzilastva da sprovedu istaragu o svim mojim kontaktima sa Legijom. To isto je I Beba trazio za sebe. Ne zbog toga sto nam je bilo potrebno neko pokrice ili opravdanje. Tako smo formirali karakter "nesalomivih" koji je vanrednom stanju dao neophodnu snagu. Iako nije smelo da bude nedodirljivih u akciji Sablja uloga vojskei sluzbi bezbednosti ostaje potpuno u drugom planu. To je jedna od njenih najkrupnijih slabosti. Nismo uradili ono sto je bilo neophodno. Bratstvo u krvi je opstalo. Mislim da to ne treba meriti kroz pitanje da li smo uhapsili onog ili ovog. Jednostavno, nismo rascistili sa nasom 200 godisnjom tragicnom repeticijom . Nije postojala dovoljno svesti o tome.. Brzo se ta nesigurnost ili odsustvo ideja prenelo i na sve druge. Vec nakon mesec dana, vanredno stanje je postalo problem, iako je

ako se merim stepen podrške ono još dugo bilo nesporno. Nijedna odluka nije podržana kao odluka o vanrednom stanju, niti je istovremeno, bilo koja odluka bila toliko politički osporena. Da bi paradoks bio veći, nijedan potez vlasti nije imalo tako slabu odbranu kao ovak uprkos svim činjenicama koje su mu isle u prilog. Nakon svega, akcija Sablja je bila propuštena sansa političara i politike koja je sprovedjena u ime demokratije bez snage da tu demokratiju sačuva. Nije imala hrabrosti da sopsti ono što otvoreno saopstavaju svi svetski lideri kada je ugrožena demokratija u njihovoj zemlji. Ne može sedozvoliti da se ona unistiti tako što će postati ranjiva zbog slobode koju obezbeđuje svojim građanima. To je propuštena politička prilika jer je u njoj svima postalo jasno da je politika kreirala mafiju i organizovala kriminal. Uzroci zbog kojih je došlo do 12. marta ne mogu trajno biti uklonjeni ukoliko se sve svede na obracun sa kradljivcima automobila, makroima ili sitnim delirima. Imali smo egzotne podatke i dokaze koji povezuju vrh države u kojoj smo živeli pod Milosevicem sa najmonstruznijim zločinima.

Dok sam gledao u Zoranov kovčeg I slusao mitropolita Amfilohija koji je govorio ono što Srbija do danas prezire I slavi video sam da je ubijen zato što je želeo i radio nešto što većina Srbije želi, ali ne sme i ne može. Stvarao je društvo koje radi nasmejano i radosno. Ponosne ljude koji mogu da žive od svog rada i brinu za one koji to ne mogu ili nisu u stanju. Srbiju u kojoj vozimo automobile koji nisu stariji od šest godina po autoputevima a ne rupama u kojima možete da polomite osovinu. On je želeo da u bolnicama ima lekova i instrumenata koji rade. I stručnih, dobro plaćenih lekara.

Planirao je da deca u školama uče na kompjuterima. O budućnosti mnogo više nego o sadašnjosti, jer je ona kratka i prolazna. Obavezno iz istorije, da ne bi ponovili grešku.

Mislio je da je svakoj nasoj reprezentaciji mesto u finalu Svetskog prvenstva. Ubijen je zato što je Srbiju zamišljao kao zemlju u koju se ljudi doseljavaju. Zemlju otvorenih granica za sve one koji teško žive tamo gde su rođeni. Srbiju iz koje konacno više ne odlaze oni koji su u njoj rođeni. Ubijen je zato što je znao kuda ide. To je uradila Srbija.. Ona Srbija prošlosti koju je menjao u Srbiju budućnosti. Ona Srbija u kojoj narod ne radi a ljudi se ne smeju i ne raduju. Srbija prošlosti koja je danas u manjini, makar i zbog toga što je on sam veći od nje. Ona manjina kojoj ne smetaju rupe na putu, jer ona tako brani nacionalno dostojanstvo. Ona manjina koja ne pita da li u bolnici ima lekova i instrumenata, dobro plaćenih i stručnih lekara. Ubili su ga oni koji se plaše kompjutera pa deci u školi nude kandilo I mastiljavu olovku. Oni koji deci neće da govore o budućnosti kroz lekcije iz prošlosti. Ubili su ga selektori negativne selekcije, treneri i igrači, psi čuvari i stado, bedna reprezentacija koje je do njega igrala svako finale Anti-svetskog prvenstva. I pobeđivala samu sebe na naš račun. Ne i na svoj. Sve do oktobarskog zlatnog gola u velikom finalu 2000, koje bi bilo samo bleđa kopija svega već viđenog da on nije tako puno uradio. Ubili su ga oni koji nikad nisu ustali u šest ali su zato morali da privilegnu svako popodne. Ubili su ga oni koji nisu mogli da izgledaju kao on. Oni koji to nisu ni pokušali i oni koji su ga bezuspešno kopirali. Oni bezlični koji su svoju grimasu proglasili za vrlinu i bezobrazno pokušali da je nametnu svima. Ubili su ga oni koji su tvrdili da je Srbija sama sebi dovoljna i da joj niko neće soliti

pamet. Oni koji ne vole putovanja jer se plaše nepoznatog, oni koji u neznancu vide neprijatelja a ne otkrice. Oni koji se nisu obazirali na sve koji su iz Srbije otišli iako su rođeni da u njoj žive. Ali su zato svima koji su se u Srbiju vratili naravno poručili da idu tamo odakle su došli, jer im je sve, osim njih samih, zadnja rupa na svirali. Ubili su ga oni koji se nikad nisu asmejali. Ubili su ga oni koji znaju kuda neće da idu. Ubili su ga oni kojima su smetale njegove pobjede iako ih je on nesebično delio sa svima. Ubili su ga oni, koji su plašeci se Srbije budućnosti pozeleli da ga nema. Drugi su pucali. Zoran je voleo ljudima da kaže "Srećemo se negde u budućnosti. Vi i ja". To je novi početak. Njegova simbolična poruka da ne voli i ne pristaje na kraj. Njegov odgovor na 12. mart. pre 12. marta. Mi svoj još nismo dali. A to treba da uradimo. Da kažemo pre svakog kraja da kraj ne postoji zato što mi na to ne pristajemo. "Srećemo se negde u budućnosti. Svi".

Umesto epiloga

Moja vizija je slika one srećnije budućnosti. Budućnosti na koju svako ima pravo. Čak i ako je ne razume i ništa ne čini za sebe. Čak i ako joj se suprotstavlja. Vidim tako puno posla. Tek će mi biti prljave ruke. A savest čista.

IZJAVE:

**Dobrica Ćosić je lagao o Đinđiću
BH Dani, 30.7.2005.**

JASAN IZBOR “Sve razlike u srpskoj politici padaju pred našom frakcijom, prema kojoj svi sa otporom jedinstveno nastupaju: radikali, socijalisti, Karic, moja bivša stranka ili Koštunica. Kada bi mogli, Srbiju bi danas podelili na dve stranke: jednu koju bi činili svi oni i drugu koju bih napravio ja”

BORIS TADIC “On je covek koji po svojoj politici mnogo podseca na tradicionalni srpski politicki mentalitet. Tadicevi su odgovori najcešće identicni Koštunicinim: ‘nisam bio obavešten’, ‘to sam od Vas cuo’, ‘nisam znao’ ili ‘nisam nadležan’”

VEZE “Borisove veze sa vojskom su više nego jasne i o njima treba on da govori. Ne mislim da je njegova veza sa nacelnikom vojne bezbednosti bila gora od moje veze sa Legijom, koji je ubio mog prijatelja. Mada, moja veza sa Legijom ima jasan kontekst i u tom kontekstu treba da govori i Boris Tadic”

ŽIVOT U OPOZICIJI “Pokušavam da pobegnem od te animalne crte politike, trudim se da ne mislim, da zaboravim fotografije i poruke koje mi svakodnevno stižu, na telefonske pozive u kojima obaveštavaju moju Jelenu o broju parcele na groblju koju su za mene rezervisali, o tim obracunima sa mojom porodicom...”

TAKAV JE BIO ĐINĐIC “Iz Zorana je govorio život. Iz njega je govorilo iskustvo dvadesetogodišnjaka koji stiže u Nemacku sa 10 maraka u novcaniku, iskustvo doktora filozofije koji radi kao vozac autobusa, iskustvo najtalentovanijeg mladog srpskog profesora koji radi kao turisticki vodac, iskustvo politicara koji je morao da uništi svog ‘politickog oca’, Dragoljuba Micunovica, da bi politicki opstao...”

VOJISLAV KOŠTUNICA “Poslao je poruku da je spreman da saraduje sa Haagom, a onda je ta saradnja svedena na kažnjavanje protagonista jedne politike, a ne na jedan politicki koncept. Koštunici zato danas nije nikakav problem da pošalje svih 14 ljudi u novu prekomandu, s tim što je to juce bila Vojna pošta Srebrenica, a danas je Vojna pošta Haag”

Egida/traka: “Hrabrost je otici u Srebrenicu a misliti drugacije nego što govoriš”

“Od 6. oktobra 2000. do danas traje naš konflikt sa Koštunicom, otvoreni sukob sa Legijom, SANU-om, Crkvom, vojskom...”

“Zoran je tokom 2003. inicirao proces finalnog rešavanja kosovskog pitanja”

Možda niko kao Cedomir Jovanovic, bivši potpredsednik srpske vlade, na svojoj koži nije osetio kako se u Srbiji stvari brzo menjaju. Za nešto manje od 10 godina, prešao je put od “Cedo, oženi me”, mantre koju su u transu skandirale lepe

studentkinje beogradskog Univerziteta tokom gradanskog protesta 1996/97., do “Cedabeba”, kako je dvoglavu aždaju, taj simbol svih zala Koštunicine Srbije, krivca za sve i svašta, ironicno nazvao novinar beogradskog nedeljnika Vreme Miša Vasic.

Šta se to desilo sa Cedom Jovanovicem?

Ili , možda je bolje pitati se – šta se to desilo sa Srbijom?!

Najpreciznije, najtacnije i najpotpunije odgovore na ova pitanja dao je sam Cedomir Jovanovic u nedavno objavljenoj knjizi Moj sukob s prošlošcu. Precutni bojkot ovog dela od strane, za polemiku uvek spremne srpske javnosti, nije slucajan. Kako polemisati sa nekim ko, ne štedec i nikoga, najmanje štedi sebe?!

U prologu koji nosi naslov Bratstvo u krvi Cedomir Jovanovic opisuje svoj susret sa neimenovanim starcem koji mu objašnjava zašto je Zoran Đindic morao da bude ubijen:

“Prestani da kontriraš. Zar ne vidiš da je pukao led ispod tebe? Imaš divnu ženu, dobiceš dete. Traži svoj život na toj strani. Na ovoj si zauvek izgubio. Puno ste pogrešili. Onda kada niste imali pravo na to. Srbija vekovima nije nikome pružila šansu kao vama. Prilika se neće ponoviti. U vašim životima je bio zapisan samo jedan 5. oktobar. Propustili ste da pobedite zato što niste hteli da okrvavite ruke. Zbog toga je Zoran gubitnik. I ti sa njim. Da ste ubili 50, 100, 500 ili 5.000 ljudi i naterali Koštunicu da ubija sa vama, danas ti ne bi bio na kolenima, a Zoran pod zemljom. To bratstvo u krvi bilo bi jedini cuvar vaših života, jer su veze zlocina neraskidive.

Koalicije se prave i napuštaju. Osim onih koje pocivaju na smrti. Te su vecite. Dvanaesti mart je vecit. Skloni se.”

Kroz ovaj jezivi savet nekoga u kome su mnogi prepoznali “oca nacije”, možda se najupecatljivije vidi intelektualno i moralno posrnuce društva koje, kako Jovanovic kaže, “mnogo više govori o rušenju Šilerove, nego o rušenju Sarajeva, Vukovara, Dubrovnika ili Prištine; društva koje više govori o pogibiji voda Zemunskog klana nego o Srebrenici, Curuviji ili Stambolicu”.

Cedomir Jovanovic nije prihvatio ovaj savet. Nije ni mogao. I to je šansa Srbije.